

COLOFON

REDACTIE

Lambèrt de Kwant, hoofdredacteur
Tel: 0570 -562411
E-mail:
info@quantumsymposia.nl
Rien van Geet
Frits Moers, eindredacteur
Frank den Outer
Hendrik S. de Bruin (vaste medew.)

REDACTIEADRES:

Hottenvoortsweg 12-A,
8105 RX Luttenberg
Tel: 0572-302503
E-mail: flg.moers@planet.nl

LAYOUT:

Rudolf H. Smit

ILUSTRATIES IN DIT NUMMER:

Madelon van Oyen de la Rive Box
Sita Boonstra
Rudolf H. Smit

OMSLAGILLUSTRATIE:

Maria en het kind Jezus,
Naar een onafgemaakt
schilderij van Leonardo da Vinci

DRUK:

Proson, Productiecentrum
Sonheerdt, Ermelo.

VOOR ABONNEMENTEN:

Zie het Redactie-adres

De redactie houdt zich het recht voor artikelen in te korten, te redigeren – zo nodig in overleg met de auteurs – of te weigeren. De inhoud van de artikelen vertolkt niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de VKK in Nederland of die van de redactie. Elke auteur schrijft op persoonlijke titel, tenzij er aangegeven is dat er sprake is van een officieel kerkelijk document.

Copyright © Vrij-Katholieke Kerk in Nederland. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgeefster van dit tijdschrift.

**Sluitingsdatum voor het
voorjaarsnummer:**
28 januari 2006

REFLECTIE,

voortzetting van *VK-Visie* jaargang 76, is het tijdschrift van de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland en verschijnt vier keer per jaar, onder auspiciën van de regionair bisschop van de VKK in Nederland.

**Reflectie, Tijdschrift voor Religie en Spiritualiteit
Nummer 3&4, december 2005, jaargang 2**

Inhoud van dit nummer:

1. Informatief & Column Lambèrt de Kwant
3. Ter herinnering aan Karen den Outer-Sievers
4. Spiritualiteit is "in"
6. En verlaat de leermeester op tijd! (Reinout Koperdraat)
7. De blessing van de Shabbat
8. 2012... Alwéér het einde van de wereld
9. Het evangelie volgens Johannes (Paul G. van Oyen)
11. De positie van de vrouw in de Bijbel en in de kerk van Rome (Ronald Engelse)
13. Het huis met de zeven zuilen (Johan Pameijer)
16. Ite, Missa Est (Hendrik S. de Bruin)
18. Groei en Metamorfose van de godsdienst (Ben Fisser)
22. Jezus en zijn stambomen (Johan Pameijer)
25. Het donkere licht bij Johannes van het kruis (Lambèrt de Kwant)
28. Kerstmis en Nieuwjaar (Parciavl van Gessel)
29. Leer ons dat woord verstaan (+Peter O. Baaij)
31. Consecratie in Amerika (Gerda Baaij)
32. Van de regionaris (+Frank)
35. Wetenswaardigheden uit de kerkgemeenten (Hendrik S. de Bruin)
40. Boekbesprekingen (Lambèrt de Kwant)

Informatief

— Allereerst ons excuus voor het feit, dat wij niet “landelijk” hebben geïnformeerd over het uitblijven van het septembernummer. Gebrek aan menskracht (slechts vier redactieleden) én het gegeven dat vrijwel gelijktijdig bij de redactieleden privé-omstandigheden en andere werkzaamheden noodzakelijk voorrang verdienden, hebben ertoe geleid te besluiten tot een dubbelnummer ‘3-4, december 2005’, dat u nu in handen heeft.

Die omstandigheden betroffen allereerst ons redactielid Mgr. Frank den Outer, die naast de zorg voor zijn inmiddels overleden echtgenote, Karen, toch nog zijn bisschoppelijke en kerkelijke werk uitvoerde. We hebben ons, met zeer velen, vaak afgevraagd waar onze regionaris Frank de energie, de Kracht vandaan haalde dat alles nog te kunnen uitvoeren. Het moge bekend zijn van “Waar”. Wij wensen bisschop Frank ook nu diezelfde Sterkte toe. Elders in dit blad een korte herdenking van Karen den Outer.

— **Uitgaande van bovenstaande informatie plaatsen wij een**

dringende oproep, aan eenieder, de redactie te willen versterken

U verplicht zich daardoor niet tot het zélf schrijven van artikelen. Wij zien vooral uit naar vrouwelijke medewerkers en jongeren. Onze redactie bestaat tenslotte uit slechts vier mannelijke grijsaards. Vooral het werk op de tafel van de eindredactie stapelt zich “wat” op. We zullen hierover nog van gedachten moeten wisselen met het C.K.B., maar meldt u zich toch maar vast aan op het redactieadres. Ons voorstel is: te komen tot een zgn. ‘kernredactie’ en een kring van medewerkers daaromheen, die gezamenlijk de redactie voeren. Vele handen maken licht werk en tevens kunnen verschillende visies verfrissend werken.

— Vervolgens, onze vaste medewerker Hendrik S de Bruin heeft een punt ingebracht m.b.t. het indienen van kopij, artikelen. Er zijn inderdaad ook mensen die niet beschikken of kunnen beschikken over de middelen van het ‘digitale verkeer’. We stellen daarom nu het volgende:

U kunt uw kopij indienen per **e-mail** (in een ‘word- of txt-bestand’, als bijlage), op ‘**floppy**’, maar ook **schriftelijk, per post, getypt of geschreven** (aan het redactieadres)

(Ex-)“schoolmeesters” kunnen heel wat handschriften ontcijferen, maar ook daarin is het bereiken van volmaaktheid een hele lange weg. Mag ik daarom wel verzoeken uw beste hand te gebruiken? En ... te zorgen voor voldoende frankering?!

— **Dan nog dit: Betaling abonnement**

Regelmatig wordt er gevraagd naar de wijze waarop het abonnement moet worden betaald.

In de loop van 2006 ontvangt u daartoe een acceptgirokaart om uw abonnement over **2005** te kunnen betalen. Rijkelijk laat weliswaar, maar door stagnaties in financiële afwikkelingen en door het aantreden van een nieuwe penningmeester CKB (sinds kort) is e.e.a. danig vertraagd.

Ten slotte, in dit dubbelnummer halen we september 2005 even in. Een reeks aan artikelen, van heel verschillende inhoud, aard en lengte. Ook veel van “eigen bodem” in dit nummer. Bekijkt u de inhoudsopgave maar.

Frits Moers, eindredacteur.

De redactie wenst alle lezers van dit tijdschrift een spiritueel, gezond en voorspoedig 2006

* * *

Column — Lambèrt de Kwant



Mystieke ervaringen, ze komen en gaan

Als redacteur voor enkele tijdschriften en als researcher ontvang ik nogal wat boeken ter bespreking. Soms zijn er boeken bij die je ergens al raken als je het boek door je handen laat glijden. Het omgekeerde gebeurt ook; dan voel ik weerstanden om het boek te lezen en... doorgaans klopt dat gevoel ook.

In de boekenrubriek “Uitgelicht” bespreek ik het nieuwe boek van Kiara Windrider, “*Vuur uit de hemel*.” Ook hier kreeg ik al snel het gevoel, dat dit boek mij zou raken en ik begon het op een mooie najaarsdag begin oktober, op een zonovergoten terras in Bergen aan zee, te lezen. Helaas was er daardoor geen tijd meer het boek in de boekenrubriek te bespreken, zodat ik volstond met een uitgebreide aankondiging en enkele citaten die mij raakten. Ik kom er in het volgende nummer op terug.

In het boek gaat het over ‘verlichting’, die vrij snel bereikt zou kunnen worden en die niet door jaren van inspanning verdiend moet worden. Een mooi thema voor deze decembermaand: Verlichting; van donker naar licht...

De verlichting waarover het boek spreekt, kan volgens auteur Kiara Windrider, als een geschenk ontvangen worden door een eenvoudige, neurobiologische verandering in de hersenen. De neurobioloog, biochemicus en herbalist Christian Opitz wijst er in het boek op, dat in verschillende spirituele tradities de staat van verlichting in verband wordt gebracht met veranderingen in de hersenfuncties.

Sri Kalki (de Bhagavan) en grondlegger van de “Golden Age Foundation” heeft volgens Opitz deze traditionele kennis over de rol van de hersenen bij spirituele transformatie nu uitgebreid. De diksha of energieoverdracht, die de basis is van de praktische kant van zijn leringen, is bedoeld om een blijvende verandering tot stand te brengen in bestaande neurologische patronen. Zijn verklaringen over de veranderingen die de diksha tweeëgbrengt, zouden kunnen worden bevestigd door de meest geavanceerde bevindingen van de fysica en de neurobiologie. Volgens Opitz zijn wij, mensen, de enige, gemanifesteerde vorm in de schepping, die tot op zekere hoogte onze afstemming op wat hij noemt “syntropische” velden van leven en eenheid verloren. En als dit verlies eenmaal een aantal veranderingen in iemands hersenen heeft tweeëgebracht, zou het buitengewoon moeilijk zijn opnieuw af te stemmen op deze syntropische velden. Er worden dan ook allerlei mythologische theorieën en dergelijke over het leven gecreëerd om de leegte op te vullen.

Al het spirituele streven en zoeken is, volgens nog steeds Opitz, in zekere zin een deel van het probleem, want het is een reactie op het verlies van afstemming op de syntropische eenheidsvelden. Als ons zoeken naar verlichting zijn basis heeft in het probleem, zou het onwaarschijnlijk zijn, dat er een oplossing gevonden wordt. Wanneer afstemming op de syntropische eenheidsvelden gewoon kan worden gegeven, zou het inderdaad mogelijk zijn dat iedereen verlicht wordt.

Innerlijke vrede

Pffff... Ik heb geprobeerd de visie van deze neurobioloog samen te vatten, maar het is niet het eenvoudigste deel uit het boek van Windrider. Het boek is verder heel toegankelijk en prettig leesbaar, vooral als het om het zoeken naar verlichting gaat van Kiara Windrider zelf. Hij heeft verlichting altijd beschouwd als het einde van zijn spirituele reis, als de ultieme verworvenheid. Nu ziet hij in, dat het slechts een nieuw begin is. Maar... wat gebeurt er nadat de piekervaringen zich stabiliseren? Hoe ziet de "normale" werkelijkheid er daarna uit? Wat is het verschil met zijn normale werkelijkheid van voor de verlichting? Volgens Windrider is het als het wakker worden uit een droom; het besef dat hoewel de droomwerkelijkheid overeenkomsten vertoont met de wakende realiteit, deze toch heel anders is. Toch, zo zegt hij heel eerlijk, zijn alle dingen hetzelfde. "Omdat ik niet geïdentificeerd ben met een onveranderlijk zelf, betekent dat nog niet dat ik een andere druppel bewustzijn ben die zonder identiteit ronddobbert. Ik ben nog steeds Kiara, dezelfde herinneringen, dezelfde mengelmoes van persoonlijkheden, maar Kiara zit niet meer gevangen in een tredmolen van mentaal gekakel en geklets. Ik had al een aardige dosis innerlijke vrede; mijn werk, mijn relaties waren al heel bevredigend en ik had het gevoel dat ik een grote bijdrage leverde aan de wereld. Die dingen zijn niet veranderd." Wat wel is veranderd, zijn zijn motivaties. Hij doet niet langer moeite om in vrede te zijn, relaties te laten slagen of de wereld te veranderen. "Het is meer een moeiteloze manier van leven, gebaseerd op de erkenning dat ik niet langer de leiding heb, dat er een goddelijke volmaaktheid in het spel is, die mijn vermogen dingen te begrijpen of te controleren v r overstijgt, en dat ik gewoon een hol rietje ben dat dienstbaar is aan dit goddelijke spel..."

Elders herinnert Kiara eraan dat verlichting niets ander is dan het loskoppelen van de geest.

De stilte is de klank van deze loskoppeling.

De donkere nacht van de ziel als inwijding

Hoewel het boek mij getroffen heeft, zal ik niet naar India vertrekken om daar die "diksha, de energieoverdracht" te ontvangen. (zie bespreking in rubriek Uitgelicht). Ik denk ook niet dat dit nodig is. Door het lezen van het boek gebeurde er al iets met me, ook al beweer ik niet nu verlicht te zijn. Ik streef er ook niet meer zo naar. Ik ben zojuist toegetreden tot een beweging waar ook veel met mensen gebeurt, en ik wacht gewoon af wat ik zal gaan meemaken. Begin jaren '90 trad ik toe tot Subud, een internationale spirituele beweging waar je door twee keer per week een gezamenlijke oefening (de *lathihan*) te doen de goddelijke kracht kon ontvangen. Ik ben twaalf jaar lid geweest en ben er twee jaar geleden mee gestopt. Ik ben nog steeds niet verlicht, hoewel er wel veel met me is gebeurd. Er is veel inzicht, zicht in, en veel mildheid gekomen, ook waar het mijzelf betreft.

Niet meer van die harde oordelen over mijzelf en die waren niet mals! Ik leerde, dat door zo negatief naar mijzelf te kijken, ik ook relativiteit zou aantrekken zoals dat ook gebeurde. Toen mijn zelfbeeld positiever werd, trok ik ook andere mensen aan. Het gelijke trekt het gelijke aan.

Nog niet verlicht dus, althans, naar mijn weten. Toch is die hunkering er nu en dan nog: om een beter, zuiverder mens te worden. Ook de nacht van de ziel ervaren.

Een van de gemeenschappelijke thema's in tal van spirituele tradities is de oplossing van het bestaande zelfbeeld en godsbeeld, voordat je het ware zelf en God kunt ervaren. De middeleeuwse mysticus Meister Eckhart gaf dit weten weer in zijn gebed: "Heer bevrijd me van u zodat ik u werkelijk kan vinden." Christelijke mystici noemden deze overgang van het verliezen van jezelf om de absolute waarheid te vinden de "donkere nacht van de ziel."

Joannes van het Kruis sprak van het donkere licht, dat hem wenkte. Het licht ervaren in het donker, in de duisternis. Veel mensen ervaren een crisis en verlies tijdens hun reis door de nacht van de ziel, maar komen vaak niet volledig verlicht uit deze ervaringen.

Toch kan het een inwijding zijn... Volgens Opitz is het dikshaproces de allereerste manier die deze overgang voor de hele mensheid mogelijk maakt. Misschien heeft hij gelijk, maar ik denk dat er vele wegen zijn die ons door die donkere maar vaak noodzakelijke nacht van de ziel kunnen leiden, zoals ik elders in mijn artikel "De donkere nacht bij Johannes van het Kruis" beschrijf.

En we zullen ook steeds weer die nacht blijven ervaren: geen dag zonder nacht, geen licht zonder schaduw. Ik kan nog zo hard rennen, m'n schaduw raak ik niet kwijt.

Ik leer het leven, ook mijn spirituele reis, steeds meer te aanvaarden zoals het is. Ook de confrontatie met eigenschappen die ik zo graag zou willen veranderen. Met Kiara zeg ik: hoeft niet zonodig te veranderen; het leven verandert mij.

Ik hoeft niet naar India om verlicht te worden, maar kan op een zonnig terras met een glaasje wijn genieten van het uitzicht op zee en mij tegelijk laten raken en ontroeren door een mooi boek, zoals dat van Kiara Windrider.

Zo'n moment kan ik ook ervaren als ik 's zondags een VKK-dienst bijwoon.

Dit is leven in het hier en nu en misschien zijn zulke kostbare momenten, momenten van verlichting.

Eén moment van verlichting. Daarna moet ik verder. Daarna ben ik niet los van gevoelens van afgescheidenheid, die mij weer eraan herinneren dat ik nooit afgescheiden ben. Ook gevoelens van ergernis, boosheid, gekwetstheid ervaren.

Ik realiseer mij, m t Kiara Windrider, hoe vaak ik de misvatting huldig, ja koester, dat verlichting ook directe heiligheid betekent.

Neen dus! Deze gevoelens komen en gaan zoals de Bhagavad Gita zegt:

Contact met materie geeft slechts gevoelens van koude en warmte en van plezier en pijn, O Zoon van Kunt . Die gevoelens komen en gaan en zijn onbestendig, verdraag hen met geduld, Bh rata!

De materie beroert slechts de zintuigen, welke gevoelens ze ook teweegbrengen, laat het komen en gaan. Blijf geduldig, wat werkelijk is, dat blijft.

Gevoelens zijn als wolken aan de hemel; ze ontnemen je even het zicht op de zon, maar ze verdwijnen ook weer. Ik hoeft ook geen gevoelens en verlangens te onderdrukken; ze komen en gaan.

Ik wacht ook niet op het moment dat zich biologische veranderingen in mijn hersenen voordoen, zoals Opitz die beschrijft. Ik wil best geloven dat dit zich bij een toenemend aantal mensen, inclusief mijzelf gaat voordoen, maar het zal niet direct merkbaar zijn.

Sri Aurobindo, met wie Windrider zich verbonden voelt, sprak van de indaling van het 'supramentale bewustzijn', maar het zal nog generaties duren voordat de mensheid zover is. Ik wil wel geloven dat er een kritische massa bereikt gaat worden.

Wie de spirituele weg gaat, komt zichzelf behoorlijk tegen, maar...krijgt, als het goed is, ook meer inzicht.

Verlichting komt niet altijd uit de hemel vallen. Verlichting is leven. Leven is verlichting.

Spiritualiteit, verlichting, is een levenslang proces, een weg die we moeten leren gaan. En ieder succes, ieder resultaat op die weg zullen we als het ware moeten "deleten" om weer verder te kunnen gaan.

Wanneer ik blijf terugverlangen naar dat 'ultieme moment' van verlichting, stop ik ook mijn proces.

Op weg naar de top van de berg kan ik ook weer omlaag tuimelen. Ik was halverwege en kan dus niet zeggen dat ik de top bereikte, maar beklim de berg opnieuw en houd de top, die ik bereiken wil voor ogen...

Van donker naar licht. Van de donkere dagen van december naar 26 december. Lichtfeest!

* * *

Ter herinnering aan Karen de Outer-Sieverts

25 maart 1934 – 4 oktober 2005

Woorden van derden kunnen het overgaan van de echtgenote van bisschop Frank moeilijk beter uitdrukken dan die woorden die Karen zelf aangaf als een van haar meest geliefde.

In de geest van die woorden verliet ze haar lichamelijke bestaan en liet ze voor haar dierbaren de volgende bemoediging na.

Death is nothing at all. I have only slipped away, into the next room.

I am I, and you are you. Whatever we were to each other, that we are still.

Call me by my old familiar name, speak to me in your easy way which you always used,

Put no difference in your tone, wear no forced air of solemnity or sorrow.

Laugh, as we always laughed at the little jokes we enjoyed together,

Pray for me, think of me. Life means all that it ever meant.

It is the same as it ever was: there is unbroken continuity.

Why should I be out of mind, because I am out of sight?

I am waiting for you, for an interval, somewhere very near, just around the corner.

All is well.

canon Henry Scot-Holland 1847.

Spiritualiteit is “in”

✧ *Frank den Outer*

Het valt niet te ontkennen: spiritualiteit is in. Ieder die een beetje minder waarde hecht aan het materiële ten gunste van het geestelijke, of van de schoonheid van de natuur, of zelfs van ‘klassieke’ muziek, is een spiritueel mens. Maar is dat zó?

Spiritualiteit wordt dan wel heel erg uitgerekt en van toepassing geacht op van alles en nog wat. Maar dat is niet zo verwonderlijk, want het laat zich moeilijk omschrijven. In ieder geval: de ontvankelijkheid en daardoor de ervaring van het spirituele lijken sterk te zijn toegenomen in de Westerse wereld. De Kerken – in het bijzonder de katholieke (klooster)gemeenschappen – vormden eeuwenlang het middelpunt van, en hadden het alleenrecht van spiritualiteit, en tot voor kort ook uitsluitend het domein van theologische reflectie, gebonden aan de r-k. traditie – een traditie die teruggaat tot de eerste eeuwen van onze jaartelling.

Nu, los van de oorspronkelijke r-k. bedding, bloeit spiritualiteit in andere, buitenkerkelijke vormen van gemeenschappen en in individuele mensen.

Dat spiritualiteit ‘in’ is, moge onder meer blijken uit het najaarsprogramma van het Stadsbestuur Arnhem, waarin op zes avonden ‘spiritualiteit (van de Kelten)’ ter sprake wordt gebracht en waarin men spreekt over de spiritualiteit van Bach in zijn *Weihnachts Oratorium*. En op Australische middelbare scholen worden cursussen spiritualiteit gegeven, voor jonge mensen vanaf 10 á 12 jaar! En ... verschrijvingen bij een toelichting op een tv- uitzending over *Science and Seance*: het werd vertaald met *Wetenschap en* – niet met spiritisme, maar met – *Spiritualiteit*. ...

Maar ook is er een bijna overvloed aan recente publicaties met spiritualiteit als onderwerp – zelfs zeer gedegen wetenschappelijke [1], [2] en [3] – en ook beschouwelijke werken door filosofisch, niet-theologisch geschoolden [4]. Het tijdschrift *Prana* wijdde er al bijna twee decennia geleden een thema nummer aan [5].

Spiritualiteit en mystiek

Spiritualiteit heeft een veel positievere klank gekregen dan het verwante mystiek, dat misschien wat te elitair en onbereikbaar werd geacht en alleen de lichtende voorbeelden in de geschiedenis zou betreffen, speciaal uit de 12^{de} tot en met de 16^{de} eeuw (Hildegard van Bingen, Eckehart, Birgitta van Zweden, Thomas a Kempis, Johannes van het Kruis, en Thesera van Avilla), al zijn er ook hedendaagse mystici (Simone Weil, Dag Hammarskjöld, Teilhard de Chardin).

Bij mystiek denken we aan de éénwording met de werkelijkheid, de versmelting van de ziel met de geest, van de geest met God. In het begin van het Christendom staat Jezus van Nazareth, bij uitstek een mysticus, die zei dat hij en de Vader één zijn (Joh 10:30) en ook dat hij de Vader kent en de Vader hem. (Joh 10:15). Hij leefde in voortdurende eenheid met God. Mystiek kunnen we beschouwen als gerealiseerde spiritualiteit [5]; spiritualiteit is de weg die leidt tot mystieke ervaring, en eindigt in mystieke eenheid.

Mystiek heeft parallellen met gnosis, die in haar hoogste vormen of uitingen inhoudt: inzicht en wezenlijke kennis van de binnen- en buitenwereld.

Waar denken we nu dan aan bij spiritualiteit? Het houdt niet in, en is niet beperkt tot geloof in de Allerhoogste, in de God van de grote religies, waaronder het Christendom. En geloof in God houdt niet per sé spiritualiteit in. Het is er wel een essentiële component van. Een spiritueel mens hoeft niet noodzakelijk religieus te zijn – nog minder tot een Kerk te behoren; maar spiritualiteit is wel te vinden in de religies!

Wat is dan dat spirituele waar de Westerse wereld nu zo duidelijk van getuigt? Het heeft te maken met de betekenis en waarde van het bestaan en met de diepe gevoelens die daarmee samenhangen. Het is een wijder gevoel van leven, dat zich uitstrekt tot buiten de eigen individualiteit, naar de ander, de wereld, tot naar het hele leven. Maar niet elke wijdere blik is spiritueel. Ontzag, vertrouwen en liefde: dat zijn wezenlijke aspecten van het spirituele; én aanvaarding, overgave. Het veronderstelt iets wat groter is dan eigen individualiteit.

Spiritualiteit is, evenals mystiek, van alle tijden, tijdloos, en te vinden in alle culturen en religies. Het is afgeleid van het Latijnse *spiritus*, geest, dat de vertaling is van het Griekse *pneum*, dat praktisch samenvalt met het Hebreeuwse *ruah* voor adem, geest, levensenergie. Spiritualiteit heeft alleszins met geest te maken, en het alles bepalende kenmerk is ervaring, ervaring van de geestelijke binnen- en transcendentale buitenwereld. Maar, zoals al gezegd, een goed omlijnde omschrijving is niet licht te vinden, ondanks vele pogingen. We kunnen mogelijk het beste uit de voeten komen met een omschrijving die al jaren geleden in een dagbladartikel werd gegeven [7]. Daarin werd gesteld:

“Het spirituele is de oneindige ruimte van de goddelijke Geest, waarbinnen zich alle eindige dingen afspelen; de Geest is zowel anders dan alle eindige verschijnselen alsook oneindig nabij en doordringend. De eindige verschijnselen danken hun bestaan, bewustzijn, rechtvaardiging en normering aan de omvattende Geest”.

Een spiritueel mens tracht in contact te komen met het hier omschreven spirituele. Dat in-contact-komen is een actief proces van innerlijke groei, van worden, waarin het gehele wezen van de mens betrokken is. Het gevaar hierbij bestaat dat het proces leidt tot en eindigt in narcisme, in een zelf-overgave en zelf-geconcentreerdheid, waarbij de medemens uit het oog verloren raakt en de transcendentale component niet bereikt wordt.

De kerken en spiritualiteit

Een klein deel van de bevolking in Nederland en in andere West-Europese landen gaat regelmatig ter kerke – misschien nog geen tien procent – maar een veel groter deel – duidelijk meer dan de helft – is geïnteresseerd in spiritualiteit of in religie. Die geïnteresseerdheid in religie betreft niet of nauwelijks meer de Kerken; dus wel interesse in Christianity, maar nauwelijks meer in Churchianity, zoals in een wat gekunsteld Engels wel eens wordt verduidelijkt.

Ruimte voor de spirituele mens in de Kerken lijkt dus verloren te zijn geraakt. Waarom heeft dat zo kunnen gebeuren? De mens is – globaal gezegd sinds de Verlichting – steeds zelfbewuster, zelfstandiger en rationeler geworden, en onttrekt zich steeds meer aan het leergezag van de Kerk. Maar de meeste Kerken leggen aan haar lidmaten nu nog leerstellige en morele voorwaarden op, die struikelblokken kunnen vormen voor de ontvankelijkheid voor het spirituele; ook hiërarchisch kerkelijke structuren kunnen hiervoor in de weg staan.

Slaat dit allemaal ook op onze Kerk? Wij zeggen een niet-leerstellige, niet-dogmatische Kerk te zijn. Ook karakteriseren wij haar graag als spiritueel en mystiek. Raakt het ons dan niet, dat het spirituele in grotere mate wordt gezocht en ervaren buiten de Kerken om? Het spirituele is immers, zelfs van meet af aan, in onze Kerk van grote betekenis en waarde geweest. En zeker de laatste tijd wordt er binnen onze Kerk vaak en nadrukkelijk gewezen op de Christus-in-ons of op het Christus-principe. Maar zijn toen en nu niet duidelijk genoeg?

In een interview [8] naar aanleiding van een boek met de veelzeggende titel *The Spiritual Revolution* zegt de auteur:

“De Christen van de toekomst zal een mysticus zijn of zal er helmaal niet zijn. De God van de Christelijke openbaring is een geïncarneerde God: God die in dit leven binnenkomt om het te transformeren, zodat het leven de eeuwige basis kan zien waarop onze tijdelijke levens zijn gegrond. De mens – en de hele schepping – is een wordend wezen, niet een zijnd wezen.

Het gezichtspunt inzake spiritualiteit is vast gegrond op de theologie van de Heilige Geest. De huidige mens heeft behoefte aan juist datgene wat de mystici, al honderden jaren geleden, schreven en zeiden, met name Johannes van het Kruis”.

Er kan nu inderdaad sprake zijn van een spirituele *revolutie*; de eerder genoemde tekenen – cursussen, zelfs als onderdeel van het onderwijs, en een overvloed aan publicaties op het spirituele gebied – wijzen hier zeker ook op. Het religieuze denken, dat in de christelijke theologie vorm krijgt, zal dan eerder gericht worden op de Heilige Geest, de derde Persoon van de Heilige Drievuldigheid, dan op de Christus, de tweede Persoon. De Christologie – de theologie die zich bezighoudt met de identiteit van Christus, dus de leer over Christus – maakt dan plaats voor de theologie van de Heilige Geest, en kan dan mogelijk Pneumatologie gaan heten. Dat zal tegemoet komen aan de behoefte aan spiritualiteit, die daarin de rationale basis geeft aan een ervaring op de spirituele weg naar mystieke eenheid, een weg die werd verwoord en volbracht door de mysticus Johannes van het Kruis.

Van hem is ‘In het donkerte van de nacht’ in dit artikel weergegeven, overgenomen uit [9].

Toen zo ver ik zien kon
geen vuur brandde
geen licht gloorde
alsof licht nog nooit geroepen was
vuur nog niet uitgevonden
ben ik gegaan
mijn ziel in mij
een loeiende draad
een laaiende strohalm.
Door spiegelgangen
ben ik gegaan
door open deuren naar buiten

de brandtrap af
de valkuil van de slaap voorbij
mijn ziel in mij
een gloeiende draad
een laaiende strohalm.
Zou zon bestaan
zouden sterrenwegen
opduiken begaanbaar
zou droomachtig mooi
boven mij
de stad van de maan -
of zou één enkele
man met ogen van
weerlicht mij wenkende
hoog aan de hemel staan
ik zou niet gaan in
dat licht.
Ik radeloos gelukkige
mijn ziel
zee onder schotsen fonkelend
zwart licht
gesternte onder puin en as
begraven onzienlijk licht
steekvlammen dun als berglucht
mijn gewrichten
dooraderend verwilderend
ontschaduwde licht
zenuwen ziel
die arendsogen schroeit
in mijn gezicht
Ziel kleinste onbekend
doe gaan door deze nacht
dit waanlandschap
dit onbestaan
tot waar wie op mij wacht
die achter namen woont
hartslag doodstilte duur
van dit ontvonkt moment
die wonden is dorst
lafenis de ongevonden
vondeling de zielsbeminde
die mij kent.

Juan de la Cruz 1542-1591
vrije bewerking Huub Oosterhuis, geb. 1933

Bronnen:

1. *Spiritualiteit - vormen, grondslagen, methoden*, Kees Waaijman, Kok Kampen 2000/2001 ³, 954 blz.
2. *Encyclopedie van de mystiek - fundament, tradities en perspectieven*, Kok Kampen 2003/2003 ²
3. *A dictionary of Christian Spirituality*, ed. Gordon S. Wakefield, SCM Press, 1983/1996 6
4. *Spirituality for the Sceptic - the thoughtful love of life*, Robert c. Solomon OUP 2002, 169 blz
5. *Prana - tijdschrift voor spiritualiteit en randgebieden der wetenschappen*, nr. 50, winter 1987
6. *Mystiek en spiritualiteit - een reis door het tijdloze*, Jacob Slavenburg, Ankh-Hermes, 1994, 154 blz.; in het bijzonder daarin van Marcel Messing *Het bijzonder gewone van mystiek en spiritualiteit*. blz 93-97
7. *Trouw*, 28.03.92, ontleend aan [6]: Otto Duintjer: *Het belang van nieuwe spiritualiteit*
8. Interview in *The Melbourne Anglican*, mei 2003, van de auteur David Tacey over zijn boek *The spiritual Revolution*.
9. *In gebed - bidden, het Onze Vader en andere gebeden*, Frank den Outer, 2002, 79 blz.

Aanvulling op Paul van Oyens oproep: EN VERLAAT DE LEERMEESTER OP TIJD!

Reinout Koperdraat (volgeling/afvallige)

Paul van Oyen riep de lezers van Reflectie op om snel een leermeester te zoeken, een “coach”, om spiritueel te groeien. Zo snel mogelijk zelfs! En de redactie van Reflectie riep haar lezers op om hierop eens vrij te reageren. Oké dan: ik ben het geheel eens met Van Oyens oproep. Om drie redenen.

1 — Van Oyens oproep weerspiegelt de werkelijkheid: velen zoeken en vinden leermeesters, nu en in alle tijden. Met de ondergang van de meeste traditionele mysteriescholen en de aderverkalking van de meeste kerkgenootschappen tot holle machtsinstituten, zijn moderne mensen veelal aangewezen op een heel scala van (uit India weggelopen) Oosterse guru's en/of een bonte verzameling kenners en zieners via cursussen, workshops, satsanga's, stiltepodia etc. — op de markt van New Age valt altijd wel wat te halen dat smaakt, waar iets te genieten valt. Het ligt bovendien binnen handbereik: het zijn wisselende, niet-verplichtende verbanden waaraan je je niet levenslang hoeft te committeren en waar je altijd wel wat van opsteekt, al is het maar een kort high-gevoel. Mensen zoeken en vinden dus leermeesters, zodra ze dat zelf willen. Altijd. Hoe dan ook. Voor kort of voor lang.

2 — Ik ben het ook eens met Paul van Oyen, omdat hij mijn leermeester is — en was. Nou verschijn ik de laatste jaren heel vaak niet meer in zijn les, wat mij stevast op de verwensing “afvallige!” komt te staan. Maar als ik dan van tijd tot tijd weer naar Pauls woorden luister, kloppen deze voor mij altijd. Ik kan er nooit een speld tussen krijgen. Ook aan zijn desgevraagd persoonlijke adviezen valt niet te ontkomen, want deze genieten een hoog praktisch “niet lullen, maar lopen”-gehalte, als u begrijpt wat ik bedoel. Voor de meeste zoekenden en twijfelaars namelijk komt de eerste stap uit de persoonlijke puree meestal hierop neer: kom tot rust, span je gericht in, leer goede impulsen herkennen, volg deze en... hou op met mekkeren. En mediteer. Riskant kort samengevat vormt dit meestal de sfeer van Van Oyens goede raad — meestal ook wat gejaagd uitgesproken. En je krijgt het gevoel, dat je eigen spreektijd altijd snel om is. Algemener staan zijn groepsbijeenkomsten in het teken van zijn eeuwige wekroep: doe wat je wilt, je bent geheel vrij, maar ik ga slechts voor de hoofdprijs: Zelfrealisatie. Wie met mij wil meedoen: van harte. Kom er bij. En mediteer, of bid - beide zijn eigenlijk hetzelfde. Weinig volgelingen van Van Oyen kunnen een openlijk “ja maar...” uit hun mond krijgen. Degenen die er echt een keer genoeg van krijgen, (al dan niet schaakmat gezet) verdwijnen stil, hooguit wat geheimzinnige geruchten achterlatend. Maar ik krijg er nooit genoeg van, binnen mijn lagere aanwezigheidsfrequentie. Wat mijn leermeester zegt, is namelijk waar.

3 — Een zowel historische als universele oorzaak die het volgen van een leermeester rechtvaardigt, ligt in de noodzaak van het doorgeven van kennis vanuit de traditionele wijsheidstradities. Deze duizenden jaren oude kennis, dit beproefde weten en deze doorleefde ervaring kun je niet allemaal zelf bedenken.

Lees de geschriften, zegt dus een goede guru. Het is inderdaad precies als met een topsporter die samengebalde kennis en ervaring van een coach geniet, of als een yogaleerling met diens instructeur, of... een timmerman of dakdekker die altijd eerst onder een voorman werkt.

Overigens is Paul van Oyen in het geheel geen guru, maar “een agent van de guru”, zoals hij dat zelf altijd zegt (nl. van ZH Shankaracarya Bharati Tirtha te Shringeri, Zuid-India, met wie ook persoonlijke / spirituele banden bestaan).

De redactie van dit blad vraagt haar lezers ook wat een spiritueel leraar eigenlijk is. Voor mij: een spannende verteller, die de oude kennis aanstekelijk doorgeeft, in gelijkenissen spreekt, geen enkele leerling afwijst, jou leert om vanuit jezelf te spreken en te handelen, jou zelfzuchtige trots en cynisme afleert en jou nederigheid, mededogen en compassie aanleert. En: dat het verbeteren van jezelf en van de wereld geen tegenstelling is. Je moet ook in de modder kunnen staan. Ook je stem durven verheffen tegen onrecht. Dat deed Jezus ook.

Een ware leermeester herken je heel snel aan de klank van zijn / haar stem. Ook dat moet je leren. Steeds vaker verraaft de klank dan zelf of er waarheid gesproken wordt, of de leermeester echt betrokken is.

Maar... er is één giga-probleem met ware leermeesters. Zijn trouwste volgelingen zetten hem vast, vroeg of laat. Door lekker achterover te leunen en high te wezen van zijn vertelsels. Een shot op het wekelijks ingeplande avondje spiritualiteit — beoefend als een “hobby”, tussen de dagelijkse trekkracht van de doorgedraaide, gek geworden consumptiemaatschappij waarin de economie van het grootkapitaal regeert. Of door als een stelletje sukkels in te slapen (zoals in de Hof van Olijven) als ze alert moeten zijn. Door eeuwig ja te knikken, in plaats van kritisch en tegendraads te zijn. Door geen vragen meer te stellen, of alleen nog retorische. Dat nekt de ware leermeester, vroeg of laat. Als het goed is, waarschuwt hij daartegen — zoals Jezus, maar ook bijvoorbeeld recentere groten als Gurdjieff/Ouspensky, Krishnamurti en Bhagwan (Osho) deden (en ook oude religieus getinte anarchisten) - met sterk wisselend resultaat. Volgelingen neigen naar blindheid, doofheid en stomheid onder de hoede van goede leermeesters. In hun eindeloze braafheid zaaien zij vaak zelf onderhuids het gif dat de leraar fataal kan worden. Het begint met één kleine bijgedachte, het eindigt met botte strijd om de machtsverhoudingen. Ik weet toevallig dat Paul van Oyen hiervan ook zelf persoonlijk het slachtoffer werd, op meerdere manieren zelfs. Ik heb het allemaal van dichtbij meegemaakt. Dat is de tragiek.

Je kunt 'm dan hooguit nog proberen te beschermen, te ondersteunen. Met kleine, wisselende groepjes sloeg hij een nieuwe weg in. Maar het is dan vooral tijd om op te staan. Want een echte leermeester kan jou niet leren om “je eigen innerlijke leermeester te zijn”, zoals in Reflectie gesuggereerd wordt. Dat is nou juist wat je alleen maar zelf kunt, of niet kunt. (Het is geen trucje.) Een leermeester kan alleen maar zijn winkel sluiten. Zijn beweging zelf opheffen. Alles loslaten.

Vandaar mijn aanvulling op Paul van Oyens oproep: verlaat de leermeester op tijd. Anders neem je 'm gevangen en dan gaat hij dood. Heb 'm lief, eer hem... door tijdig te gaan. Door een “afvallige” te worden. Maar altijd vrienden te blijven. En de zaak zelf op te nemen. Inderdaad: zo snel mogelijk... ||

De blessing van de Shabbat

Het menselijke bestaan verloopt binnen de coördinaten van ruimte en tijd. Men zou dit kunnen vergelijken met het bestaan van vissen binnen een aquarium.

De schepping is echter veel breder dan het aquarium waarin de vissen het bestaan ervaren. Als wij zelf een aquarium in huis hebben, zorgen wij ervoor dat het altijd schoon is, dat de vissen te eten krijgen, kortom, dat de omstandigheden binnen het aquarium zodanig zijn, dat de vissen gezond blijven.

Weten de vissen dit? Zijn de vissen zich bewust van ons bestaan? Vragen zij zich af waar hun eten vandaan komt? Staan zij er bij stil?

Wij, mensen, worden geboren en onze enige zekerheid is dat wij ooit dood gaan.

Onze incarnatie op deze planeet is ons geschonken, en het is aan ons er iets van te maken.

Onze incarnatie, ons bestaan, vindt plaats binnen die dimensies van ruimte en tijd. Heeft ons bestaan extra dimensie(s) nodig?

Zijn wij ons ervan bewust dat ons bestaan zich ook in een soort aquarium afspeelt? Zijn wij ons ervan bewust dat het Leven veel meer dan ons aquarium omvat? Waar halen wij de brandstof vandaan? Wat inspireert ons, wat ontroert ons? Bestonden wij vóór deze incarnatie? Blijven wij bestaan na onze dood? Waar komen wij oorspronkelijk vandaan? Waar gaan wij naar toe na de beëindiging van deze incarnatie?

Heeft ons bestaan extra dimensie nodig, buiten die van ruimte en tijd?

Veel mensen gaan ervan uit dat wij, mensen, uit de Oorsprong komen en, na de dood, naar de Oorsprong terugkeren. Een zalige Oorsprong, vol Licht en Liefde. Als het inderdaad zo is, is deze incarnatie, het bestaan dus, alleen maar een fase in het Leven.

De dood is dan het einde van het bestaan van een incarnatie, maar absoluut niet het einde van het Leven.

De meeste feestdagen worden één keer per jaar gevierd. De Shabbat veel vaker: één keer per week. Wat is zo bijzonder aan de Shabbat?

De zevende dag, de Shabbat, is heilig. De Shabbat is ook een kans.

Een bloem is mooi en biedt haar schoonheid aan, onvoorwaardelijk, ook als er niemand is die naar haar kijkt. De Shabbat is een geschenk, de Shabbat **Is** en **Geeft**, óók onvoorwaardelijk. De Shabbat is een kans om dicht bij de Oorsprong te komen, dicht bij de Bron. Een kans om stil te staan bij wat echt belangrijk is. Een kans om met onze alledaagse, aardse activiteiten van ons bestaan even te stoppen en aandacht te geven aan ons Leven. Een kans om “brandstof”, d.w.z. energie te krijgen, inspiratie, inzicht. Een kans om ons te herinneren dat wij meer zijn dan een zak botten. Een kans om ons te verheugen en te laten verwennen door onze **Goddelijke Ouders**, én een kans om onze liefde aan onze **Goddelijke Ouders** te geven; (als u wilt, kunt u dit vergelijken met het weekendbezoek aan het ouderlijke huis door studenten die op kamers wonen).

De Shabbat is een kans, een **Gift** van onze **Ouders**, een oase in de woestijn van ons aardse bestaan. De Shabbat is een herinnering, én een bevestiging dat de dood niet bestaat. De Shabbat is een proefje van **Thuis**.

Ooit vroeg iemand mij: “Houden jullie de Shabbat?”, waarop ik antwoordde: “De Shabbat **Houdt** óns!”,

ruth.



*Foto:
Sita Boonstra*

2012 ... Alwéér het einde van de wereld

We zijn vergeven, ook tegenwoordig vooral weer, van “einde-van-de-wereld”-scenario’s. Die speelden al sinds vele eeuwen. Zo werd al in de eerste eeuw(en) van onze christelijke jaartelling het spoedige einde der wereld voorspeld, bij de “spoedige” wederkomst van (de) Christus. Maar goed dat die spoedige ondergang niet gekomen is, want de Christus is nog voortdurend werkzaam, in ons, Zijn Licht te ontsteken, want dáár, in ons, keert Hij terug.

Ook in de Middeleeuwen zijn er weer vaak van die periodes, vooral vanuit die opvatting van “hel en verdoemenis” ... of een herhaling van die “Zondvloed”, zonder te beseffen dat er een innerlijke betekenis in dat zondvloedverhaal schuilt.

In de 19^{de} eeuw ... weer van die scenario’s, en die zetten zich voort in de 20^{ste} eeuw:

1914 (Jehova’s), 1975 (Jehova’s), het planetaire alignement van 1980 (op grond waarvan een Australische astroloog voorspelde dat Australië in tweeën zou splijten, gevolg: grote paniek bij nogal wat mensen), 1999 (7 juli - Nostradamus), 1-1-2000, vanwege dat “magische” getal 2000.

Van de voorgaande voorspellingen is niets uitgekomen, maar ze hebben wel onrust, zoniet angst veroorzaakt.

En dan nu weer: 2012, op basis van de Maya-kalender. En er zullen nog wel meer data verschijnen, want het regent visioenen, doorgevingen en openbaringen. Het zou goed zijn te stellen, dat mijn visioen *mijn* visioen is; een doorgeving een doorgeving aan of voor *mij* is; een openbaring een openbaring aan of voor *mij* is. Bewaren we ze als een eventuele waarheid voor *onszelf*, of her-formuleren we ze als een *persoonlijke* visie op iets. Dat geeft rust voor onszelf én aan anderen.

Het onderstaande stukje werd ingezonden door Rudolf Smit, en is overgenomen uit een pamflet uit Gent (Het Genootschap ‘De Ronde Tafel’, werkgroep ter verbetering van de kontakten tussen beoefenaren van rand- en academische wetenschappen). Het betreft een lezing (op 28 mei 2005) van een echte Maya-deskundige, Antoon Voliemaere, die heeft kunnen aantonen dat de Maya-kalender niet eindigt op 21 december 2012, maar reeds honderden jaren eerder, t.w. in 1545 (“Toevallig” wel ten tijde van de inval van de Spanjaarden).

MAYA’S: EGYPTENAREN VAN AMERIKA

De belangrijkste steentijdbeschaving ter wereld is ongetwijfeld die van de Maya’s. Zij bewonen een uitgestrekt gebied in het Mexicaanse schiereiland Yucatan en Belize, Guatemala en de westgrens van Honduras en El Salvador. Hier wonen nog mensen die één van de eenentwintig aanverwante Maya-talen spreken. In dit gebied van Meso-Amerika ontstond één van de oudste en langdurigste beschavingen van de wereld: 5000 jaar, hetzij van ongeveer 3500 voor tot 1500 jaar van onze tijdrekening. Algemeen worden de Olmeken aanvaard als de voorvaders van de Maya’s.

Na de beginperiode waarin men leefde van wat het plukken van planten en vruchten opleverde, volgde het landbouwstadium dat in feite de eerste evolutie van de Mayabeschaving betekent. Wij zien dat een kalender wordt vastgelegd en hun godsdienst ontstaat, met zijn honderden weldadige en

kwaadwillige goden, die meer is dan de gewone magie en die tegelijkertijd het begin betekent van hun merkwaardige sociale en politieke organisatie en vooral van hun priesterdom. Hun kalender was betrekkelijk nauwkeurig, want de Maya’s wisten dat het zonnejaar 365,2422 dagen en een gemiddelde maanperiode 29,5209 dagen duurde.

Het laatste stadium, de bekroning van hun beschaving, is het tijdperk waarin duizenden gebouwen en belangrijke stadscentra werden opgetrokken, die op dit ogenblik bijna alle door de jungles van Guatemala en Mexico overwoekerd zijn. Om de vruchtbaarheid van dit volk van bouwmeesters te onderstrepen, volstaat de mededeling dat er duizenden archeologische vindplaatsen bekend zijn.

Eén van de beste bouwmaterialen uit het hele pre-Columbiase Amerika is de kalksteen, die ter plaatse in overvloed aanwezig is; niet alleen is deze gemakkelijk te bewerken met de stenen en houten werktuigen van de Maya-bouwmeesters (ja, de prachtige Maya-beschaving is een “steentijdbeschaving”), maar één van de grootste kwaliteiten ervan is, dat hij verhardt onder invloed van de weersomstandigheden en bij verbranding kalk oplevert. Dankzij dit geschikte materiaal groeide aldus de op hoog niveau staande architectuur, met haar prachtige steden, haar piramides, haar tempels en haar bogen met valse gewelven. Steden zoals Copan, Quirigua, Tikal, Palenque, Uxmal, Chichen-Itza, enz., ook al zijn zij vandaag alleen nog maar ruïnes, laten niet na indruk op ons te maken. De voorgevels der gebouwen en de binnenwanden zijn met zeer kunstzinnige schilderijen en reliëfs versierd. Er komen steeds meer met hiërogliefenschrift beschreven zuilen en altaren, ofwel om religieuze begrippen vast te leggen, ofwel om historische gebeurtenissen te gedenken. Het einde van de Maya-beschaving begon in het noorden met de Spaanse bezetting van Mérida (toen Tiho) in 1540-1, en veel later in het zuiden met de val van Tayasal (Meer van Flores, Guatemala) op 27 juli 1697.

De Maya-geschiedenis wordt gemakkelijks halve in drie grote perioden gesplitst. Deze perioden zijn gebaseerd op de inscripties op de stenen monumenten en op voorwerpen van allerlei aard, waarop het aantal dagen vermeld staat die verlopen zijn sinds de datum 4 AHAU CUMHU, een nulpunt van de Maya-kalender. De correlatie tussen deze en de christelijke kalender is steeds een bron van betwisting geweest. Naargelang men het Maya-nulpunt verder in het verleden verplaatst of dichterbij brengt, verschuift men ook tegelijkertijd de Maya-geschiedenis. Door een diepgaande studie van de lange eclipssequentie in Codex Dresdensis heeft dr. Antoon Voliemaere zopas de laatste en definitieve sterrenkundige bewijsvoering geleverd dat de Maya-kalender niet nu eindigt in het komende jaar 2012, maar reeds eindigde in ons Juliaansjaar 1545.

Antoon Voliemaere (Antwerpen 1929). Sinds 1965 bezig met het ontcijferen van het Maya-hiërogliefenschrift en de archeologie van de Midden-Amerikaanse volkeren. Hij is ook stichter van het ‘Vlaams Instituut voor Amerikanistiek’ (1973), het tijdschrift “America Antigua” en de “Volksuniversiteit Pedro de Gante” (1975).

Het Evangelie volgens Johannes

Paul G. van Oyen

Het is een merkwaardig gegeven dat we in alle vier evangelieteksten steeds Johannes de Doper terugvinden als tegenhanger van of als wegbereider voor Jezus. Volgens het Lukasevangelie waren Johannes de Doper en Jezus neven en ook hun geboorteverhalen lopen opmerkelijk parallel. Wat willen de evangelisten ons hiermee vertellen? De teksten zijn het er ook over eens, dat Jezus door Johannes werd gedoopt en niet omgekeerd en dat Jezus zijn prediking pas begon nadat Johannes de Doper gevangen was gezet om ten slotte vermoord te worden door onthoofding. Ook zou Jezus het voorbeeld van Johannes de Doper volgen en op grond van zijn politieke standpunt worden vermoord door kruisiging. Het Markus-evangelie vermeldt zelfs, dat Jezus de prediking van Johannes de Doper voortzette. Op de keper beschouwd lijkt het er op dat Johannes de Doper een invloedrijke profeet was met een grote schare volgelingen en dat Jezus zich

oorspronkelijk met deze Johannes de Doper verbonden heeft om na zijn dood de prediking van Johannes de Doper voort te zetten: de doop der bekering tot vergeving der zonden (Mk 1:4). De doop, en zeker de doop der bekering tot vergeving der zonden van Johannes de Doper was in feite een soort initiatie of inwijding met als doel dat mensen zich meer gewaar werden van de werkelijkheid van een andere, transcendente, wereld die binnen de Joods-christelijke traditie meestal met 'het Koninkrijk' wordt aangeduid. Degene die doopt, wordt met de doop de leermeester van de dopeling. Was Johannes de Doper de leermeester van Jezus? Er is een kleine, maar vasthoudende stroming binnen de christelijke traditie die Johannes de Doper inderdaad als de leermeester of voorganger van Jezus beschouwt. De vertaling van de Griekse tekst op dit punt geeft meestal aan, dat Johannes de wegbereider van Jezus zou zijn. Maar men zou 'opiso erchomenos' (Jezus dus) even goed als 'opvolger' kunnen vertalen, (hij die na mij komt). Wegbereider (Johannes) wordt dan tevens 'voorganger'. Voor de latere evangeliëschrijvers was deze bijna omgekeerde hiërarchie moeilijk te verteren, en zo zien we hoe alle teksten Johannes de Doper laten zeggen: *na mij komt, die sterker is dan ik, wien ik niet waardig ben, nederbukkende, de riem van zijn schoenen te ontbinden* (Mk 1:7; Mt 3:11; Lk 3:16; Joh 1:27). Dit alles overwegende kunnen we vaststellen, dat Johannes de Doper in alle opzichten de 'voorganger' was van Jezus en dat



Jezus daarmee zijn opvolger werd. Jezus bouwde voort en vervolmaakte waar Johannes de Doper mee begonnen was. Johannes doopte in water, terwijl Jezus doopte met de Heilige Geest. Jezus spiritualiseerde de boodschap van Johannes. De spirituele kant betekent in dit verband de boodschap van eenheid en harmonie, waarin tegenstellingen oplossen in een allesoverheersende liefde. Als de 'rijke jongeling' bij Jezus komt, spreekt hij hem aan met 'goede Meester', en Jezus stelt hem dan onmiddellijk de vraag waarom de jongeling hem met 'goede meester' aanspreekt: *weet je dan niet dat alleen het Ene goed is?* In eenheid zijn geen tegenstellingen, er is geen polariteit, maar er is slechts een peilloze stilte, een diepe vrede.

Duidelijk is, dat de evangelieteksten niet zijn geschreven door ongeletterde Joodse vissers die geen Grieks kenden. Ook is bekend, dat de oudste tekstfragmenten steeds in het Grieks

zijn geschreven en dat geen Hebreeuwse of Aramese teksten uit de vroegste tijd beschikbaar zijn. Waarom? Vele bijbelvorsers zijn het er thans over eens dat de hele ontstaansgeschiedenis van het vroege Christendom zich richtte op de fundamentele tegenstelling tussen de Joodse (sektarische) orthodoxie enerzijds en de liberale vrijdenkers anderzijds. De Joodse orthodoxie kenmerkte zich door een grote vreemdelingenhaat die alles wat niet-joods was afwees. Als gevolg van die aangeboren haat leefde de Joodse gemeenschap in een voortdurende staat van oorlog met de omgeving. De komst van het Hellenisme in Palestina, als gevolg van de verovering van Alexander de Grote, bracht de noodzaak van integratie tussen de Hellenistische cultuur en het Jodendom. Sommigen kozen voor

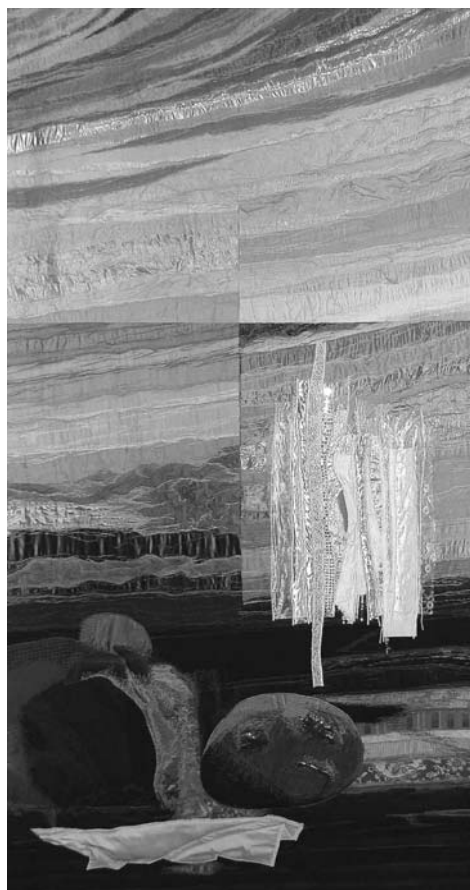
samenwerking en integratie, anderen wezen deze resoluut van de hand. Met de latere Romeinse gezagdragers (of bezetters?) zou het niet anders zijn. De upper class koos in het algemeen voor samenwerking, met uitzondering van de Farizeeërs en de Zeloten die fanatiek bleven hopen op een eigen staat zonder Romeinse overheersing. In deze omstandigheden worden Johannes en Jezus geboren. Zij zijn op alle mogelijke manieren onlosmakelijk met elkaar verbonden. Beiden communiceren met alle lagen van de bevolking en zijn voorstanders van integratie en samenwerking. Beiden mengen zich ook in het politieke krachtenveld en worden vermoord.

Als we de evangelieteksten willen bestuderen, zullen we moeten bedenken dat deze tek-



sten verschillende lagen van betekenis in zich dragen, waarbij de letterlijke en historische betekenis de minst belangrijke is. Ter wille van de diepere betekenis worden historische feiten gemakkelijk veranderd of in een andere samenhang geplaatst. De evangelieteksten vormen geen betrouwbare basis voor historisch onderzoek. Het wemelt dan ook van onderlinge tegenstrijdigheden. Neem bijvoorbeeld de leeftijd van Johannes de Doper. Volgens de evangelieteksten moeten Johannes de Doper en Jezus ongeveer even oud zijn. Maar tegelijkertijd merken de teksten op, dat Johannes de Doper de oudste was en al vele jaren had gepreekt en veel volgelingen had voordat hij Jezus doopte. Ook wordt Johannes de Doper in de teksten steeds gemarginaliseerd, terwijl tegelijkertijd uit de teksten blijkt, dat Johannes de Doper een veel groter aanzien genoot in het Joodse land dan Jezus. In ieder geval bestond er een forse rivaliteit tussen de volgelingen van Johannes de Doper en die van Jezus. Niets duidt overigens op een rivaliteit tussen Johannes de Doper en Jezus. Integendeel, beiden spreken in de Bijbel lovend over elkaar.

Sommigen vermoeden, dat gedeelten van het Johannes-evangelie voortkomen uit geschriften rond Johannes de Doper die bewust veranderd zijn en naar Jezus zijn toegeschreven. Dit valt vooral op in de proloog van het Evangelie, die gaat over het 'Woord' dat vleesgeworden is, waarbij Johannes de Doper als eerste wordt genoemd, als getuige van het Woord en niet Jezus. De gelijkschakeling van het 'Woord' met Jezus Christus is, ook uit grammaticaal oogpunt, gekunsteld. Zoals met alle Evangelien het geval is, stelde ook de auteur van het Johannes-evangelie zijn tekst waarschijnlijk samen vanuit verschillende bronnen die hij naar behoefte veranderde en kerstende. Het Nieuwe Testament is geschreven voor mensen die in ieder geval inzicht hebben in het bestaan van verschillende betekenisniveaus en die de geestelijke souplesse kunnen op-



brengen om een verborgen (impliciete) betekenis toch te begrijpen. De teksten zijn vaak bewust dubbelzinnig gemaakt. Bijna iedere zin bevat verborgen gedachten en alleen wanneer men deze verborgen gedachten aan het licht begint te brengen, wordt de invloed van dit tweeduizend jaar oude godsdienstige erfgoed begrijpelijk. Juist door de grote betekenisrijkdom en de reikwijdte van de Bijbel laat een mens zichzelf kennen



door de wijze waarop hij deze teksten begrijpt of meent te begrijpen. Een voorbeeld is het woord 'vijand' in de uitspraak *hebt uw vijand lief*. Het algemene principe is duidelijk en wordt nog steeds beschouwd als een hoeksteen van de Christelijke naastenliefde

of caritas. Maar het Griekse woord voor liefhebben (agapao) heeft ook de betekenis van toelaten tot het ceremoniële liefdesmaal (van bijvoorbeeld de Essenen). Dit ceremoniële liefdesmaal is de basis van de heilige communiedienst in de katholieke en orthodoxe kerkgemeenschappen. Dan betekent de opdracht 'hebt uw vijand lief': laat niet-Joden (bijvoorbeeld Romeinen en Grieken) toe tot de communiedienst (en dus tot de Joodse eredienst in het algemeen). Dit is een uiterst provocerende, politieke uitspraak die de Zeloten en hun orthodoxe trawanten diep in hun ziel trof. Je kunt eruit opmaken dat Jezus een rebelse revolutionair was, die vriendschap met de gehate Romeinse bezetter preekte. Geen wonder dat Jezus uit de weg moest worden geruimd.

Algemeen wordt aangenomen, dat het Johannes-evangelie het laatst werd opgeschreven, met Dr Barbara Thiering¹ als grote uitzondering. Zij beweert dat Jezus zelf de hand heeft gehad bij de totstandkoming van deze tekst, na zijn kruisiging die hij overleefde. Het Evangelie van Johannes is een bijzonder literair werk dat duidelijk een gnostisch karakter heeft en veel meer emotionaliteit kent. Het is onmogelijk deze tekst uitsluitend verstandelijk-intellectueel te lezen. Er zit een gevoelsvervoering in, die maakt dat sommige passages slechts begrepen kunnen worden wanneer men zelf weet heeft van deze gevoelsvervoering en wat zij doet. Dan wordt de tekst zinloos voor het denken met het gewone verstand.

¹ **verwijzingen:** www.thiering.net ; *Jezus The Man*, 1992, Corgi Books, ISBN 0552 139505; *Jezus of the Apocalypse*, 1995, Corgi Books, ISBN 0552 142387; *John, the book that Jezus wrote*, 1998, Corgi Books, ISBN 0552 14665X (www.pvanoyen.nl)

Afbeelding links:
"Paaskleed"
Wandkleed van Madelon de la Rive Box

De positie van de vrouw in de Bijbel en in de kerk van Rome

Ronald Engelse

Dit artikel is het eerste deel van een reeks studies over vrouwenwijdingen. Uw eventuele reacties zijn welkom.

Gelijkwaardigheid

Gen 1:27- 29 (vert. N.B.V.) *'God schiep de mens¹ als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen' 'Hij zegende hen en zei: word vruchtbaar en talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag (d.w.z. de dieren en de planten).*

Dit toont de gelijkwaardigheid van man en vrouw in het oudste, *Jahweïtische* scheppingsverhaal, het verhaal van de zes scheppingsdagen, waarin de mens op de zesde dag geschapen werd. Het is een heel oud verhaal, gebaseerd op voor-Joodse bronnen en in de bijbelse vorm opgetekend vanaf ongeveer 1000 v.Chr.

De status subjectionis

Honderden jaren later werd door Joodse priesters een tweede (het 'Levitische') scheppingsverhaal toegevoegd, dat uiteindelijk zijn plaats als Genesis ² in de canonieke bijbel kreeg. De priesters schreven in een tijd waarin reeds lang de *patriarchale grote familie* de enige samenlevingsvorm was in Israël ². De verzen Gen 2: 7-24 gaan over de mens en de positie van de vrouw; enkele toonaangevende verzen zijn: *'God, de Heer, plaatste de mens in de tuin van Eden, om die te bewaken en erover te waken. God de Heer(...) dacht: ik zal een helper voor hem maken die bij hem past. (2 : 22): Terwijl de mens sliep, nam hij één van zijn ribben weg (...) uit die rib bouwde God een vrouw en bracht haar bij de mens'.*

Uit Gen. 2: 22 e.v. werd later door de kerkvaders de *status subjectionis* (staat van ondergeschiktheid) van de vrouw afgeleid, waarmee de positie van ondergeschiktheid van de vrouw in de maatschappij en vooral in de toenmalige en daaruit voortgekomen Kerken voorgoed werd vastgelegd als een dogmatisch uitgangspunt voor de zich ontwikkelende geloofsleer.

Ook andere passages uit de Bijbel bevestigen deze ondergeschikte staat: 1 Cor 11: 7-10 (geschreven door Paulus omstreeks 55 n.Chr.) *'De vrouw is de luister van de man (de man is immers niet uit de vrouw voortgekomen, maar de vrouw uit de man) en de man is niet omwille van de vrouw geschapen maar de vrouw omwille van de man'.*

1 Kor 14: 34: *Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen, maar moeten ondergeschikt blijven zoals ook in de wet staat. Als ze iets willen leren, moeten ze het thuis aan hun man vragen'.*

Ef 6:22 e.v.: *'Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heeretc'.*

De liturgie en de ambtsbediening van de canon der H. Mis is in de eerste drie eeuwen van het Christendom geleidelijk ontstaan uit de Joodse riten rond de Paschaviering ³, met hun

mannelijk priesterschap. Ook de Joodse religieuze wetten, waarop de Christelijke gemeenschappen in Palestina zich in de eerste eeuwen baseerden, boden in het algemeen geen ruimte voor vrouwelijke geestelijkheid. Mogelijk was er in sommige andere landen meer vrijheid, omdat daar de voor vrouwen tamelijk liberale Romeinse wetten en gewoonten bestonden.

Maar zeker vanaf het optreden van de kerkvaders (1^e – 4^e à 7^e eeuw) was de georganiseerde Kerk – het Romanum – niet langer de *volgster* van in de maatschappij bestaande vormen van vrouwendiscriminatie, maar werd zij zelf een bron van steeds strengere regels tegen de activiteit van vrouwen in het openbaar kerkelijke leven. Sporadisch hoort men tot het jaar 1000 nog van diaconessen, presbyterae (vrouwelijke priesters) en zelfs episcopae ⁴ (vrouwelijke bisschoppen) in de nog ongesplitste pauselijke Kerk ⁵. Sedert ongeveer 1000 n. Chr. kwamen er geen vrouwen meer te pas bij de altaardienst. Wel waren er nog vrouwelijke leiders in vrouwenkloosters (abdisen). Als gevolg van de Franse Revolutie (1789) verdwenen de laatste abdisen uit het Napoleontische Europa; alleen de 12 kloosters van Las Huelgas (Burgos, Spanje) bleven nog tot 1873 onder autonoom vrouwelijke leiding staan. Tot in de zestiger jaren van de vorige eeuw was het vrouwen zelfs verboden de altaarhoogte te betreden.

Toch geen ononderbroken traditie van vrouwenuitsluiting in de Kerk

Er bestonden officiële medewerksters (co-workers) in de vroeg-Christelijke missiebeweging. (Er waren b.v. diaconessen en vrouwelijke zendelingen). In het proces dat uiteindelijk uitliep op de drievoudige ambtsuitoefening (door bisschoppen, priesters en diakenen) werden vrouwen al heel vroeg uitgesloten van betekenisvol kerkwerk in de kerkgemeenten ⁶. Het houden van diensten door vrouwen was al verboden in het Nieuwe Testament

(1 Tim 2: 11-15) ⁷. Men zou kunnen argumenteren dat deze strenge regel alleen of vooral gold voor die bepaalde (heidense) gemeente van Timoteus. Maar latere kerkvoorschriften uit de 3^e tot 5^e eeuw laten geen twijfel.

Toch wordt er gewag gemaakt van vrouwelijke geestelijken, ondanks de overheersende kerkkleding dat *'vrouwen niet in staat zijn geordineerd (= tot priester gewijd) te worden'*. Dat blijkt b.v. uit grafstenen uit die tijd en uit beschrijvingen van een diaconeswijding ⁸. Wellicht blijkt hier de lokale (?) invloed van het minderheidsstandpunt van opposerende theologen en canonisten, die volhielden *'dat ieder die gedoopt is, man of vrouw, de priesterwijding mag ontvangen'* ⁹.

Een voorlopige conclusie

Binnen de Kerk van Rome, in overeenstemming met interpretatie van Gen 2 en 1Tim 2: 11-12 is er vanaf de kerkvaders

(1^e - 4^e à 7^e eeuw) tot Vaticanum II (1962 e.v.) nooit ruimte geweest voor het bekleden van regulier kerkelijke ambten. Integendeel, de spaarzame berichten over gewijde vrouwen in het eerste millennium lijken uitzonderingen en ontbreken geheel in het tweede millennium.

Na Vaticanum II is het voor vrouwen in de R.K.K. toegestaan veel organisatorisch en pastoraal werk te doen. Ook kunnen zij gebedsdiensten leiden en de H. Communie uitreiken. Maar de 'lagere wijdingen' zijn afgeschaft en de 'hogere' wijdingen zijn nog steeds niet toegankelijk voor vrouwen. De 'status subjectionis' van de vrouw dicteert nog steeds het beleid.

Noten

- 1 – Adam: de oorspronkelijke, hier bedoelde term betekende 'de mens(heid)' – als collectief begrip. [Ida Raming, *History of women and Ordination*, Vol.2, Toronto 2004, p. 166].
- 2 – Idem, p. 168.
- 3 – "Christus stelde het H. Sacrament des Altaars in onmiddellijk na het vieren van het Pascha en wel zóó dat de ritus van het laatste ineenvloeide met dien van het eerste" [A.J.Koenders, *Handboek der liturgie*, p. 23]. "De ritus van het Pascha bood een geleidelijken en tevens zeer natuurlijke overgang voor de instelling der H. Eucharistie" [idem, p. 21].
- 4 – De bevoegdheden van deze vrouwen zijn onderwerp van onderzoek. Het zal niet vaak zijn voorgekomen, dat zij de H. Mis mochten opdragen zoals hun mannelijke collega's; hooguit als er geen man voorhanden was. Wel kregen sommigen van hen een kerkelijke wijding, b.v. als diacones. Anderen waren niet anders dan de echtgenoten van hun gewijde mannen en waren stand-by bij afwezigheid van hun man, ongeveer zoals vele doktersvrouwen en domineesvrouwen tot in recente tijd. (Het celibaat bestond tot ongeveer het jaar 1000 niet, en in Orthodoxe Kerken nog steeds niet – evenals in de VKK.)
- 5 – Splitsing tussen de oosterse (Byzantijnse) Kerken en de Kerk van Rome, in 1451 – over de goddelijke en menselijke natuur van (Jezus) Christus. Overigens was de Koptische (Egyptische) Kerk al in 451 afgescheiden, en behield een bescheiden taak voor vrouwen (diaconessen) in de dagelijkse kerkpraktijk. Hun taak was het lichaam van vrouwen te zalven tijdens het Vormsel, voordat de bisschop het hoofd bekruste; en om lekenvrouwen te begeleiden bij hun

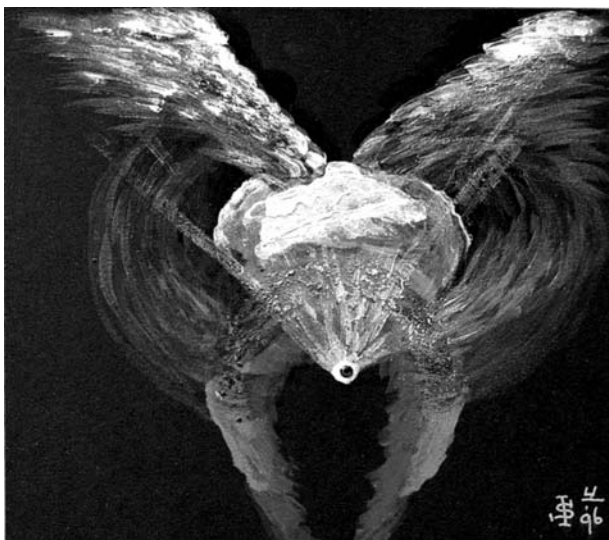
bezoek aan een bisschop. Het was in dit geval dus meer en bevestiging van de bestaande discriminatie dan een teken van emancipatie.

- 6 – Meaningfull community service.
- 7 – 1 Tim. 2: 11-12. Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen. Ik sta haar dus niet toe, dat zij zelf onderwijst of gezag over mannen heeft ... idem 13: ... want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva, en niet Adam werd misleid, maar de vrouw; zij overtrad Gods gebod.
- 8 – B.v. een decreet van het Concilie van Chalcedon (451): "Diaconessen mogen niet worden gewijd (ordinari) vóór hun 40ste levensjaar". (Dus wél gewijd!). En in een oud-Byzantijnse liturgie werd beschreven, dat diaconessen tussen de subdiakens en diakens in werden gewijd, en met de volgende toelichting: "Nadat de aartsbisschop zijn handen op het hoofd van de vrouw had gelegd om de wijding te geven, bad hij: O Heer en Meester, schenk de genade van Uw Heilige Geest aan Uw dienaar en vervul haar met de genade van het diaconaat...om geroepen te worden tot het werk van de openbare liturgie." Daarna werd ze bekleed met de stola, ontving de kelk en plaatste deze op het altaar. Alles dus net zo als bij de mannelijke diakenwijding. [Naar: Ida Raming, Vol. 2, p. XXXII].
- 9 – Deze zin wordt opvallend vaak aangehaald in de verklarende tekst bij de "Pastorale Brief 'Ordinatio Sacerdotalis'" (de priesterwijding), uit 1994 van kardinaal J. Ratzinger, de hedendaagse paus.

Verdere studies

Ik heb artikelen in voorbereiding over de rol van de vrouw in andere christelijke stromingen en roep iedere lezer op reacties, relevante artikelen en studies toe te zenden.

- A. Vrouwen in de gnostische tradities in de eerste eeuwen na Chr.
- B. Gewijde vrouwen bij de Katharen.
- C. Jan van Ruysbroec en zijn Geestelijke Bruiloft – Wie is de Bruid?
- D. Beatrijs – vrouw of ook personificatie?
- E. Mgr. C.W. Leadbeater en vrouwenwijdingen.
- F. Moderne vrouwelijke geestelijken in diverse Kerken en stromingen.
- G. De geldigheid van de Bijbelse argumenten tegen de gelijkwaardigheid van de vrouw.
- H. De rol van vrouwen in Europese feodale samenlevingen.



"Kracht" — Schildering van Sita Boonstra

Het huis met de zeven zuilen

Johan Pameijer

De eerste aanblik van de grote piramide van Gizeh, even buiten de miljoenenstad Caïro, is overweldigend. Onaantastbaar verheft zich de vierzijdige driehoek uit het vaalgele zand. Een eindje verderop staat nog zo'n kolos en nog weer een stuk daarachter ligt de kleinste van de drie, nog altijd hoger dan een flatgebouw met twintig verdiepingen. Gebouwd als aardse weerspiegeling van het hemelse Orionstelsel, deden de drie piramiden eeuwenlang dienst als inwijdingstempel.



bestemming, de koningskamer met de sarcofaag waar nooit een mummie in heeft gelegen. Zeven ruimten, overeenstemmend met de zeven chakra's van het Tantrisch Boeddhisme, de zeven beden van het Onze Vader en de zeven zuilen van Wijsheid ¹, waarvan Spreuken 9 melding maakt.

Mijn overtuiging, dat de oude Egyptenaren volledig op de hoogte waren van de inwijdingsmystiek werd bevestigd, toen ik het graf van Toetanchamon bezocht en een paar dagen later in het Egyptisch

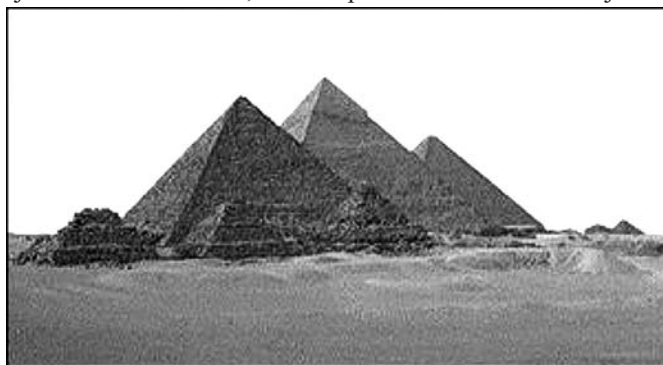
museum van Caïro de drie in elkaar sluitende sarcofagen waarin de mummie opgesloten was en de vier gouden schrijnen, die het geheel omsloten, in ogenschouw mocht nemen. Zelfs bij de begrafenis van de legendarische farao werd het heilige zevenvoud in acht genomen.

De grote piramide

De grootste van de drie, het zogenaamde koningsgraf van farao Cheops, is tegenwoordig toegankelijk voor avontuurlijke toeristen. Schuifelend door de donkere galerijen scharen ze zich in de centrale koningskamer rond de sarcofaag, waarin volgens de gids eens de mummie van de oude farao gelegen moet hebben. Maar Paul Brunton, de beroemde Engelse filosoof en wereldreiziger die er in de dertiger jaren eens de nacht doorbracht, memoreert in zijn boek "Geheim Egypte" een visionaire ontmoeting met de statige hogepriester in het verborgen hart van de tempel.

Een paar jaar nadat ik Paul Brunton op een Haags terras had gesproken, mocht ik zelf een blik slaan in de koningskamer. Het was een drukkende ervaring, ver verwijderd van het mystieke proces waar Paul Brunton in werd ondergedompeld. Geen hogepriester liet zich zien, maar ik realiseerde me wel hoe de verdoofde kandidaat in de sarcofaag was afgedaald om daar na drie dagen weer uit te worden opgewekt, dan de ervaring van visionair schouwen in de geest rijker. Deze indruk versterkte zich later nog, toen ik ontdekte dat de onaantastbare piramide zeven compartimenten telt, precies zoveel als het aantal beproevingen dat nodig is om tot volle aanschouwing in de koningskamer te komen.

Wat de toerist niet wordt verteld, is hoe mystiek de ruimtelijke indeling van het interieur wel is. Helemaal aan de basis bevindt zich een onderaardse kamer, een soort put, waar de beginnende kandidaat aan zijn spirituele reis begint. Via de dalende en vervolgende de stijgende gang wordt de koningin-kamer bereikt. Vandaar loopt de hoge, taps toelopende galerij naar de antichambre, het voorportaal van de uiteindelijke



Het heilige zevental

Na de zeven mythologische scheppingsdagen regen de zeven-tallen zich aaneen, vanaf de zeven tonen in het octaaf en de zeven kleuren van de regenboog tot en met de zeven lichaamsopeningen en de zeven sacramenten. Volgens de Indische mythologie waren zeven wijzen de vormgevers van de wereld, Pythagoras repte van het heilige zevental en Paulus richtte zich tot zeven gemeenten. En wie de plattegrond van het Klein- Aziatische gebied rond de zeven gemeenten bekijkt, die ontwaart de onderverdeling van drie en vier, zoals die ook in het Onze Vader naar voren treedt.

Niet zonder bedoeling bouwde de Wijsheid haar huis en hieuw zeven pilaren uit ¹. Het zijn de zeven stralen, de zeven karaktereigenschappen, zoals die worden uitgedrukt in de zeven karren op het altaar.

De zeven blijkt een basisgetal in de schepping. Volgens Weinreb ² is het getal zeven de aanduiding van het heden. De eerste zes dagen van de schepping vormen het verleden en de acht, of de achtste dag, verwijst naar de toekomst, maar de zeven is het NU. Het "Nu" is een opschuivend moment in de dimensie van de tijd. Wat zojuist "nu" was, is nu verleden tijd en het nu van straks is toekomst.

Dat simpele woordje 'nu' stelt ons voor een interessant filosofisch probleem en dat wordt opgelost door de betekenis van het cijfer zeven. Daarom zou de zeven de grondslag kunnen zijn van deze schepping, dit bestaan in deze driedimensionale wereld. Zodra hogere dimensies in het spel komen, verdwijnt het belang van de zeven, maar nu hebben we er in alle geleidingen van 'zijn' mee te maken.

De zevende letter van het Hebreeuwse alfabet is de 'zajin', een woord dat 'wapen' betekent. In het 'nu' dienen wij de menselijke disharmonie te bestrijden met het wapen van onze geest. Dit leidt tot voltooiing van de schepping, tot het toegankelijk maken van de materiële wereld voor God. Dat maakt de zeven tot het getal van voleinding, het getal van de mystiek en niet te vergeten het getal van de Mystериën, belichaamd in de zeven

sacramenten als biecht, doop, vormsel, eucharistie, priesterwijding, zalving van zieken en overledenen en huwelijk.

De grootsheid van het Mysterie wordt iedereen gewaar die zijn ogen opslaat naar de piramide. Op korte afstand rijst het gevaarte 145 meter op als een onneembaar bastion, aangevreten door de tijd, maar nog altijd dezelfde standvastige behoever van de geheimen van leven en dood als eertijds.

Het Onze Vader

Als ik mij nu een voorstelling zou willen maken van de potentie van dit gigantische wereldwonder dan zou ik, staande bij de piramide het Onze Vader uitspreken en dan bij elke bede stilhouden in de overeenkomstige ruimte binnenin. Bij het 'Uw naam worde geheiligd' bevind ik mij in de koningskamer met de lege sarcofaag, de kruinchakra van het Boeddhisme. In eerste instantie bespeurde Paul Brunton tijdens zijn nachtelijke wake vijandige krachten in de kamer, maar in een later stadium doemde een nieuwe verschijning op. Van deze verschijning ging een kalmerende werking uit. Lichtende gestalten in witte mantels en met gesandaalde voeten schreden door de pikdonkere kamer en keken neer op het halfslappende lichaam van de schrijvende filosoof, die sprak over de serene kalmte van de hogepriesterlijke figuren in de koningskamer.

Bij het "Uw koninkrijk kome" kan ik me in de antichambre wanen, de vestibule van de troonzaal, een ruimte voor diepe, meditatieve voorbereiding. Daarna zou ik "Uw wil geschiede, zowel in de hemel als op aarde" uitspreken in de stijgende gang, beseffend dat ik nu neerwaarts ging, afdalend in de duistere krochten van de onderwereld. Opwaarts zou ik mij hier kunnen afstemmen op de energieën van hogere frequenties, waardoor de entree tot de koningskamer ontsloten zou kunnen worden. Maar ik daalde af, omdat het Onze Vader nu eenmaal een afdalend gebed is. Daarom wordt het in meditatieve kringen ook in omgekeerde volgorde gebeden, omdat opstijging tot het goddelijke het algemeen menselijke doel is.

In mijn verbeelding bereikte ik de koninginnekamer en besepte, dat het "Geeft ons heden ons dagelijks brood" uitsluitend in geestelijke zin is te verstaan. Hier in het granieten hart van de inwijdingstempel verwijlden de kandidaten om hun keuze te maken. Na alle voorgaande beproevingen van verzoeking en het kwade, ervaren we in de onderaardse kamer, de symbolische onderwereld en via de daarheen leidende dalende gang, bereikte de kandidaat in de koninginnekamer symbolisch de aarde.

Evenals bij een geactiveerde hartchakra geschiedt, komt men voor een keuze te staan. De gelijkenis over het kruispunt van wegen, waar men moet kiezen om al dan niet aan de maaltijd van een heer deel te nemen, verwijst naar dit moment van keuze, waarvoor iedereen eens zal worden gesteld. Zijn we bereid en in staat om het dagelijkse, geestelijke voedsel tot ons te nemen en er de consequenties van te aanvaarden?

Na het scharnierpunt van de koninginnekamer, ons dagelijks brood, bereiken we in ons gebed nu de onderste drie bedden. Eerst die van de vergeving van schulden, die wij vragen en geven. Dit is immers een onmisbare voorwaarde om het geestelijke gebied te bereizen. Juist om die reden is de symboliek van de stijgende gang, opkomend uit de donkere krochten van de dalende gang en de onderaardse kamer, van zoveel belang in ons leven. Daar in de diepte, waar nimmer een lichtstraal doordringt, dienen we ons te verdiepen in de verleidingen van de stoffelijke wereld. Niet zonder reden is dit de plek

van de buikchakra, de regelaar van de begeerten of in een minder positief geval zelf de ontregelaar daarvan.

Dan daaronder, in het diepste diep van de piramide, wacht de put, de kamer met maar één uitgang die naar boven leidt. Maar deze opgang ontwaart men uitsluitend in een stemming, gericht op het goede. Hier sluipen de demonische verleiders rond en ze wikkelen zich rond de zwakkeling om hem tot slaaf te maken van hun kwaadaardige plannen.

Maar niet in de laatste plaats werken hier de actieve opwaartse energieën, die de kandidaat de weg naar boven wijzen. Het Oosten spreekt van het kundalinivuur, het geestelijke potentieel dat in ieder schepsel sluimert. Wie het archetype van de schaduw weerstaat, zal de weg terug kunnen inslaan en beginnen met het Onze Vader in omgekeerde volgorde te mediteren.

Carl Gustav Jung

Bij dit alles kan ik niet om de grote Carl Gustav Jung heen, de geleerde die het mysterie in voor ieder begrijpelijke lagen heeft onderverdeeld. Op grond van jarenlange analyses met patiënten bracht hij het bewustzijn in kaart en leerde onderscheid te maken tussen het gewone dagbewustzijn en het onderbewustzijn dat, gezien de naam, ook deel uitmaakt van het bewustzijn, maar minder direct toegankelijk materiaal omvat. Daar weer onder ontdekte hij de uitgestrekte domeinen van het persoonlijk onbewuste, reservoir van onverwerkte herinneringen en verdrongen ervaringen die ons te pas en te onpas blijven bestoken. Als diepste laag van de ziel ontwaarde hij de schimmige contouren van het collectieve onbewuste, datgene wat wij als mensheid gemeen hebben.

De onderscheiden bundels energie noemde hij archetypen, potentiële energieën waar we niets van merken, maar die geactiveerd worden onder onze aandacht. Zo herkennen we het archetype dat wij God noemen en dat van zijn Zoon en van de Wereldmoeder. Maar ook de duivel is een archetype, evenals de schaduw en de vrouwelijke ziel in de man alsmede de mannelijke ziel in de vrouw.

In het dagelijkse leven spelen wij rollen die bij onze status passen en het daarbij behorende masker is het archetype van de Persona, terwijl de Oude Wijze Man een inwonende energie is die zich hult in de gedaante van de Leraar, de Goeroe, de onderwijzende Zoon in het Nieuwe Testament. Uiteindelijk rust in de diepte van het collectieve onbewuste ook het Hoger Zelf, de sluimerende energie van de doorbrekende ik-begrenzing die ons vrij maakt van beperkingen en ons plaatst voor de onbegrensdeheid van het geestelijke leven.

Jung leerde de noodzaak van individuatie, de zelfverwerkelijking. Confrontatie met de inhouden van het onderbewustzijn, alsmede het persoonlijke en collectieve onbewuste bleek in de jaren van praktijkervaring het panacee voor diverse psychische kwalen.

Confrontatie met onze tekorten, onze conflicten en onze trauma's was ook wat ons overkwam in de krochten van de piramide. De inktzwarte donkerte van de diepste gangen en de onderaardse kamer zetten aan tot zelfbespiegeling, en alle verdrongen herinneringen, gevoelens en gedachten uit het verleden verzezen in het nu en actualiseerden zich voor het geestesoog van de geïmponeerde kandidaat. Juist door confrontatie bereikte de ingewijde het omslagpunt. Duivels en demonen transformeerden in hulpvaardige engelen en de opstijgende lijn kon worden opgevat en voortgezet.

Naar het Tibetaanse dodenboek leert, ontwaarde de ziel van de overledene eerst de demonen. Min of meer daartoe gedwongen, zag hij zijn verdrongen onvolkomenheden onder ogen. Dankzij de confrontatie ontkrachte hij ze en veranderden zij in goden. Dan blijken kwelgeesten beschermengelen te zijn. Dat is een van de grote mysteries van leven en dood.

Het gedachtegoed van Jung gaf het transformatieproces, uitgehouwen in het Egyptische graniet en verwoord in het Christelijke Onze Vader, een wetenschappelijke basis. Dankzij de confrontatie met datgene wat in de lagere drie verborgen ligt, zijn we in staat via de centrale scharnier (het dagelijkse brood, de ervaringen in de koninginnekamer en de geactiveerde hartchakra) de drie hogere te doen opleven.

Anders gezegd: vanuit het vergeven creëren wij de goddelijke wil, vanuit de verzoeking het koninkrijk en vanuit het boze de goddelijke Naam. In meer vertrouwde terminologie vertaald genereren we uit het onderbewustzijn het bovenbewustzijn, uit het persoonlijk onbewuste het kosmisch bewustzijn en uit het collectieve onbewuste het goddelijke bewustzijn. Aldus is het heilige zevental hersteld en heeft de Wijsheid haar huis met de zeven zuilen voltooid.

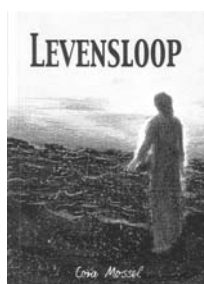
- 1 Vgl. "De Bezinning op de Wijsheid", die voorafgaand aan de H. Mis uitgesproken wordt: "*Ziet, ... de Wijsheid heeft zich een Huis gebouwd; Zij heeft haar zeven Zuilen opgericht, en Zij spreekt ...*"
- 2 F. Weinreb: *De Bijbel als Schepping*, Servire. ISBN 90-6325-261-7

Levenscyclus

Uit niets werd iets geboren
om van iets naar niets te komen
iets is van niets doordrongen
want met niets is het begonnen
Als dat iets volledig is geïntegreerd
is alles wat te leren valt geleerd.
Dan zul je weer tot het niets behoren
waarin alles ligt beschoren

Cora Mossel

Uit haar bundel "Levensloop",
in eigen beheer uitgegeven



STANZA'S

in een donkere nacht

I

In een donkere nacht,
in smachtende liefde ontbrand,
o zalig lot!
ging ik op weg, onbespied,
mijn huis lag verzonken in rust.

II

In de nacht, onbedreigd,
langs de geheime trap, in vermoming,
o zalig lot!

In het donker, verborgen,
mijn huis lag verzonken in rust.

III

In die gelukzalige nacht,
in stilte, door niemand gezien,
onzichtbaar ook voor mijzelf,
zonder ander licht, zonder gids,
behalve de gloed in mijn hart.

IV

Dat was het licht dat mij leidde
zekerder dan het zonlicht des middags
daarheen waar Hij op mij wachtte
-Hij die ik zo goed kende -
en waar niemand verscheen.

V

O nacht die mij leidde;
O nacht, liefalliger dan de ochtend;
O nacht die de eenwording bracht
van de minnaar met zijn beminde,
die haar, de beminde, deed opgaan
in haar geliefde.

VI

Tegen mijn borst, met bloemen bezaaid,
rein gebleven ter wille van Hem,
daar rustte Hij en sliep;
en ik liefkoosde Hem, en de ceders
wuifden Hem koelte toe.

VII

Terwijl Zijn haar golfde in de wind
die neerdaalde uit de toren
sloeg Hij mij tegen mijn nek
met Zijn tedere hand,
waarop ieder gevoel mij ontvlood.

VIII

In vergetelheid leefde ik voort,
mijn hoofd rustend op mijn geliefde;
verloren voor alles en voor mijzelf,
en liet mijn zorgen varen
tussen de lilies, vergeten.

IX

O nacht die mij geleid hebt!
O nacht, mij liever dan het morgengloren!
O nacht die hebt verenigd
Beminde met beminde,
beminde, opgegaan in de Beminde

Ite, Missa Est

Hendrik S. de Bruin

Toen de bisschoppen Charles Webster Leadbeater en James Ingall Wedgwood in 1918-1919 bezig waren met de herziening der liturgische teksten, hebben ze – wellicht met een broederlijke knipoo naar Rome – aan het eind van de H. Mis het “Ite, missa est” en de daarop aansluitende dankzegging “Deo gratias” (“Gode zij dank”) in het Latijn gehandhaafd.

In zijn standaardwerk “De wetenschap der Sacramenten” (1924)¹ vermeldt bisschop Leadbeater, dat er verschillende theorieën bestaan over het juiste doel van de voornoemde liturgische tekst, die hij vertaalt met: “Gaaf, dit is het wegzenden”. Volgens de bisschop luidt een van die theorieën, dat het “Ite, missa est” in de vroege Kerk vóór de Canon werd gericht tot de doopleerlingen, die weggezonden werden, omdat ze als niet-gedoopten de H.H. Mysteriën nog niet mee mochten vieren. Aan het slot van de H. Mis werd het “Ite, missa est” dan herhaald, nu dus gericht tot de aanwezigen die allen gedoopt waren.

Zelf koesterde de bisschop de opvatting, dat de opdracht “Gaaf, dit is het wegzenden” bestemd zou zijn voor de grote scharen engelen, die hun taken van aanbidding en lofprijzing tijdens de Misviering hebben vervuld. Vooral omdat de gebiedende wijs meervoud (“Ite” = “Gaaf”) niet door “o angeli” (“o engelen”) wordt vergezeld, zou zijn opvatting een hemelse vorm van *wishful thinking* kunnen zijn...

De wegzending

Interessant zijn de commentaren in andere liturgische handboeken. Zo blijkt uit het “Liturgisch Handboek der Oud-katholieke Kerk” (1931), dat in de Oud-katholieke Kerk van Nederland het “Ite, missa est” bij de invoering van de moedertaal in de Misliturgie vervangen is door “Looft en dankt den Heer”, dat de gemeente met “Lof en dank zij God” beantwoordt.

De benedictijn G. van Nistelrooij komt in “De Mis-Liturgie” (1949) tot nagenoeg een zelfde vertaling (“Gaaf, het is de wegzending”) als mgr. Leadbeater. Daarbij merkt hij op, dat “missa” (“wegzending”) een zelfstandig naamwoord is uit de na-klasse oudheid, oftewel een nieuwe Latijnse vorm voor “missio” (het wegzenden, de wegzending).

En dr. J. Hermans vertelt ons in “De liturgie van de Eucharistie” (1979), dat de zegen van de priester aan het einde van de (R.-K.) H. Mis van relatief jonge datum is: “Volgens Romeins gebruik was het geven van de zegen aan het kerkvolk gedurende zeer lange tijd gereserveerd voor de bisschop; de priester gaf niet de zegen aan het einde van de H. Mis aan alle gelovigen, maar afzonderlijke gelovigen werden op hun verzoek gezegend met liturgische gebruiksvoorwerpen (de kelk, de pateen en het corporale) bij de uittocht van de priester. Tot in de twaalfde eeuw wordt in de liturgische boeken geen melding gemaakt van een algemene slotzegen door de priester vanaf het altaar.

De Misliturgie werd aanvankelijk besloten met de wegzending (“Ite, missa est”), welke in het Tridentijnse missaal dan ook nog vóór de zegen stond. In het nieuwe missaal is deze volgorde logischer geworden en derhalve omgekeerd. De

wegzending zelf heeft in het nieuwe missaal één formulering: “Ite, missa est”.

Dr. Hermans concludeert, dat “missa” hier de oorspronkelijke betekenis van “missio”² (dimissio), (weg)zending, heeft; en dat “missa” in later tijd werd gehanteerd als aanduiding voor de gehele eucharistieviering (vgl. H. Mis).

Voorts wordt in het “Romeins Missaal voor zon- en feestdagen, Latijn en Nederlands” (1980) het “Ite, missa est” onjuist ‘vertaald’ met “Gaaf nu allen in vrede”...

Zwaardvechters in actie!

In het aprilnummer (2005) van het tijdschrift Iki-Catholica geeft dr. H.A.J.M. Lamers echter een verklaring van het “Ite, missa est”, die ongetwijfeld enkele vragen oproept. Hij neemt ons namelijk mee naar een gevecht tussen twee gladiatoren in een oud-Romeins amfitheater.

Daar legt de zwaargewonde en verliezende zwaardvechter zijn wapen neer, strekt zich uit op z’n rug en heft zijn linkerhand op, ten teken dat hij zijn tegenstander om genade vraagt. De overwinnende gladiator mag hem nu gratie verlenen. Maar wanneer de keizer aanwezig is, dan beslist hij en raadpleegt de toeschouwers. Zwaaien dezen met hun zakdoeken, heffen ze hun duimen omhoog en schreeuwen ze daarbij “Mitte” (“Zend heen”), dan heft de keizer zijn duim op en is de overwonnen “missus”, dus heengezonden; dit heeft tot gevolg dat deze begenadigd is en levend de arena verlaat, aldus de auteur. Wanneer het publiek echter anders oordeelt, dan schreeuwt het “Iugula” (“Maak af”) en zal de keizer dit vonnis met zijn duim omlaag (“pollice verso”) bekrachtigen, waarna de verliezer door de overwinnaar wordt gedood.

Volgens dr. Lamers wordt de liturgische eindgroet nu begrijpelijk in het licht van de gratie voor de overwonnen gladiator: wie in het geloof in Christus – “de Overwinnaar van het kwaad en de Verlosser en bevrijder uit de zonde” – de H. Mis bijwoont, krijgt gratie voor z’n zonden. “De priester in zijn rol van oordelende Christus zegt dan tot de aanwezigen (‘ecclesia’), dat zij genade hebben gekregen en in (bovennatuurlijk) leven mogen blijven. De eindgroet is dan te begrijpen als “Ite, missa est (ecclesia)”, letterlijk: “Gaaf, (het kerkvolk) wordt heengezonden”. Te begrijpen als: “Gaaf, het kerkvolk krijgt genade en mag in bovennatuurlijk leven blijven”, aldus de voornoemde schrijver.

Voor de hand liggend lijkt mij deze uitleg allerm minst, alleen al vanwege het feit, dat de tekst volgens de opvatting van Lamers immers “Ite, missi estis” [oftewel: “Gaaf, gij (kerkvolk) zijt heengezonden”] had moeten luiden, maar dat staat er nu eenmaal niet.

Nevenvorm

Ik raadpleegde een classicus en hij onderstreepte het al eerder genoemde feit, dat “missa” een latere nevenvorm is van “mis-

sio", evenals "collecta" van "collectio", "ascensa" van "ascensio" etc.

De juiste vertaling van het "Ite, missa est" aan het eind van de H. Mis blijkt dus "Gaaf, dit is de wegzending (heen-zending)" te zijn. De vertaling van mgr. Leadbeater, pater Van Nistelrooij en dr. Hermans (en niet die van dr. Lamers) mag dan ook als de juiste worden gezien.

1. Zie ook en in het bijzonder *The Sacraments*, S.H.Ph. von Krusenstierna / C.W. Leadbeater. St. Alban Press, Sydney 1993. Hierin een betere versie dan in het oorspronkelijke werk.
2. In The Oxford dictionary of the Christian Church wordt vermeld: "The word *missa* is the low Latin form of *dismissal*"; [wordt weggelaten in de Requiemmis].

Wat is de Vrij-Katholieke Kerk?

De Vrij-Katholieke Kerk

is één van de meer dan dertig katholieke Kerken in de wereld, die onafhankelijk zijn van 'Rome';

verkondigt de christelijke leer, geïnspireerd vanuit theosofie en gnosis, zoals zij die verstaat en weergeeft in het licht van de voortgaande spirituele ontwikkeling van de mens;

beschouwt die leer daarom als niet-dogmatisch, evenmin stelt zij onderschrijven daarvan als voorwaarde tot lidmaatschap;

bedient de zeven Sacramenten, in naam van Christus;

richt geen scheidsmuren op rond haar altaren: eenieder is welkom bij haar erediensten, en ieder wordt bijde Heilige Mis van harte uitgenodigd tot de Communie, ongeacht lidmaatschap of geloof;

laat eenieder de grootste mate van vrijheid in denken en geloven; en eerbiedigt ieders persoonlijke geweten, in de overtuiging dat zonder volledige vrijheid spirituele groei van de mens niet mogelijk is;

is een Kerk met apostolische successie, verkregen in het begin van de 20e eeuw via de Oud-Katholieke Kerk, waardoor zij zich verbonden weet met de historische Kerk aller eeuwen.

De geestelijkheid van de Vrij-Katholieke Kerk wordt geen celibaat voorgeschreven en verricht haar diensten zonder persoonlijke, geldelijke vergoeding; zij moet dus zelf in haar levensonderhoud voorzien.

Zij maakt geen aanspraak op gezag over het persoonlijke geweten van mensen. De nadruk ligt op haar functie als bedienaar van de Sacramenten en het voorgaan in de erediensten, alsook op het verlenen van hulp aan hen die dat nodig hebben of daarom vragen.

*

Adressen

Regionaris Vrij-Katholieke Kerk in Nederland

Mgr. F.R. den Outer. Diedenweg 29, 6703 GS Wageningen.

Vicariss-generaal

Mgr. P.O. Baaij. Dordrechtplein 3, 1324 VC Almere.

Centraal Kerkbestuur

Secr.: Evenaar 270, 1338 NW Almere-Buiten.

Clericale Synode

Secr.: Bever 3, 1273 GZ Huizen.

Web-site VKK-NL: www.vkk.nl

Adressen kerkgemeenten in Nederland

Amersfoort

Kerk van Onze Lieve Vrouw, Steven van der Hagenlaan 3.,

Secr.: Van Eijdenhof 13, 3833 JW Leusden.

Amsterdam

St. Gabriëlskerk, Deurloostraat 17.

Secr.: (tijd.) H. de Keyserplein 14", 1073 SX Amsterdam.

Arnhem

Kerk van Onze Lieve Vrouwe en al Haar Engelen,

Cattepoelseweg/Wagnerlaan.

Secr.: Vogelzang 16, 6662 VW Elst.

Den Haag

St. Albaanskerk, Rietzangerlaan 2a.

Secr.: Van Beuningestraat 53, 2582 KK Den Haag.

Haarlem

St. Raphaëlskerk, Popellaan 1, Bloemendaal.

Secr.: Gasthuislaan 112, 2013 TD Haarlem.

Naarden

Kerk van de H. Michaël en alle Engelen, Meentweg 9.

Secr.: (tijd.) Badhuislaan 18, 1402 ST Bussum

Raalte

Christus Pantocratorkerk, Stationsstraat 21.

Secr.: Wielewaalstraat 11, 7471 HC Goor.

Rotterdam

St. Franciscuskerk, Gerrit van der Lindestraat 65.

Secr.: Jan Steenstraat 25, 3117 TB Schiedam.

Utrecht

St. Maartenskapel, Herenstraat 27.

Secr.: Evenaar 270, 1338 NW Almere-Buiten.

Zwolle

St. Michaëlskerk, Enkstraat 44.

Secr.: Izak Osstraat 5, 8017 DP Zwolle.

Groei en Metamorfose van de godsdienst

Ben Fisser

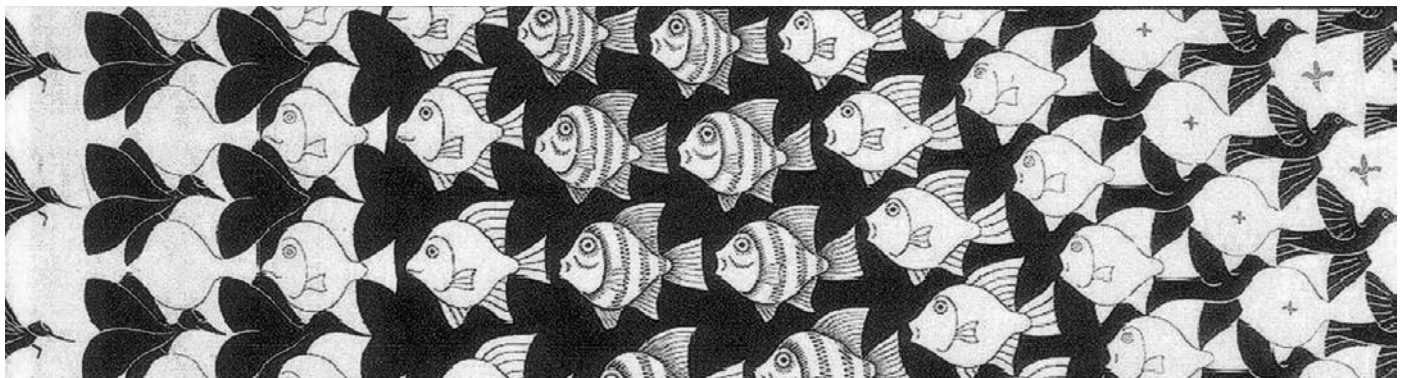
*Er zijn verschillende wegen waarlangs je **groei** kunt aantonen. Het onderwerp dat je wilt onderzoeken is bepalend voor de weg die je kiest. Vaak is de weg van het beschouwen van **metamorfose** een vruchtbare.*

Zo is het bij de groei van planten uiterst interessant om de bladvorm ervan, van beneden naar boven langs de stengel, naast elkaar te leggen. Ook bij dieren zou je hun metamorfose kunnen onderzoeken, en dan gedurende hun evolutie.

Bij de mens is de metamorfose tijdens zijn embryonale ontwikkeling zeer bijzonder.

Bij de groei van de mensheid zou je misschien zijn metamorfose kunnen aflezen aan de producten die hij in zijn bestaan heeft achtergelaten. Gaan we er vanuit dat de mens in een oerstadium heel erg nauw met de goddelijke wereld was verbonden, dan lijkt het zinvol om te zien hoe de plaatsen waar hij het meest intieme contact met die wereld had, zich hebben ontwikkeld. In deze tekst beperk ik me vooral tot de groei, of de ontwikkeling, of de metamorfose van de ruimten waarin de mens van de zgn. westerse cultuur zijn goden zoekt en ontmoet. En hoewel ook de oosterse volken daar invloed op hebben gehad, zal ik dat niet in deze bespreking opnemen.

Verder besteed ik enige aandacht aan een scholingsweg, ooit verbonden aan de kathedraal van Chartres, als typisch groeiment in de innerlijke ontwikkeling van de mens binnen het westerse cultuurgood.



Overzicht van heiligdommen in de tijd gezien

Natuurvolken – en de gehele mensheid was ooit “natuurvolk” – hebben hun contact direct met de wezens achter de zichtbare wereld. De open natuur is hun tempel. De relatie met steen, plant en dier komt gedurig tot uiting in het geheel van hun dagelijks handelen. Eigenlijk is er van religie geen sprake, omdat de banden met de geesteswereld nooit verbroken zijn geweest.

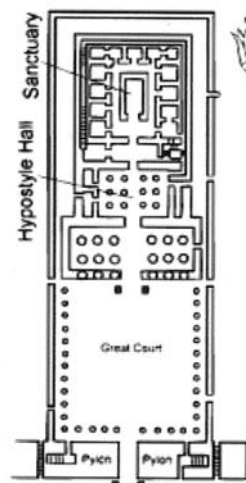
Bij een groter bewustzijn van zijn aanwezigheid op aarde, een sterkere verbondenheid met de materie, ontstaat afstand en ook een ander bewustzijn van de planetenwereld en de sterrenwereld. Die werelden worden nu als het ware buiten de mens waargenomen. Men maakt zich een afspiegeling ervan op Aarde met behulp van gigantische stenen – megalieten – waardoor een bepaalde cultusplek ontstaat. Denk aan Stonehenge en de vele alignements en dolmen in Bretagne.



stonehenge

Er ontstaat een ordening onder de mensheid. Pharao's, waarvan de eersten zeker “godenzonen” waren, gaven leiding aan het volk en gaven mede vorm aan een dienst aan de goden – een godsdienst. Zij waren vertegenwoordigers van de godheid en vervulden de rol van Koning, Hogepriester en Profeet.

Het was een gecompliceerde cultus, waarin leven en dood een grote rol speelden. Waar men bewust **tegenover** deze twee poorten kwam te staan. De tocht vanuit de daltempel, via de overdekte weg omhoog naar de doden- dan wel vereringstempel die tegen de piramide aanstond, geeft een beeld van de levensweg van de mens. De speciale bouw van die daltempel, die je via een toegangspoort betrad, was zó, dat je je direct door de hoge, smalle ruimte kon uitstrekken. Verderop ging je door een lagere maar vooral langere gang verder, waardoor voor en achter werd benadrukt. Ten slotte kwam je in een brede ruimte, waarin je je armen opzij kon uitstrekken. De mens was geboren in zijn driedimensionale leefruimte.



In de godentempel van het Midden- en Nieuwe Rijk, vinden we eigenlijk de natuur terug. Binnen de kolossale muren is een voorhof, waarvan het dak wordt gedragen door zuilen die zonder twijfel afbeeldingen zijn van bomen. We zien palmzuilen, bundels papyrus en lotuszuilen. Het eigenlijke heiligdom begint bij de voorhal, waarin zuilen verdeeld over de ruimte staan. Je kunt gemakkelijk door dat woud van zuilen lopen. Verderop is een zaal waar de “bomen” dichter



Karnak

op elkaar staan; het wordt moeilijker om er door te gaan. Het Allerheiligste is slechts door een zeer smalle toegang te bereiken; en wel uitsluitend door de priesters.

In Griekenland vinden we tempels waarvan de zuilen aan de buitenkant dominant zichtbaar zijn. Er is een wat kleinere voorhal en daarachter, onder het dak dat door de buitenste zuilen wordt gedragen, vinden we een ommuurde ruimte die vrij toegankelijk is, en die binnen, zoals in de Egyptische tempels, ook weer zuilen heeft. In die ruimte vinden we het beeld



van de godheid die vereerd wordt. Buiten, boven de ingang, in het tympanon – de driehoek boven het vierkant, symbool van de volledige mens – zien we belangrijke gedeeltes van de geschiedenis van de streek; ook goden en halfgoden hebben in de driehoek – de zielenwereld dus – hun plaats. Heilige handelingen spelen zich voornamelijk binnen af en de bevolking kon, zij het op afstand, getuige zijn.

In het Romeinse rijk verschilden de tempels aanvankelijk weinig van die uit Griekenland; over en weer werkten Griekse en Romeinse architecten. In Rome begint de decadentie zichtbare vormen aan te nemen. Religieuze handelingen werden in het staatsbestel opgenomen en kregen een “automatisch”,



“mechanisch” karakter. Politiek en handel kregen onderdak in de zeer dichte nabijheid van de tempels (zie het *Forum Romanum* te Rome).

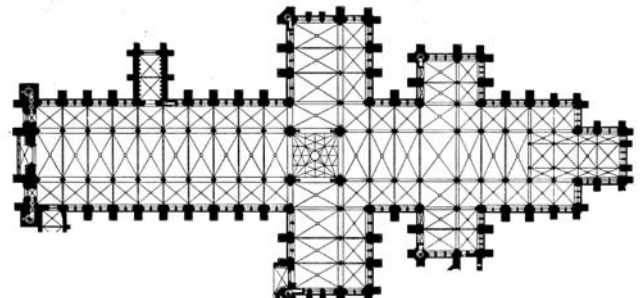
Het Christendom begint zijn invloed op de kerkbouw te laten gelden, als de keizers dit geloof als staatsgodsdienst proclameren. Oude tempels worden heringericht en waar nodig verbouwd.

Pantheon



Omdat de eredienst van de Christenen haar brandpunt heeft in de herbeleving van het Laatste Avondmaal, zien we dat de beweging van het gelovige lekenpubliek verder het gebouw in gaat. De priester heeft het volk nodig om de uitwisselingsceremonie met brood en wijn uit te voeren.

De afbeeldingen van het leven van Christus, maar ook delen uit de geschiedenis van het Oude Testament vinden we aan de buitenkant van de toegangspoorten.

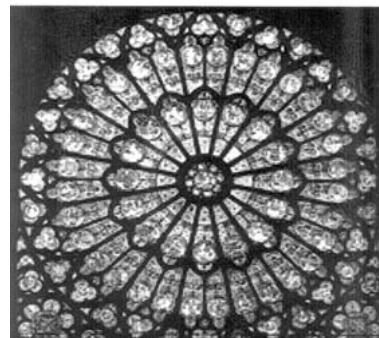


2. SALISBURY: KATHEDRALE.

De kruisvorm van de Gotische **kathedraal** benadrukt het christelijke en geeft in praktische zin de nodige ruimte voor de kroning van staatshoofden. Ten oosten van het dwarsschip bevindt zich, afgesloten door het koorhek, het hoogkoor met daarop het altaar.

De priester houdt, in tegenwoordigheid van de kerkgemeente, de dienst en laat haar deelnemen aan de ceremonie van het Lichaam en Bloed van Christus; één Persoon van de Drie-eenheid, waaruit **de Enige God** bestaat.

De ontwikkelingsweg van leek tot belijder, speelt zich in het gebouw af; nadat hij door de poort en daardoor als het ware door de voorgeschiedenis is binnengegaan. Via de crypte



met Onze Lieve Vrouwe, de buitenzijden van het middenschip met hun leeringen in de gebrandschilderde ramen en het middenpad met zijn labyrint, vindt men ten slotte het altaar, waaraan men kan deelnemen aan het Lichaam van Christus.

De kathedraal zou op zich al onderwerp van studie kunnen zijn; hier wil ik me beperken tot het groeiaspect.

In het kader van de groei van het bewustzijn van de mens, laat de tijd waarin de grote kathedralen werden gebouwd zien hoe het verleden (Egypte, Griekenland en Rome) wordt samengetrokken met het heden; een *christelijk* heden. Het levert een fraai staaltje van methodisch en didactisch inzicht, een meesterlijk inzicht bovendien in hoe een mens “in elkaar zit”. Een momentopname tijdens de groei, zou je misschien kunnen zeggen.

School van Chartres

De kerk van Chartres werd gebouwd op de fundamenteën van een oud *Druïdisch* heiligdom, met zijn bron en heilige eik. Daarvan getuigt nog de kroon van het beeld van de Jonkvrouw in de crypte, waarvan de spitsen getooid waren met eikenbla-

deren. Er is een gravure uit de zeventiende eeuw van dit beeld, dat door de Jakobijnen aan het eind van de achttiende eeuw is verbrand.



Begin elfde eeuw was *Fulbert* bisschop van Chartres. Hij stichtte de *kloosteracademie*, waarin twee eeuwen lang platonisch – christelijke leringen werden onderwezen.

Dit is een interessant gebeuren. Voorbereid door *Keltische* mysteriën, ontstaat een *christelijke* esoterische stroming, die zijn verdieping baseert op de oude filosofie van *Plato* en zijn navolgers, die op haar beurt weer in het oude Egypte wortelt.

In de Middeleeuwen vormden de studie van de zeven vrije kunsten het uitgangspunt van alle onderwijs, dus ook in Chartres. Zij werden verdeeld in een **Trivium** – grammatica, retorica en dialectica – en een **Quadrivium** – aritmetica, geometria, musica en astronomia.

De wetenschappelijk inhoud van elke kunst lag vast. De methodische benadering van iedere leraar was *vrij*. Een magister gebruikte bij zijn onderricht altijd het standaardwerk van *Martianus Capella*, getiteld: “de nuptiis Philologiae et Mercurii”. (over de bruiloft van Philologia en Mercurius).

Deze Martianus – een tijdgenoot van Augustinus en eveneens afkomstig uit Noord Afrika – was niet met het Christendom in aanraking gekomen. In dit werk worden de kunsten door zeven hemelse jonkvrouwen onderwezen. Wij zouden misschien zeggen: *de zeven geesten voor de Troon*, of de vertegenwoordigers van de *zeven stralen*. Bij het beoefenen van elk van die kunsten, ontwikkel je telkens een deugd.

In het westportaal vind je boven de rechter deur deze jonkvrouwen. Bij elk van hen is een geleerde afgebeeld die verbonden is met haar kunst.



Het is opmerkelijk dat deze verdeling in trivium en quadrivium parallel loopt met de Griekse tempelingang, waar de driehoek – het tympanon – boven de toegang – het vierkant – staat.

Trivium



Grammatica is de oudste jonkvrouw, zij komt uit *Egypte*. Door haar kunst wordt vooral vormkracht ondersteund. De bijbehorende deugd is *Rechtvaardigheid*. Zij wordt vergezeld door *Donatus* (een Romein).



Retorica is een jonkvrouw met rijzige gestalte, vol zelfvertrouwen, gekleed in een wapen- rusting; eigenlijk lijkt ze op Jupiter, die zijn donder en bliksem doet rollen. Zij schildert met woorden en beelden. Zij brengt een grote innerlijke beweeglijkheid. De deugd die men ontwikkelt is de *moed*. Zij wordt vergezeld door *Cicero*, (een Romein).



Dialectica heeft een bleek gezicht met een scherpe blik. Zij is in *Egypte* geboren, maar opgevoed in *Griekenland*, in de school van Parmenides. Na gemene roddel trok ze zich terug en wijdde zich aan Socrates en Plato. Alanus ab Insulis, een groot leraar van deze school, zag haar echter meer als jonkvrouw Logica. Daarom wordt zij met *Aristoteles* afgebeeld. De bijbehorende deugd is *wijsheid*.

Quadrivium



Aritmetica draagt de mantel die de veelheid van de natuur openbaart; haar onderkleed is erg ingewikkeld. Van haar hoofd gaat een lichtstraal, die zich splitst, waardoor een tweede ontstaat; vervolgens een derde en zo verder tot en met een tiende straal. Vervolgens combineren die stralen zich tot twee-, drie-, vier- en meervouden, die toch ten slotte weer een eenheid vormen. Zij wordt vergezeld door *Boëthius*, een Romein. De deugd die zij wekt is *gematigdheid*.



Geometria wordt door Martianus met Pallas Athene vergeleken, die zorg draagt voor het behoud van samenhang tussen de kosmische intelligentie en de aardewetenschappen. Het gaat haar om de verhoudingen tussen vlakken en ruimtes, op zichzelf en onderling. Haar metgezel is *Euclides* en de deugd is de *hoop*.



Musica is edel van gestalte. Haar hoofd en kleding zijn bedekt met goud en sieraden, die bij elke stap helder tinkelen. Zij draagt kleine gouden instrumentjes. Op haar schild draaien cirkels, die als tonen klinken en al bewegende een symfonie laten horen. *Pythagoras* vergezelt haar. De studie van haar kunst brengt de student tot *liefdadigheid*.



Astronomia ten slotte, verschijnt in een bol van hemels licht. Om haar heen bevinden zich de planeten, die het lot van de mens beïnvloeden. Haar kleding is versierd met edelstenen. Zij houdt een sextant en een tabellenboek vast. Haar metgezel is *Ptolemaeus*; de deugd die Astronomia wekt is de *trouw*.

Het is boeiend om te weten hoe een student uit die tijd worstelde met deze gegevens. Hoe anders dan in deze tijd werd omgegaan met b.v. getallen. Niet als kwantificerende grootheden, maar als een weg waarop je je kunt ontwikkelen, omdat ze afspiegelingen zijn van aspecten van het scheppende Principe. Ook wordt duidelijk hoe een balans kan worden verkregen door de deugden te bestuderen in samenhang met de ondeugden.

Rechtvaardigheid overwint traagheid.
Moed overwint toorn
Wijsheid overwint wellust
Gematigdheid overwint gulzigheid
Hoop overwint afgunst
Liefdadigheid overwint hebzucht
Trouw overwint hoogmoed.

Hier moet ik de naam van Alanus ab Insulis noemen. Hij was hij de laatste leraar van de school van Chartres, maar behoorde tot de grootste leraren. Hij schreef het voor die tijd belangrijke boek "Anticlaudianus". Daarin beschrijft hij nogmaals het werk van de zeven jonkvrouwen. Daarbij krijgen ze vaak een iets andere nuance, meer voor de mens van die tijd; ze hebben als het ware een zekere ontwikkeling doorgemaakt. Invloeden van het christendom zijn soms goed zichtbaar.



Alanus ab Insulis

Ten slotte nog een laatste opmerking over het westportaal van de kathedraal. Centraal, tussen de zeven jonkvrouwen, vinden we **Maria-Sophia**. Zij is gehuld in de zon en gekroond met sterren. Haar voeten staan op de maan. Dat laatste is bijzonder, maar geeft een belangrijk aspect van de beoefening van de vrije kunsten. De maansfeer is immers de laatste sfeer waarin de mens zich bevindt op zijn weg naar een nieuwe geboorte! De jonkvrouwen

helpen met hun kunsten de mens om de intenties, waarmee hij op aarde komt, tot vaardigheden te maken.

Echt nieuwe ontwikkelingen zijn er m.i. enige tijd haast niet. Zekere verschijnselen, zoals bijvoorbeeld het verhandelen van de zgn. aflaat, wijzen op decadentie. Goed bedoelde aanzetten, zoals die van Luther zijn tot nieuwe kerkorden verworpen. Onder invloed van het opkomende materialisme – een gevolg van de "Verlichting" – vervaagt, dan wel verdwijnt veel van wat men op religieus gebied moeizaam had verworven. Kerkgebouwen versoberen en attributen en speciale gewijde plekken verliezen hun recht en reden van bestaan. Toch is het oude erfgoed wel bewaard gebleven, verborgen voor menigeen, in de schoot van mysteriescholen. In kringen van Duitse theologen en studenten ontstond aan het begin van de 20ste eeuw de *Christengemeenschap*, een kerkgenootschap dat sterk vanuit een antroposofische impuls werkt.

De laatst genoemde kerk heeft geen tradities van vorige kerken overgenomen, maar baseert haar ritueel op algemeen christelijke, geestelijke werkelijkheid. Daardoor verloopt een dienst ongeveer zoals een katholieke dienst. De indeling van hun "Mensenwijdingsdienst" doet sterk aan "onze" mis in de VKK denken. Centraal in de eredienst staat de ceremonie aan het altaar, waar de communie wordt uitgereikt. Aan het gebouw worden geen specifieke eisen gesteld, maar een goed en definitief gebouw wordt wel ingewijd, krijgt een "grondsteen".

In diezelfde tijd ontstond uit de Oud-katholieke Kerk in Engeland, bevrucht door het erfgoed van de theosofische beweging, een nieuw kerkgenootschap, dat we in Nederland de Vrij-katholieke Kerk noemen.

Van belang is de apostolische successie, waardoor de geestelijkheid direct aangeschakeld is aan de oerchristelijke katholieke Kerk. Aan het gebouw zelf worden geen uiterlijke eisen gesteld. In een tot kerk gewijd gebouw zijn wel bijzonderheden te onderscheiden. Denk aan de verhoging met daarop het altaar met zijn altaarsteen met juwelen, en de straalkaarsen die met de straalkruisen de ruimte bepalen; en het Maria-altaar.

De Eucharistieviering is een sterk rondom het altaar geconcentreerde gebeurtenis, die geheel in dienst staat van de uiteindelijke communie. Deze kan alleen plaats hebben in de geestelijke tempel die de gemeente steeds opnieuw aan het begin van de mis opbouwt, met de Christus als "uiterste hoeksteen".

De kathedraal wordt dus telkens, als men bijeenkomt, opnieuw gebouwd. Hoge geestelijke machten dragen daar hun steen aan bij. Interessant is, dat bij gelegenheid een processie wordt gehouden *in de natuur*, buiten het eigenlijke gebouw dus. Nu lijkt de metamorfose te zijn voltrokken; het Onderwerp van aanbidding, dat als een *cirkel* rondom de mens van toen aanwezig was, is nu als *brandpunt* in het midden van de gemeente, ja zelfs in het hart van iedere gelovige.

Ik probeer het vorige kort en iets abstracter nog eens weer te geven:

God schept de mens naar zijn gelijkenis.
De mens wandelt in droombewustzijn met de goden.
De mens aanbidt de goden in hun verschijning in de natuur.
Er wordt een speciale plek in de natuur aangewezen voor de verering van de goden.
De goden worden een huis, een tempel, aangeboden; hierin wonen zij en het volk blijft buiten om hen te vereren.
Het heiligdom wordt steeds meer opengesteld en de mens komt steeds verder naar binnen.
De priester heeft de gemeente nodig in zijn rituele handeling, want in het heiligdom werken priester en gemeente samen om de Geest van God te ontvangen; de priester is gewijd om daartoe een kanaal te kunnen zijn.
Als de gemeente in de natuur delen van de mis viert, ervaart zij de aanwezigheid van God **om** haar, maar nu ook **in** haar.
De weg van de leerling van de christelijke mysteriescholen leidt tot een wandelen met God; maar dan met volle wil en in vol bewustzijn.
Een laatste stap is dan: een wandelen als god.
De tempel staat immers tegelijkertijd symbool voor de mens die daarin het goddelijke aanbidt; met het altaar als lichaam en het tabernakel als hart

Dit alles overziend, is er in de tijd meer geschied dan groei en metamorfose; deze bewegingen zijn immers aan dimensies gebonden. Hier is sprake van een ware 'omstulping'.

Geraadpleegde literatuur.

Geschiedenis van de bouwkunstred. J. J. Norwich Atrium
Der Mensch und sein Tempel Frank Teichmann Urachhaus
Chartres W. F. Veltman Vrij Geestesleven
De zeven vrije kunsten Frans Lutters Hiram
Symboliek in kathedralenbouw M. Gout Mirananda

Bovenstaand artikel is een deel van een werkstuk, dat door de auteur gemaakt werd in het kader van de 'Opleiding' binnen de Vrij-katholieke Kerk.

* * *

Jezus en zijn stambomen

Johan Pameijer

Was Jezus duizendmaal in Bethlehem geboren en niet in het eigen hart, dan ben je toch verloren. Deze beroemde gedachte van de mysticus Angelus Silesius verwijst naar de onbelichte dimensies van het kerstfeest. Elk jaar geldt de midwinterzonnewende als de geboortegrot van het licht, een plek die minder een geografische dan een spirituele aanduiding wil zijn. Uiterlijkheden zoals kerstballen in een spar, kaarslicht en het Stille nacht, heilige nacht leiden de aandacht nog wel eens af van het geloof aan het heilige archetype van het collectieve onbewuste. Het kind, geboren in de kerstnacht, verzinnebeeldt sinds onheuglijke tijden de onsterfelijke Geest, die gekend wil worden. Vanaf dat meditatieve moment maken wij de pelgrimstocht mee van de wijsheidsleraar, die zijn missie met de dood moet bekopen, maar opstaat en ten hemel vaart, en wij moeten beseffen, dat zijn geschiedenis niet anders is dan de biografie van de menselijke ziel.

Al bijna twintig eeuwen heerst er verwarring over de afstamming van Jezus. Zowel Matteus als Lucas namen een geslachtsregister in hun Evangelien op, maar de verschillen zijn zo groot dat er nauwelijks sprake kan zijn van een en dezelfde persoon. Hoe lichtvaardig wordt vergeten, dat de evangelisten geen historici waren. Het lag nooit in hun bedoeling om een getrouwe weergave van feiten te geven. Waarschijnlijk kenden ze elkaar niet eens. Hun enige relatie lag in hun gemeenschappelijk geloof aan de goddelijkheid van de leraar, wiens leven zij reconstrueerden aan de hand van Griekse en Joodse mythen.

Mattheus en Lucas schreven onafhankelijk van elkaar, op geheel verschillende plaatsen en met zo'n twintig jaar tussenruimte. Zonder enige aanspraak op wereldfaam, richtten zij hun pijlen op deelgemeenten van de nog ongevormde Christelijke religie. In hun getuigenisschriften maakten zij gretig gebruik van de gewoonte van Joodse mystici om namen en getalswaarden te benutten ter ondersteuning van hun geloof. Dat verklaart bijvoorbeeld de discrepantie tussen beide afstammingslijsten.

Mattheus volgt in zijn stamboom de lijn van de koninklijke geslachten. Lucas houdt zich aan de afstamming van de priesterlijke zonen van David. Mattheus begint zijn lijst bij Abraham, Lucas bij Adam. De meeste namen kloppen niet met elkaar. Blijkbaar durfde niemand het aan de afstamming op een meer spirituele wijze te interpreteren.

Een ander opmerkelijk verschil ligt in de geboorteverhalen zelf. Bij Mattheus is er onmiddellijk actie. Een mysterieuze ster wijst drie oosterse wijzen de weg naar Bethlehem en de ijverzuchtige viervorst Herodes besluit om alle jongetjes tot twee jaar om te brengen. In een onheilspellende sfeer vluchten Jezus' ouders dan naar Egypte. Heel anders is de stemming bij Lucas. Hij beschrijft een pastoraal tafereel met zingende engelen, een stal, aanbiddende herders en een maagdelijke moeder met haar baby in de voederbak van het vee. Hier niet de dramatiek van een woeste koning, maar een onbedreigd gezinnetje, dat na afloop van de volkstelling gewoon terugreist naar zijn huis in Nazareth.

Lucas vertelt, dat de geboorte plaatsvond in een grot, omdat de herbergen vol waren, maar volgens Mattheus woonden

Maria en Jozef gewoon in een huis. Als kind al vroeg ik mij af welke van de twee schrijvers ons iets op de mouw speld(d)en. Ze konden toch niet allebei de waarheid spreken. Een van beiden zat er faliekant naast, maar waarom namen de volwassenen beide verhalen even serieus?

Twee Jezus-knapen

Spraken zij wel over hetzelfde kind? Het onderzoek van de antroposofische ziener Rudolf Steiner leidde tot de hypothese van twee verschillende Jezus-kinderen. Zijn opvatting is nogal merkwaardig. De Jezus van Mattheus en de Jezus van Lucas zouden verschillende knapen zijn, toevallig allebei geboren uit ouders met de namen Maria en Jozef. Later sterft de Mattheus-Jezus en zijn geest smelt samen met die van de Lucas-Jezus, die dan de grote Christusleraar wordt. Het lijkt een vergezochte oplossing van een gecompliceerd probleem.

Het gnostische Evangelie van de Pistis-Sophia bevat een verhaal over een ontmoeting tussen twee Jezus-knapen, de lichamelijke jongen en de Geest, in de omheinde tuin van vader Jozef. In het huis is moeder Maria er getuige van hoe de twee kinderen, Jezus en de Geest, samensmelten en eenworden. Misschien leverde deze oude, gnostische mythe Rudolf Steiner de inspiratie voor zijn hypothese.

Hoe dan ook, de theologie kwam er niet uit. Volgens een bepaalde opvatting geeft Mattheus de afstammingslijst van Jozef, terwijl Lucas zich aan de stamboom van Maria zou hebben gehouden. Maar de Italiaanse theoloog Guiseppe Ricciotti zegt, dat het bij de Joden hoogst ongebruikelijk is de afstamming van de moederlijke lijn te volgen. Ricciotti wijst op een idee uit de derde eeuw na Christus. Bij de Hebreëen heerste het gebruik dat bij weduwschap de broer of zelfs de halfbroer van de overledene de weduwe trouwde. Men noemde dit een leviraatshuwelijk. Jozef zou behalve een wettelijke vader ook een leviraatsvader hebben gehad. Dezelfde gewoonte zou de oorzaak kunnen zijn van de verschillen tussen de beide stambomen.

Een encyclopedie vermeldt, dat er in de geslachtslijsten nogal eens namen werden overgeslagen. Onzorgvuldigheid in het bijhouden van de lijsten kan het vinden van een code ernstig belemmeren. De vraag is of de auteurs echt zo onzorgvuldig waren of dat ze juist heel nauwkeurig volgens de Hebreeuwse numerologie te werk zijn gegaan.

Zeven en veertien

Veel van de oudtestamentische geslachtslijsten zijn op twaalf-tallen gebaseerd. De nieuwtestamentische geslachtslijsten blijken met andere sleutelwaarden te werken, namelijk met de getallen zeven en veertien. Mattheus noemt 41 namen, Lucas noemt 76. Het was gebruikelijk om daar de niet genoemde Naam van God bij op te tellen, zodat er respectievelijk sprake is van 42 en 77 namen.

Bij Mattheus is de stamboom verdeeld in drie groepen van veertien namen, namelijk van Abraham tot David, van Salomo

tot de Babylonische ballingschap en van de ballingschap tot en met Jezus. Opvallend is, dat bij Lucas van de 77 namen er veertien opeenvolgende met die van Mattheus overeenstemmen, namelijk de namen van Abraham tot David. Jezus geldt als een loot uit de stam van David, en deze koning verdient dus een vooraanstaande plaats in de geslachtslijsten van Jezus.

Nu blijkt dat de naam David in totaal een letterwaarde heeft van veertien (Dalet=4, Waw=6 en Dalet=4). Veertien blijkt ook het getal van de naam 'Elohim' (1+3+5+1+4=14), de meervoudige entiteit die in Genesis zo'n grote rol speelt in het scheppingsproces. Ons mag dat nogal kunstmatig voorkomen, maar voor de vroegere Joden was dit feit kennelijk belangrijk.

De veertien ontleent zijn belang aan het feit dat het een veelvoud van zeven is. Het getal zeven beheerst, sterker nog dan de twaalf, het gehele bijbelse systeem. Helene Blavatsky heeft er in "De geheime leer" op gewezen dat ieder zevenvoud in werkelijkheid een veertienheid is, omdat de zeven twee aanzichten heeft. Aan de hand van de schepping in zeven dagen is dat heel goed te begrijpen. In principe is schepping een involutie, een invouwing en inwikkeling van de oergeest in steeds dichtere substantie. Onvermijdelijk volgt hieruit de evolutie van het geestelijke in eveneens zeven fasen, de ontwikkeling of verlossing, ook wel de verrijzenis genoemd, uit de materie. De veertien draagt dus het beeld in zich van involutie en evolutie, de spirituele grondslag van het bestaan.

Mattheus beperkt zich niet tot de enkele veertien. Hij verdrievoudigt dit getal naar analogie van de 42 halteplaatsen van de Exodus. De hypothese dat Mattheus met de 42 namen van het geslachtsregister de ontvouwing van het bewustzijn als richtlijn nam, ligt voor de hand.

De lijst van Lucas echter omvat 77 namen, die, inclusief de Naam van God, verdeeld is over elf groepen van zeven namen. Opnieuw duikt de veelzeggende zeven op, maar nu in combinatie met de elf, een hoekgetal met de betekenis van 'onzelf-zuchtig dienen', een duiding die aansluit bij het optreden van Jezus in de wereld.

Van Jezus terug tot aan de ballingschap zijn het driemaal zeven geslachten, van de ballingschap tot David eveneens driemaal zeven geslachten, van David tot Abraham tweemaal zeven geslachten en ten slotte van Abraham tot Adam zien we weer driemaal zeven geslachten.

Tussen de opgaven van Mattheus en Lucas bestaat honderd procent overeenstemming met betrekking tot de veertien namen tussen David en Abraham. Maar tussen David en de ballingschap verschillen alle namen. Op twee na! Deze twee namen zijn Sealthiel en Zerubabel.

Nu is het merkwaardig dat deze twee namen in de lijst van Lucas (tussen David en Jezus) precies de rij van 42 namen doormidden breken. Sealthiel is de onderste van de eerste 21 namen en Zerubabel de bovenste van de tweede 21 namen. Hieruit zou een bepaalde systematiek in de opstelling van de namen kunnen blijken.

Bewustzijns groei

De laatste 42 namen (van de 77) bij Lucas werden kennelijk welbewust onderverdeeld in tweemaal 21. Dit getal, 21, bestaat uit de cijfers 2 en 1 en deze getallen staan voor de gefragmenteerde wereld (2), waarin wij gewend zijn te leven, en de 1, het teken van de goddelijke wereld, waar ongebroken

eenheid heerst. De evolutiegang van de dualiteit naar de eenheid blijkt het hele mystieke Joodse denken te doortrekken.

Nu zal de betekenis van de namen Sealthiel en diens zoon Zerubabel deze uitkomst nog moeten verduidelijken. Sealthiel betekent letterlijk 'Ik heb aan god gevraagd' en staat voor het gelouterde ego, dat het goddelijke in zichzelf tot bewustheid heeft opgewekt. Zerubabel met als letterlijke betekenis "het verjagen van de waan", is de werking van het hogere bewustzijn zelf. Bij deze geslachtsnamen draait het kennelijk niet om een precieze opgave van de geslachtsnamen, maar om het kwalitatieve proces van opwekking, de verrijzenis in het menselijke bewustzijn.

Overigens is het interessant om de betekenissen na te gaan van de namen die de geslachtslijsten bevolken. Enkele voorbeelden volstaan om aan te tonen dat het hier, net als dat met de 42 halteplaatsen van de Exodus het geval is, gaat om bewustzijnsprocessen, uitgedrukt in de namen van Jezus' voorvaders. Neri, de vader van Sealthiel, duidt op de versnelde opkomst van het geestelijke licht in het bewustzijn. Diens vader Melchi (nog steeds in de lijst van Lucas), staat voor de wilskracht die het goddelijke licht opwekt. Addi, de vader van Melchi, is het sieraad van de ziel, de ontwakende geest der waarheid. Zo kunnen we aan de hand van de namen stapsgewijs de ontvouwing van het bewustzijn volgen.

Bij Mattheus heeft Sealthiel een andere vader, namelijk Jechoniah, wiens naam staat voor de "Ik ben"-gestalte van God in de mens die de Wil van God in het menselijk bewustzijn laat doorstralen. De inspiratie om het goddelijke plan tot uitvoering te brengen is de betekenis van de naam Josiah, die volgens de Mattheus-lijst de vader van Jechoniah is. Na Zerubabel bij Mattheus komt Abiud, wiens naam verkondigt dat God de ware lof en majesteit is.

Zo kan ook onderzocht worden of de geslachtsnamen die bij Lucas aan Abraham voorafgaan, overeenkomstig onze vermoedens, een beeld geven van de involutie, de inwikkeling van de geest in de stof, hetgeen een beperking van het oorspronkelijke bewustzijn inhoudt. Inderdaad betekent een naam als Peleg "scheiding in tweeën" en staat Nahor voor 'boosheid en passie'. Arpachsad vertegenwoordigt, als weerklank van de astrologie, het geloof dat God zijn woonplaats buiten de mens heeft.

In deze rij van stamvaders tussen Adam en Abraham (bij Lucas) treffen we ook Noach aan, wiens naam in verband staat met de zondvloed, en Henoch, die als leraar de herinnering aan het in de stof wegzinkende goddelijke bewustzijn levend wil houden. Mattheus geeft het hele proces van verlossing uit de onwetendheid weer, terwijl Lucas ook duidelijk de indaling, de omsluiting in het bewustzijnsduister aan bod liet komen. Dit gebeurt langs de in die tijd gebruikelijke weg van mysterienamen en getalssymboliek.

De neergang begon bij de nog onstoffelijke Adam Kadmon, het idee van eerste mens, aan de vooravond van zijn intrede in de kringloop van goed en kwaad. Volgens Joods inzicht nam de opgang een aanvang bij het optreden van de aartsvader Abraham. Dat oude, voor ons nauwelijks meer waarneembare begrip, weerspiegelt zich in de door Mattheus en Lucas tussen zeventig en negentig na Christus opgestelde naamlijsten.

Abraham of Adam

Abraham, de onsterfelijke grondvester van de Joodse religie, sloot het beroemde verbond met God, waarop de religieuze Jood zich nog altijd beroept. Mattheus schreef voor de Joden. Hij had er alle belang bij om Abraham tot uitgangspunt van alle religieuze werkzaamheid te maken.

Bij Lucas lag dat anders. Deze evangelist schreef in het Grieks voor de zogenaamde heidenen, de niet-Joden die met het joodse geloof niet zoveel op hadden. Hij kon rustig volstaan met het noemen van Abraham op een van de kernplaatsen in zijn geslachtsregister, niet groter of belangrijker dan David, maar wel iemand van betekenis. Lucas achtte het voor zijn doelgroep van groter belang terug te gaan naar Adam. Bij die mythologische gestalte immers lag het begin voor de hele mensheid, dus ook voor de Grieken en andere niet-Joden. Adam was de eerste menselijke gedachte van God, meer Geest dan mens en nog altijd hecht met zijn schepper verbonden.

Adam, uit wiens hart later de mannin, zou voortkomen, was androgyn, een mannelijk noch vrouwelijk oerwezen, dat echter na het eten van de boom der kennis van goed en kwaad, samen met zijn gade, tot echte menselijkheid zou afdalen. Zijn naam beduidt God (A) in het bloed (Dam). De goddelijke Geest manifesteerde zich in het bloed, dat volgens de Joodse symboliek voor de ziel staat. God openbaarde zich in de men-

selijke ziel om zich vervolgens in de lichamen materieel te ontvouwen. En dat zou altijd zo blijven.

Toen Lucas aan het begin van het voorgeslacht van Jezus de mythische Adam plaatste, wist hij heel goed wat hij deed. Hij gaf ons de volgende boodschap mee. Evenzeer als de goddelijke Geest in Adam woonde, huisde hij in de ziel van Jezus aan het einde van een lange geslachtenketen, en na Jezus in de zielen van alle levende mensen. Elk geslacht is een stap op het pad van bewustwording. Elke naam brengt ons dichterbij de verrijzenis van de inwonende Geest. Daarom wordt het ieder jaar weer Kerstmis. Om ons ervan bewust te maken dat de Geest van God in ons woont.

(Dit artikel is gedeeltelijk gebaseerd op het boek *"De mythe van Christus"*, J.M. Pameijer. Ankh-Hermes, 1998.)

* * *



"Verbinding"

Schildering van
Sita Boonstra

Het donkere licht bij Johannes van het kruis

Lambert de Kwant

God als duisternis. God die zelf nacht is. Donker licht... Bekende begrippen bij Johannes van het Kruis. In dit artikel gaat Lambert de Kwant in op de betekenis van deze donkere nacht van de ziel en het innerlijke licht. In deze donkere dagen voor Kerst is het goed te weten dat 26 december het feest van het Licht is; ons eigen licht...

Wat mij frappeert, is dat Johannes van het Kruis in de grootst mogelijke ellende zijn treffendste werken schreef. Johannes werd door zijn 'medebroeders' opgesloten in een donkere cel. En daar in dat stinkende, smerige, donkere hol schreef hij zijn Geestelijk Hooglied. Johannes van het Kruis is vooral bekend geworden door zijn beschrijving van het mystieke proces als een 'donkere nacht', het ervaren van wat hij noemt het 'donkere licht'. Hij moest door de nacht van de ziel, om zijn Geestelijk Hooglied te kunnen schrijven. De duisternis ervaren om het licht te ervaren.

Johannes van het Kruis kende pseudo-Dionysius – die God als duisternis beschreef – al uit zijn studententijd. Hij kende ook het bijbelse beeld van de donkere wolk. Hij gebruikte deze beelden op een wel zeer originele, ontroerende wijze: een heel donkere nacht die God zelf is, maar ook een psychisch gebeuren. Je ziet niets, ervaart niets dan donkerte. Je verliest dat waarnaar je verlangde; vroomheid en godsbeelden zeggen niet veel meer; de zin van het leven ontgaat je; en ook bidden lijkt een zinloze bezigheid. In deze volslagen duisternis kun je ervaren, dat je geleid wordt door een donker licht van binnenuit.

Donker licht, sta daar eens even bij stil

Het lijkt een paradox, maar we kunnen ook spreken van het licht van onze schaduw. Die donkere nacht is een beeld voor de complete werkelijkheid waarin je terecht kunt komen, die door God naar de vereniging met hem wordt geleid. Eigenlijk is Johannes van het Kruis heel eigentijds als hij zegt, dat we allerlei zelfgemaakte godsbeelden moeten loslaten. Eeuwen later zou Krishnamurti hetzelfde zeggen. In die donkere nacht is het frustrerend te merken dat de tot nu toe zo vertrouwde religieuze vormen en godsbeelden wankelen. Zelf verkeer ik in een fase waarin ik alle spirituele overtuigingen loslaat, overtuigingen gevoed door derden, door boeken, zonder alles zelf te ervaren. Wel ken ik de ervaring van de donkere nacht, een lange, lange tunnel, waarin alle overtuigingen en godsbeelden geen zier helpen: je bent alleen in een tunnel waarin je geen hand voor de ogen ziet. God is afwezig, maar is *aanwezig* in Zijn afwezigheid. Hij is de Wezer. Dit is de ultieme ervaring: God ervaren in Zijn afwezigheid. Het blijft donker, maar met dit innerlijk weten en ervaren kan ik verder in die reis door de tunnel, waaraan geen eind lijkt te komen, maar waarin heel in de verte een licht opdoemt.

Bij Johannes van het Kruis is God zelf ook nacht, omdat onze ogen hem als verblindend licht niet kunnen vatten. Hij identificeert het schouwen in de nacht met de nacht. En dan niet gedurende een bepaalde periode in ons leven; ons hele leven van ons schouwen staat in het teken van de pikdonkere

nacht. Het begrip levensbeschouwing is hier dan ook op zijn plaats: het leven beschouwen, en wie de passieve, door God bewerkte nacht aanvaardt, dus loslaat wat je is ontnomen, mag in die nacht de vereniging met God ervaren. De nacht van de zinnen, de nacht van het ego? Het hoort bij de fase van de beginnende klimmer op de berg, de nacht van de geest bij mensen die de berg Karmel al verder bestegen hebben. En het is die laatste nacht die de eigenlijke nacht is, waarin de loutering van onze begeerte en zinnen plaats kan vinden.

Depressie als weg van wijding

Het is net zoals die blinde jongen die succesvol geopereerd werd, maar toch niet kon zien, omdat hij vanaf zijn prille begin niet had 'leren zien'. Licht en ogen waren niet voldoende om hem te laten zien. Het licht dat door de nu heldere pupil van het oog naar binnen viel, riep geen echobeelden van binnenuit op. Het gezichtsvermogen van het kind begon als een hol, stil en duister en beangstigend soort zien. Het daglicht wenkte, maar in de gretig opengesperde ogen van de jongen was geen geestelijk licht om het te beantwoorden. Het licht van de natuur en dat van de geest vervlechten zich in het oog en scheppen samen het gezichtsvermogen. Toch is elk licht afzonderlijk mysterieus en donker. Zelfs het helderste licht kan zich aan ons gezichtsvermogen onttrekken. Velen zijn op zoek naar verlichting, terwijl ze al 'verlicht' zijn, maar kunnen niet bij hun innerlijke licht komen. Ze moeten vaak eerst door die donkere nacht van de ziel om bij dat licht te komen. Wat je bij depressies ziet, is dat sommigen niet in staat zijn bij dat licht te komen. De Russische schrijver Dostojevsky tekent wel een heel triest beeld van een man die zich heel bewust voor het licht afsloot.

Hij beschrijft in zijn roman "*De demonen*" het trieste verhaal van de hoofdpersoon Kirolev, die zijn huis totaal afsluit voor het licht, alle deuren, ramen en kieren waar ook maar een spatje licht doorheen komt. In die zwarte donkerte kunnen dan de poorten van beneden zich openen om de demonen binnen te laten. Kirolev sluit zich af voor het licht en maakt een einde aan zijn leven. Dostojevsky spreekt van demonen, maar het is Kirolev zelf die zich afsluit voor zijn innerlijke licht. We kunnen niemand en wat dan ook buiten ons de schuld van iets geven.

Voor anderen is een depressie vaak een weg van inwijding; de donkere tunnel, de donkere nacht als inwijdingsweg. Mensen met een bijna-doodervaring maken ook die reis door de donkere tunnel waar aan het eind het Licht gloort. Prachtige metafoor. De duisternis die licht is.

Opmerkelijk bij Johannes van het Kruis is ook het begrip 'doorheen gaan.' Je gaat ergens doorheen en er wordt mee bedoeld, dat het gaat om een vrij lang proces en geen new age-stoomcursus, waarin je, vaak tegen betaling van veel geld, in vrij korte tijd verlicht zou kunnen worden. Het gaat echter om een proces van veel pijn en moeite, waarin de oude mens, zoals hij dat noemt, sterft en waarna de vereniging met God kan plaatsvinden. Door dit vage innerlijke kompas vervallen we niet, zoals Kirolev, tot wanhoop en *komen* we er *doorheen*. Deze nacht is iets wat we

opwekken, als we ons actief van alle begeerte ontdoen en bereid zijn alles op te geven, ook het religieuze. Alles wat we ons van God voorstellen, wat we als verheffende, mystieke ervaringen beleefden. Het gaat zoals gezegd om het loslaten van *al* je spirituele en religieuze overtuigingen.

Het donkere uur voor de dageraad

Er is geen snelweg naar de hemel, snelle verlichting is er niet bij. Geestelijke groei gaat door een weg van weerstanden.

In een interview zei Sri Vasudeva (1) eens tegen mij. “Maar wanneer we beginnen te begrijpen wat er gebeurt, dan staan we toe dat het gebeurt. En dan mogen de tranen komen en we laten de negatieve gevoelens komen. En we gaan onszelf niet veroordelen. We beginnen te accepteren, dat het deel is van het reinigingsproces. Dat is wat er gebeurt. Maar als we ons houden aan de discipline van meditatie, van goed gezelschap, van contemplatie, dan zijn we in staat om ermee om te gaan. Maar het zal zeker komen. En soms als het zo sterk wordt, dan wordt het de donkere nacht van de ziel genoemd. Maar het gezegde is: het donkerste uur is het uur vlak voor de dageraad. Of nadat er storm geweest is, dan komt weer de kalmte. Dus soms wanneer het zo stormachtig wordt, dan moeten we bedenken dat het licht zal komen. Of dat de kalmte zal komen. Dus wat je nodig hebt, is dat vertrouwen en het geduld om de storm te doorstaan.”

Wat is mystiek toch universeel...

Het is de volslagen duisternis die ons toch leidt door een donker licht van binnenuit. Doel van de schepping is het leren kennen, ondervinden van zowel goed als kwaad, en dan terug tot de oorsprong, waar alles vandaan komt.

De boom van Kennis, Goed en Kwaad, stond niet voor niets in het paradijs, en het eten daarvan was en is noodzakelijk om verder op het geestelijke pad te komen.

De mysticus is in staat tijdens zijn leven die weg naar de eenheid geheel of gedeeltelijk te gaan. Johannes zegt ergens, dat je als klimmer naar de top weer omlaag kunt tuimelen, maar je begint opnieuw de moeizame klim. Die volledige terugkeer is het meest bekend onder de naam Nirvana, die beter met alles-zijn dan met niets-zijn verklaard kan worden. De rooms-katholieke theoloog Zaehner legt de nadruk op het dualistische van de christelijke mystiek – ontmoeting tussen mens en God – tegenover het oosterse monisme, waarin de mens zich van God in zichzelf bewust wordt.

Inayat Khan kende beide vormen. De ontmoeting met God als een ander is een stadium, een extase die voorafgaat aan de vrede van eenwording. Khan heeft hier treffende dingen over gezegd en de gelijkenis met Johannes van het Kruis is frappant!

“Geloof eerst in God die buiten alles staat en realiseer dan de God die alles omsluit”, zegt hij ergens. Anders gezegd en helemaal in de lijn van Johannes: als er niet eerst een ideaal gevormd is, is er geen doel en geen richting; maar uiteindelijk moet het ideaal zelf weer gebroken worden, omdat het een vorm is, dus beperkt.

Komen we er doorheen?

Wie een berg beklimt, neemt zo weinig mogelijk bagage mee. Wie de weg naar verlossing en verlichting wil, kan het best totaal leeg zijn, los van alle vroegere beelden, ook wat wij

‘waarheid’ noemen, want waarheid is, zo zei Krishnamurti al, een weg zonder paden. Wat moeten we vaak vechten met de beelden van vroeger om de leegte open te houden in een land zonder weg en licht, ‘waar je jezelf ervaart als zonder God’. Deze nacht is zoals gezegd, hoe paradoxaal ook, God zelf, als we ons dit tenminste laten overkomen, het laten gebeuren en het niet plannen door een cursus of workshop te volgen om verlicht te worden. Dan gaan we het plannen, terwijl het erom gaat je te laten leiden, je er ‘doorheen’ te laten leiden. God leidt ons ‘er doorheen’, maar deze God lijkt echter in niets meer op de bekende ‘God’. Deze nacht is dus iets wat je zelf kunt opwekken, als je bereid bent je, bewust, van alle begeerte te ontdoen, bereid om alles op te geven, al je ervaringen en denkbeelden.

De Bhagavad Gita zegt in dit verband: *Wanneer een mens de persoonlijke begeerten en verlangens, die in de geest oprijzen, achter zich laat en wanneer hij, omdat hij zichzelf is, in zichzelf tevreden is, wordt hij sthitaprajña genoemd: standvastig in wijsheid en inzicht, O zoon van Prithâ.*

Er wordt wat afgeworsteld met die persoonlijke begeerten en verlangens, die ons lijken te ‘bespringen’ op momenten waarop we dat niet verwachten. De Gita leert ons, dat er een uitweg mogelijk is en we ze achter ons kunnen laten, zodat we tevreden worden in onszelf. Het gaat om oeroude, actuele, ja haast therapeutische teksten die ons leren met onze begeerten en verlangens om te gaan en ze niet te verdringen.

Paul van Oyen zegt in zijn commentaar op deze tekst: “Voor het ‘achter zich laten’ gebruikt het Sanskriet het woord prajāhāti: opgeven, achterlaten, verlaten, loslaten. En zo is het ook. De mens die niet langer gebonden is, heeft nog wel een geest die allerlei wensen en verlangens kan formuleren. Alleen nu zijn het wensen en verlangens die de geest opvangt vanuit de omgeving en niet meer van een innerlijke voorraad aan mogelijke wensen. Bovendien is deze mens zo in zichzelf gevestigd, dat er als het ware een ruimte ontstaat tussen de geest en het getuige-zijn. Het diepe innerlijk van de mens is ‘bekeerd’, is getransformeerd tot het zelf, tot sat-cit-ānanda. In die diepte is er niets anders dan Dat. Alle wensen en verlangens bevinden zich slechts aan de oppervlakte en zijn oppervlakkig. Het innerlijk is standvastig geworden.

Men zou een grote vergissing begaan te denken dat deze staat alleen is weggelegd voor een hermit of voor de een of andere asceet, die niet langer deel wenst uit te maken van de wereld. Ieder menselijk wezen kan in zichzelf tevreden zijn en boven alle wensen en begeerten uitstijgen. Dat kan in een paleis, maar ook in een hutje op de hei. Wie een wijze opzoekt en om wijze raad vraagt, zal dikwijls op dit vers worden gewezen. We hebben zelf onze bevrijding in de hand. Waar het om gaat is, dat we ons ontdoen van allerlei bedekkingen die de werkelijkheid versluieren. Die bedekkingen bestaan uit allerlei persoonlijke wensen en verlangens die ons in het spanningsveld van een dualistische en gepolariseerde wereld houden. Vandaar ook de nadruk om het punt van evenwicht te vinden in het midden van onrust en gevaar. Die bedekkingen en de polariteit die er het gevolg van zijn, maken dat we voortdurend heen en weer geslingerd worden tussen plezierig en onplezierig. Niemand vindt het moeilijk om met het plezierige om te gaan. De gehechtheid die erdoor ontstaat, nemen we voor lief of we vinden dat doodnormaal. Daarom zien we niet dat we op die manier het onplezierige gratis meekrijgen. Het gevolg is, dat als we in gebondenheid van het plezierige genieten, we

vroeg of laat geconfronteerd zullen worden met het onplezierige, het negatieve, waar we geen raad mee weten, omdat we altijd hebben geprobeerd het onplezierige buiten de deur te houden. Dan worden we overvallen door allerlei negatieve gevoelens en emoties en raken geheel in paniek en verwarring. Dan verliezen we, meer dan ooit, ons innerlijk evenwicht, met alle gevolgen van dien. In feite is de uitdaging voor de mens, zoals dat ook voor Arjuna gold, te leren omgaan met negatieve emoties en gevoelens en om te leren onderscheid te maken tussen sentimentaliteit en ware emotie enerzijds en tussen logica en redelijkheid anderzijds. Stithaprajña is degene die dit onderscheid kent en die verankerd is in ware emotie en in universele redelijkheid. Hij is bij uitstek degene die weet om te gaan met negatieve energie en laat zich er niet door 'beetnemen'." (2)

Van donker naar licht

In deze donkere dagen voor Kerst proberen we als samenleving het donker massaal en kunstmatig te verdrijven. We leven nu eenmaal in een artificiële wereld. Er is natuurlijk niets mis met het branden van kaarsen; persoonlijk doe ik dit het hele jaar door, maar met de Kerst zijn we meer dan ooit bezig het donker te verdrijven. Aan donkerte en leegheid in onszelf willen veel mensen maar liever niet denken, maar het zou goed zijn die donkerte en leegheid even te worden, om daar te ervaren dat het een donker licht is dat ons leidt.

Het is al gezegd, we komen er doorheen. Dat is ook wat we rond 25 december ervaren; na die dag wordt het weer licht, de nachten worden korter. In mijn Ankh-Hermes –agenda staat bij 26 december: lichtfeest!

Geen vermelding van Kerst, maar wel 26 december, lichtfeest. Het donker wijkt, het Licht is gekomen...

Hoe pas je dit alles toe in het dagelijkse leven? Voor mij was de kennismaking met *Johannes' Nacht van de ziel* een bemoediging. Een bemoediging in die zin, dat ik inzag dat ik niet de enige was die perioden van leegheid en weerzin tegen gebed en meditatie had.

Een echte depressie heb ik nooit gehad, maar ik maak wel steeds meer, vooral jonge mensen, mee die daar wel 'doorheen gaan.' Er *doorheen* gaan, Johannes had er ook weet van. En ze komen er doorheen en zeggen achteraf dat ze meer inzicht hebben gekregen en dat ze dankbaar waren voor deze ingrijpende fase in hun leven. Het was en is *hun* weg van inwij-

ding, zoals ook Johannes door "er doorheen te gaan" zijn eigen inwijding creëerde.

Er doorheen gaan... Soms denk ik wel eens: blijf ik er doorheen gaan? Johannes en andere mystici geven het antwoord: ja, je blijft er steeds weer doorheen gaan en soms kom je er niet eens doorheen en haak je halverwege af en ben je halverwege de berg. Daar kun je prachtige momenten beleven, maar... je blijft halverwege. De valkuil is dan te denken dat je de top bereikt hebt, verlicht bent, je ziet dat nogal eens.

Inspanningen, teleurstellingen en moeite kenmerken de weg door de nacht, een verre van gemakkelijke weg. Levert de "nacht van de zinnen" al beproevingen, dorheid en leegheid op, wanneer je de 'nacht van de geest' doormaakt, kun je nog veel meer met die beproevingen, dorheid en leegheid geconfronteerd worden en soms duurt dit zolang dat je het haast opgeeft. Van Johannes leren we, dat niet iedereen door God zo beproefd wordt. Zolang de weg gemakkelijk en aangenaam is, zolang je je lekker voelt, weet je in de visie van Johannes niet hoeveel liefde er in je woont. Pas als het donker en echt moeilijk wordt, kom je er achter hoe ver die liefde (een belangrijk thema bij Johannes) kan gaan en welke draagkracht die liefde heeft, hoeveel bereidheid tot lijden en welke bereidheid tot overgave. Naarmate het 'ja' tegen de liefde door alles overeind blijft, kun je dichter bij God komen en dieper met Hem, die Licht *is*, worden verenigd.

Kirolev was vergeten, dat hij zelf licht was en sloot zich ervoor af. In deze decembermaand is het goed te beseffen dat we zelf ook licht zijn, maar vergeten dit vaak. We leven in de illusie van afgescheidenheid, dat we het licht buiten ons moeten zoeken. We hebben niemand buiten ons nodig om bij dat licht te komen, geen priester, dominee of goeroe. Hoogstens kunnen ze ons de weg wijzen die ze zelf ook zijn gegaan, maar om bij ons eigen innerlijke licht te komen, zullen we zelf de knop moeten omdraaien.

- (1) Sri Vasudeva is een spiritueel meester uit Trinidad. In het spiritueel centrum 't Zonnehuis, in Loenen, leidt hij regelmatig enkele bijeenkomsten.
- (2) *Bhagavad Gita*. Vertaling en commentaar. Paul van Oyen. Conversions Productions. 2004



EEN-SAAM, schildering van Sita Boonstra

Kerstmis en Nieuwjaar

Parcival van Gessel

Kerstmis staat altijd in het teken van vrede. Wij bouwen een gezellige sfeer, met eten om ons heen, luisteren wat naar muziek en ontvangen vrienden of gaan op bezoek.

Soms vertoeven we in eenzaamheid en dan wordt het feestgevoel vaak een stuk minder. Soms zoeken we juist de stilte en de eenzaamheid.

Ik heb de laatste maanden tijdens mijn reis in China, Tibet en Nepal veel armoede gezien. Met name in Tibet hebben de mensen niet veel. Toch sprak het leven daar wel erg aan. Ze leven met elkaar in een dorp, hebben wat Yaks, geiten en schapen, en daar leven ze van. Er wordt wat gehandeld en voorts wordt er veel gebeden. Ze hebben veel plezier met elkaar. Ja, er zijn ook uitwassen, zoals alcoholisme enz. Er zijn toch een paar dingen die opvielen. Er is geen grote behoefte aan eigen bezit. Men neemt het leven grotendeels zoals het is, en is volstrekt eerlijk. Er wordt veel gebeden in het dagelijkse leven. Men heeft daar “zijn” leven.

Leven op het moment, in het absolute heden.

Het is heerlijk om dat te hebben, maar wij in het westen zijn toch ingesteld op progressie. En progressie betekent in de toekomst kijken.

Wij worden grotendeels in beslag genomen door het in stand houden van onze bezittingen.

Ik heb ontdekt dat dat een enorme last is. Zo’n grote last, dat wij eigenlijk deels ontheemd geraakt zijn. Druk, druk, druk. Wij moeten geld verdienen om onze bezittingen te kunnen laten onderhouden. Met een beetje pech laten wij de ander barsten om aan het voorgaande te voldoen.

Wij werken hard om onze spullen te laten onderhouden, let wel “láten onderhouden”, want we zijn te druk om zelf de verfkwaad op te pakken, om zelf ons huis schoon te maken, om zelf voor onze kinderen te zorgen en ga zo maar door.

Wij verhuizen naar alle windstreken en zien onze familie maar sporadisch. Eindeloze afstanden reizen om je kinderen te kunnen zien. Laten we wel zijn: allemaal op een erf wonen, is ook niet altijd alles, maar een beetje in de buurt zou wel leuk zijn.

Twintig jaar geleden heeft onze regering besloten dat de zorgmaatschappij op de helling moet. Alles was ‘staatsgeorganiseerd’ en daar moest een eind aan komen. Terug naar familie en vrienden en het buurtje waarin je woont. Zorgen voor elkaar. Zo hoort het. Eerlijk gezegd, zo was de boodschap niet bij mij aangekomen en ze hebben er eigenlijk ook niet veel ruchtbaarheid aan gegeven. Ik denk dat het u niet anders vergaan is. Er werd wel geroepen dat mensen weer wat meer voor elkaar moeten zorgen, maar ideeën werden er niet aangedragen. Gek eigenlijk. Je leert op televisie je huis verbouwen, je hebt allerlei cursussen over beleggen enz., maar waar is de cursus ‘zorg voor elkaar en zorg in de buurt’?

Nee, het behoeftig zwelgen naar bezit kent geen einde, en uiteindelijk zullen we met z’n allen en met elkaar vastlopen.

Economie is een ingewikkeld begrip en ik waag het als ondeskundige ook niet om daar uitspraken over te doen.

Naar mijn beleving gaat het bovenstaande dat ik geschreven heb bij iedereen knellen. Bij de een wat vroeger en bij de ander wat later.

Levensgeluk bestaat voor een belangrijk deel in samenleving met de ander. Door momenten op te roepen van “zijn”, in plaats van “werken aan progressie”, valt meer en meer de overdreven behoefte aan onze bezittingen weg. Het is natuurlijk maar voor een ogenblik, maar de bewustwording vangt wel aan.

Meer bewustwording van de betrekkelijkheid van bezit, leidt tot rust en vrede. Je hoeft er minder voor te vechten. Je voelt je minder aangevallen door de boze buitenwereld. Vrede, vrede. Je doet het samen. “Samen” betekent ontwikkeling van gemeenschapszin.

Je kunt de schilder inhuren of elkaar helpen het zelf te doen. Natuurlijk moet de schilder ook eten, maar probeer maar eens voor een klein klusje een schilder of een aannemer te krijgen.

Om weer “samen” te zijn, moet je Vrede kunnen ontwikkelen. Voor Vrede is Liefde en Wijsheid nodig. Ik schrijf het even met hoofdletters, omdat streven naar deze aspecten hetzelfde is als: werken aan het vinden van je goddelijke Oorsprong. Liefde heb je bij gemeenschapszin nodig om de fouten van de ander, die je begrijpt, te vergeven. Wijsheid heb je nodig om de fouten die je niet begrijpt, te leren begrijpen, zodat je ze met Liefde kunt vergeven. Diezelfde liefde heb je ook nodig om te kunnen begrijpen dat de ander je op je fouten wijst. Praten? Nee, nu even niet, ... haast, haast, haast. Hebben wij ons wel eens afgevraagd hoe het komt dat we nooit meer iets van iemand horen?

Een mooi mechanisme. Het grote Licht van Kerstmis wakert dit aan.

Vrede, gemeenschapszin, Liefde en Wijsheid.

Een gegeven dat de komende jaren ook in onze Kerk een belangrijk thema zal worden.

Samen werken aan een kerk, aan een gemeenschap. De onderlinge zorg en verbondenheid vergroten. Een warm huis zijn. Dit geldt zowel voor een kerkgemeente als voor onze hele Vrij-Katholieke Kerk in Nederland. Het is noodzaak dat we ook nationaal elkaar meer ontmoeten.

Kruisverbanden leggen tussen kerkgemeenten. Dit maakt onze Kerk aantrekkelijk voor anderen. Nee, wij hoeven de banken niet vol te hebben, maar iedereen heeft wel het recht om met ons kennis te kunnen maken en te weten dat we er zijn. Iedereen die voelt voor de lijn die wij volgen, moet zich meer dan welkom weten. En dat kan.

Vrede, vrede, vrede, samen, samen, samen. Ik wens u een bijzonder gezegend Kerstfeest en een zeer voorspoedig 2006 toe.

Pr. Parcival van Gessel.
Kg. Amersfoort

“Leer ons dat woord te verstaan”

✠ Peter O. Baaij

“Waarheen spoedt gij u, mensen, dronken als gij zijt? Gij hebt de onversneden leer der onwetendheid uitgedronken, maar gij kunt die niet verdragen en staat alweer op het punt hem uit te braken. Komt tot uzelf en wordt nuchter! Ziet op met de ogen des harten, en als gij het niet allemaal kunt, dan tenminste degenen die daartoe wel in staat zijn. Want het kwaad der onwetendheid overstroomt de gehele aarde. Daardoor gaat de ziel die in het lichaam opgesloten zit, met het lichaam te gronde, zonder dat zij de gelegenheid krijgt de havens van het behoud binnen te lopen.

Laat u daarom niet meesleuren door de sterke stroom, maar maak gebruik van een tegenstroom. Loopt de haven van het behoud binnen, gij die in staat zijt deze te bereiken! Zoekt een gids die u de weg wijst naar de poort van de Gnosis. Daar is het stralende licht, dat vrij van duisternis is. Daar is niemand dronken, maar zijn allen nuchter en houden zij de blik des harten gericht op Hem die gezien wil worden. Want men kan hem niet horen, noch met woorden beschrijven, noch met de ogen zien, maar alleen met de geest en het hart.”

uit: Corpus Hermeticum

In de verwarrende periode van 2003, voorafgaand aan de uiteindelijk keus van onze Kerk om zelfstandig verder te gaan, had ik heel tegenstrijdige gevoelens. Enerzijds de Kerk (en de vrienden daarin) niet in de steek te willen laten en anderzijds het weten ook los te kunnen laten. Twijfels ontstonden, maar ook het vertrouwen steun te ontvangen van de innerlijke wereld. Dat vertrouwen en de kracht van het Licht leidde uiteindelijk tot mijn consecratie op 16 mei 2005, in volle overgave.



Dan volgt de vraag: “Wat is je missie in het bisschopsambt in de Vrij-Katholieke Kerk?”

Er komt een beeld in mijn gedachten van een grote ballonachtige vorm boven mijn hoofd, een wereld gelijk, zoals Atlas de wereld op zijn nek

draagt. In deze wereld is al het weten en al het bestaan aanwezig en is alles mogelijk. Ik denk hierbij aan de woorden in Genesis 18: 1-15; hierin wordt gesproken over de komst van drie mannen bij Abraham, en Abraham spreekt hen aan als ‘één Heer’.

Deze Heer verkondigt de oude Sara, dat zij binnen een jaar een kind zal krijgen. Verrukt over dat wat zij hoorde zeggen, geloofde zij het desondanks niet. Waarop de heer zegt:

“Is er ook maar iets voor de heer onmogelijk?”

Met dit beeld kijk ik naar mijn missie.

In de geest van het hierboven aangehaalde traktaat uit ‘Corpus Hermeticum’, richt ik mij op de in mijn verbeelding gestelde vraag: ‘Zijt Gij dronken’ (onwetend) of zijt gij de ‘haven van het behoud’ binnengelopen (in alle vormen van bevrijding tot rust gekomen)

Het krijgen van het inzicht (“Is er ook maar iets voor de heer onmogelijk?”) zal zijn als het druppelen van de ogen; eerst is het zicht wazig, maar na verloop van tijd wordt het helder.

Ik zie mijzelf niet ‘dronken’, maar ben ook zeker (nog) niet de ‘haven van het behoud binnengelopen’.

Het is als de reis die wij mensen maken naar de essentie van het Onnoembare dat in ons is. Vervolgens die essentie van het Onnoembare vorm te geven in denkbelden en woorden. De mensheid is daar van meet af aan mee bezig. Deze reis is in de wereld om ons heen vormgegeven.

“...Leer ons dat Woord te verstaan, dat in de mysteriën van ons geloof en door de schepselen van deze wereld tot ons gesproken wordt. Open onze harten voor elkaar! Want wij wensen niet slechts te horen, maar met elkaar de grondslag te leggen voor de gemeenschap met Uw Zoon. Door U, o Moeder Gods!”

Onze Kerk leert ons te luisteren naar wat de innerlijke wereld en de buitenwereld (de mensen om ons heen en alles wat daarmee verbonden is) aanreiken; luisteren met ons Hart. Ik ben mij bewust, dat ons vele signalen worden gegeven.

Nog steeds kijkt de mens veel naar ‘buiten’; en heeft daardoor weinig aandacht voor het ‘binnen’; voor de innerlijke wereld. Dit is o.a. een deel van die missie: gelegenheid te geven aan de ervaring van innerlijke bewustwording.

De wereld om ons heen laat ook zien dat het vooral in onze Westerse wereld ontbreekt aan devotie. Devotie is de kracht van het ‘*zich ten dode wijden*’. De diepere betekenis van het woord devotie is het ‘*aan God als offer beloven*’. Dood is als het nieuwe leven. Dat nieuwe leven aan God wijden.

Ook dat is een deel van de bisschoppelijke missie.

Daarnaast: aandacht voor de kracht van het Woord. De mystieke ervaring in de mondelinge overdracht, in woorden, tot uitdrukking te brengen is het bewustzijn van de oorspronkelijke vorm van communicatie.

De woorden die in dit artikel zijn opgeschreven zijn dode woorden. Zij komen pas tot leven, als zij gesproken worden van mens tot mens. Onze gehele energiehuishouding, o.a. de energie van aura en chakra en, afhankelijk van ons bewustzijn, de energie van engelen, is aanwezig in de kracht van de woorden die worden gesproken. Zo haalt de mens de oorspronkelijke kracht aan.

Het werken en leven vanuit de kracht van de Liefde en Wijsheid is een essentieel beginsel voor de nieuwe tijd. Dit verbindend element is kenmerkend en nodig. Immers de krachtenstromen van zowel het oude als het nieuwe zijn hierin vertegenwoordigd.

Vanuit die gedachte mag o.a. het vrouwelijke priesterschap geen doel op zich zijn. Vrouwen tot priester wijden ... alleen omdat ze vrouw zijn, verwordt dan tot iets cosmetisch. Het doet geen recht aan het innerlijke priesterschap. Dat innerlijke priesterschap wordt nog eens benadrukt, wanneer het wordt beschouwd vanuit de leer van de reïncarnatie. Uit de ervaring van vrouwen én mannen in het priesterschap zal een nieuw

priesterschap naar voren komen en alles wat daarmee samenhangt. Het zal geen weg van de kortste route zijn. Evenmin is het een weg waarop degene met de sterkste argumentatie, alléén, het gelijk heeft. Het doorleven van de innerlijke ervaring is de juiste weg. Dit vraagt samenwerken, aandacht en levend beschouwen.

De jeugd van deze tijd is een geweldige kracht. Zij laat zien waar de buiten- en de innerlijke wereld zich heen ontwikkelt. Veel aandacht bestaat er voor het oorspronkelijke christendom en de mystiek. Van belang is daar niet blind voor te zijn. Mensen kijken (te veel) naar wat er in hún wereld gebeurt. Hun wereld kan het gezin zijn of de straat waarin geleefd wordt, het land, de wereld, ja zelfs de Kerk of de voetbalclub. Dat wordt dan als de enige wereld aangenomen. Er is echter meer.

Belangrijk is daarbij dat men niet buiten de werkelijkheid gaat staan, gaat zweven of de realiteit uit het oog verliest. Daarom is er ook behoefte aan wetenschap, aan begrip en begrijpen, naast de (innerlijke) ervaring. Met andere woorden: in de hemel zijn, maar wel met de voeten op aarde.

Wat voor mij daarin erg belangrijk is, is dat de consecratie die heeft plaatsgevonden door ons gezamenlijk uitgewerkt wordt. Daar ligt een hele wereld achter, die niet in één artikel is over te brengen. Daarvoor verwijs ik naar de beelden in het bisschoppelijke wapen dat ik gebruik. Het zijn beelden die een plaats hebben in het bewustzijn; beelden overigens die voor iedereen door eigen perceptie levend worden:

de lantaarn die de heremiet voor zich uitdraagt symboliseert het **innerlijke licht** dat in ieder mens aanwezig is. Het is het Licht van de Waarheid; de volmaakte, **onvoorwaardelijke Liefde** die elk mens in zich draagt, weergegeven door het beeld van de mystieke roos. Hier uitgedrukt in een **androgyn** beeld van twee mystieke rozen, de rode en de witte. Als kracht ook van de animus en de anima in al de ervaring bewust geworden; vleugels van **Vrijheid**, ontleend aan het beeld van Horus. In de traditie van de Egyptische mystiek wordt over Horus o.a. gezegd: *“Wanneer hij zijn ogen opent, dan vult hij het universum met licht, maar wanneer hij ze sluit: duisternis*



zal in het zijn komen.” Wanneer dus vrijheid verloren gaat, zal het leven stoppen;

de zon als essentie van **kracht en groei**. Het begin van ontstaan: God, zonder wie leven noch bewust-Zijn mogelijk is;

het kruis ten slotte verhuult in zich het **Zijn**, maar ook het **los laten**. Het enige wat de mens heeft en wat er, in elke omstandigheid, altijd is; en waarop kan worden teruggevallen, maar ook de vergankelijkheid toont.

In het besef dat ik met het hier vorenstaande slechts door een sluier heb laten kijken, ben ik er van overtuigd, dat de ‘haven van het behoud’ nog ver voor ons uit ligt. Juist dát besef maakt de Vrij-Katholieke Kerk tot een realistische en unieke Kerk, want de Kerk kan tegelijkertijd een mysterieschool zijn.

* * *



*“Gebroken macht wordt kracht”,
Schildering van Sita Boonstra*

Consecratie in Amerika

Gerda Baaij

Na de twee bisschopsconsecraties in Amsterdam op 16 mei jl. was er opnieuw een bisschopsconsecratie, ditmaal in Amerika, op zaterdag 23 juli 2005. + Peter en Gerda Baaij waren aanwezig bij de consecratie van Michael Warnon.

"Most reverend father, our holy Mother the church catholic prays that you would raise this priest here present to the charge of the episcopate.

As far as human frailty allows me to judge, I do both know and attest that he is worthy of the charge of this office.

Thanks be to God."

De eerste woorden van de ceremonie van de consecratie van een bisschop. Opnieuw heeft de ceremonie grote indruk op me gemaakt. Het is bijzonder te mogen ervaren hoe tijdens de ceremonie een kracht neerdaalt en zichtbaar en voelbaar voor de aanwezigen gegeven wordt aan een uitverkoren priester.

Na een week in de drukke, bijzondere stad New York city geweest te zijn, vertrokken we op 21 juli vanuit de city in een gehuurde auto richting het noorden, richting Rock Tavern. De plaats waar Mgr. Maurice Warnon en zijn vrouw Joan wonen. We werden hartelijk ontvangen. In de loop van de avond arriveerden ook de bisschoppen Evert Sundien en Sten Bertil Jakobson en zijn vrouw Eva uit Zweden.

De volgende ochtend troffen we elkaar in de kerk waar de consecratie zou plaatsvinden. Het was een kerk die voor deze gelegenheid werd gehuurd van de North Congregational Church in Middletown, state of New York. Geen Vrij-Katholieke kerk dus, maar door de vaardige handen van Marco Warnon en Lee Dunn, een diaken uit Minneapolis, die al vanaf 's ochtends 07.30 uur aan het werk waren, was het sobere altaar omgebouwd tot een Vrij-Katholiek altaar en een sfeervol Maria-altaar. In de middag vond de repetitie plaats om de ceremonie van de consecratie de volgende dag goed te kunnen laten verlopen. Het was warm, erg warm, maar al tijdens de repetitie werd een bijzondere sfeer voelbaar. Het laatste uur van de repetitie werd besteed aan de zangrepetitie. De organist was geen Vrij-Katholieke organist en kende de mis niet, maar hij had zich de muziek eigen gemaakt en in het uur repetitie werd zijn enthousiasme aanstekelijk en werd er met overgave gezongen.

De repetitie werd afgesloten met een diner met alle betrokkenen, aangeboden door de familie Warnon, wat heel plezierig was. Feitelijk was er één grote familie aanwezig.

De consecratie op zaterdag de 23^{ste} was, zoals ik hierboven al schreef, opnieuw een bijzondere ervaring.

Het begin met de presentatie van de bisschop-elect en zijn beloften; de volledige overgave tijdens de litanie, gevolgd door de handoplegging door de aanwezige bisschoppen. Het moment waarop de krachten samenvloeien en overgedragen worden aan de nieuwe dienaar onder de dienaren. Vervolgens de zalving van het hoofd en de handen en het aandoen van de zichtbare tekenen van het ambt van bisschop; de ring, het kruis, de staf en tenslotte de mijter.

Ook bij deze consecratie was de processie van de nieuwe bisschop, geassisteerd door de senior en junior assisterend bisschop, onder het zingen van het Te Deum Laudamus, een indrukwekkend moment.

Tijdens de dienst werd de nieuwe bisschop zichtbaar gesteund door zijn familie, zowel zijn vrouw als zijn kinderen assisteerden aan het altaar, en natuurlijk was het bijzonder dat de consecratie werd uitgevoerd door zijn vader, Mgr. Maurice.

Verder waren de bisschoppen Sten Bertil Jakobson en Peter Baaij resp. senior en junior assisterend bisschop en waren ook aanwezig Mgr. John Schwarz (van de Theosofische Synode) en Mgr. Evert Sundien.

Na afloop van de dienst waren er een informele, gezellige lunch en een samenzijn in een zaal van de kerk.

Zondag na de consecratie was het kleine, intieme kerkje van Kings Garden tot aan de laatste stoel gevuld en ging Mgr. Michael voor in de H.Eucharistie, geassisteerd door de diaconen Lee Dunn en Buck Lawrence, zijn zoon Rafael als stafdrager, en de altijd aanwezige dienaar Joan Warnon. Een sfeervolle en intieme dienst.

Het waren bijzondere dagen; dagen waarin veel tijd was voor gesprekken en verdieping en waarin Peter en ik ons opnieuw bewust zijn geworden van het voorrecht dat wij hebben om dit werk te mogen doen. De offers die er gevraagd worden van een bisschop (en zijn gezin) kunnen soms (te) zwaar zijn, maar daartegenover staat dat er ook zoveel Kracht gegeven wordt, waarvoor je alleen maar dankbaar kunt zijn.

Een gevoel dat tijdens onze vliegreis naar huis werd bevestigd door het licht dat ons tijdens de vlucht door de nacht begeleidde. Het licht van de zon verdween niet helemaal achter de horizon en er verscheen als een groot kosmisch kruis een vlag van het poollicht. Het bracht een diepe ontroering; het Licht als een zegen op deze reis.



Voorbode van de Lente -- foto: Rudolf H. Smit

Van de regionaris

✠ Frank

Van een aantal bijzondere gebeurtenissen die onze Kerk aangaat, wil ik u in chronologische volgorde een en ander berichten.

In memoriam Mgr. Tom Degenaaars (30.10.21 - 14.06.05).

Dinsdag 14 juni is onze geliefde voorzittend bisschop Tom Degenaaars overleden; ondanks zijn zwakke gezondheid toch nog onverwacht. Hij zelf zei nog veel te doen te hebben; dat is hem nu niet toebedeeld.

Een paar gegevens over zijn betrokkenheid met onze Kerk: tot priester gewijd in 1955; vicaris generaal voor Noorwegen (1967-71) en voor Indonesië (1978-79), en sinds 1981 lid van de Raad van het Liberal Catholic Institut for Study. Een jaar later werd hij in Denemarken tot bisschop gewijd (consecrator mgr Borge Søgaaard), en heeft hij vele jaren de Kerk gediend als regionair bisschop voor Noorwegen, Denemarken en IJsland.

Hij behoorde tot de eerste generatie vrij-katholieken die bijgedragen heeft tot de ontwikkeling van de Kerk. Hij heeft vele kerkgemeenten helpen groeien, niet alleen in zijn eigen land, maar over de gehele wereld tot Indonesië, de Filippijnen en Kongo toe.

Bisschop Tom was een van de eerste voorstanders van de toelating van vrouwen in het ambt en heeft dit in de Algemene Bisschoppelijke Synode meerdere malen ter discussie gesteld. Toen echter bleek dat er geen hoop was dat deze stap door de LCC gezet zou kunnen worden, heeft hij ervoor gekozen zich in te zetten voor de nieuwe beweging van de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland. Daar werd hij op 9 juni 2003 tot voorzittend bisschop benoemd.

In de laatste paar jaren van zijn leven was zijn werk voor de Vrij-Katholieke Kerk zeer intensief. Samen met de regionaris in Nederland werkte hij hard aan de nieuwe Kerk – een nieuwe Kerk waarin vrouwen nu een belangrijke plaats kunnen en zullen innemen.

Hij kan gezien worden als een voorvechter voor gelijke rechten voor vrouwen in de Christelijke Kerken en in de VKK in het bijzonder. Hij was ook ‘bruggenbouwer’ tussen mensen met een verschillende geloofsovertuiging. Hij noemde zichzelf wel een Christosofist (een woord dat zo’n 50 jaar geleden in Zweden werd gebruikt).

“Wij danken hem voor zijn begrip, zijn vriendschap, zijn inspiratie, zijn liefde, zijn hulpvaardigheid, zijn trouw en zijn bescherming, maar bovenal voor zijn openheid van hart en geest”, aldus Kristie van Roggen in haar dankwoord namens de ‘Orde van de Wereldmoeder’.

I. Nieuwe Voorzittend Bisschop

Op Maria ten Hemelopneming, 15 augustus, werd bekend dat mgr. Maurice Warnon was verkozen tot Voorzittend Bisschop van de Vrij-Katholieke Kerk. Hij volgt mgr. Tom Degenaaars op, die op 14 juni 2005 was overleden.

Bisschop Maurice is op 7 juni 1976 geconsacreerd en is sindsdien steeds een bijzonder actief en invloedrijke bisschop geweest, zowel binnen de eigen kerkprovincies van België en Canada, als internationaal in de Episcopale Synoden. Hij is regi-

onaris van de kerkprovincies van de Verenigde Staten van Amerika en Canada, en van België. Op 7 juni 1976 werd hij in Naarden door mgr. Adriaan van Brakel tot bisschop geconsacreerd. Hij is 68 jaar. Moge ook zijn gezondheidstoestand hem in zijn gevorderde leeftijd in staat stellen onze Kerk blijvend te dienen.

Afsluitend een enkel woord over hoe hij zijn nieuwe functie als voorzittend bisschop ziet. Dat is niet als degene die beleidsbepalend is voor de gehele Kerk of die in hoge mate het spirituele pad van de kerkleden beïnvloedt – een instelling die in de loop van de tijd ingang vond binnen de Algemene Bisschoppelijke Synode – maar in het bijzonder ‘slechts’ degene is die de besluiten van de ABS implementeert. Dat is ook de oorspronkelijke visie op taak en bevoegdheid van de voorzitter van de Synode, zoals Mgr. Sten von Krusenstierna (voorzittend bisschop van 1973-1984) die nog uitoefende, maar door zijn opvolgers helaas anders werd gezien, tot en met de huidige GES-voorzitter toe: beleids- en leerstellig bepalend, in plaats van uitvoerend.

2. Kerkprovincie Duitsland

Midden oktober heeft een buitengewone bijeenkomst plaatsgevonden, georganiseerd door de “vereniging ter bevordering van de Vrij-katholieke Kerk in Duitsland” (*Verein zur Förderung der Liberal-katholischen Kirche in Deutschland i. V.*). De uitnodiging hiertoe was mede ondertekend door de ons goed bekende priester Johannes van Driel van de St. Lucia kerkgemeente.

Tijdens die vergadering is eenstemmig gekozen vóór aansluiting van de Duitse kerkprovincie bij de VKK waarvan Mgr. Maurice de voorzittend bisschop is.

Voorheen maakte deze kerkprovincie deel uit van de LCC, onder voorzitterschap van Mgr. Ian Hooker.

Alle priesters en andere leden van de Duitse Clericale Synode van de LKK hebben daarna aan de Zweedse Mgr. Evert Sundien, onder wiens jurisdictie Duitsland nu is geplaatst, hun canonieke gehoorzaamheid betuigd; zij behoren nu tot de actiefdienstdoende priesters en diakenen van onze beweging.

3. Kerkprovincie Verenigd Koninkrijk

Hierover berichtte onze voorzittend bisschop ons, op 1 november, als volgt (in Nederlandse vertaling):

Het is met grote vreugde dat ik de stichting van een nieuwe kerkprovincie in onze beweging mag aankondigen: **The Liberal Catholic Church in the British Isles** is nu, door een stemming in onze ABS op het feest van Alle Heiligen, een deel van onze Kerk. Op het ogenblik zal de nieuwe kerkprovincie onder de jurisdictie van de voorzittend bisschop blijven. Vanaf vandaag wordt Mgr. Allan Barns tot Episcopaal Vicaris-generaal voor de Britse Eilanden benoemd, en de geestelijkheid die eerder onder zijn jurisdictie was, wordt onmiddellijk als actief dienstdoende op de lijst van onze beweging geplaatst.

De nieuwe kerkprovincie bestaat uit (de volgende kerkgemeenten):

- * ‘Our Lady of the Starlight’ - Apperley, Gloucester - e.a. priester: Christopher Parker;
- * ‘Saint Raphael’ - Gillingham, Kent - e.a. priester: Robert Harbour;
- * ‘Saint Raphael’ - Ipswich, Suffolk - e.a. priester: Charles Mugleston;

* 'Our Lady of Compassion' - Royal Tunbridge Wells, Kent -
e.a.: bisschop-in-charge: Mgr. Allan Barns, naast zijn
functie als Vicaris-generaal.

W.g. + Maurice, voorzittend bisschop.

De priesterwijding - voor het eerst aan een vrouw verleend



De ervaring van haar, die deze wijding onderging:

"5 november 2005 was een belangrijke dag voor mij, een dag waar ik lang naar heb toegeleefd. Een dag ook waaraan natuurlijk een innerlijke voorbereiding vooraf is gegaan. Je hebt het gevoel, na een subdiaken- en een diakenwijding, ongeveer te weten hoe zo'n priesterwijding zal gaan, hoe je die zult gaan beleven. Maar zoals de beleving van de beide voorgaande wijdingen verschillend was, was het ook nu weer onvoorspelbaar.

Toch waren er een aantal bijzondere momenten te benoemen. Wat ik al wel ervaren had, was, dat als je daar op de grond ligt, er van alles in je gebeurt tijdens het zingen van de wijdingslitanie. Ook ditmaal was dat zo. Ik had een gevoel alsof ik als het ware aan de grond gekluisterd werd, met een zodanige kracht dat het leek of er een zware balk over mij heen lag. Het was hét moment van de eigenlijke wijding, waarop de bisschop zingt: Zegen +, heilig +, wijd + haar thans, Hoor ons, o Drie-eenheid.

Een ander bijzonder moment was, toen, na de bisschop, alle priesters hun handen oplegden en mij daardoor opnamen in hun midden. Bij de voorbereiding had ik dit al als heel essentieel gezien, maar als het dan gebeurt, is dat nog veel indringender dan je je kunt voorstellen.

Een moment waarvan ik niet verwacht had, dat het zó'n indruk op mij zou maken, was het zalven van mijn handen met H. Olie. Het was net of de door de bisschop uitgesproken tekst, die inhield dat die zalving mij toestond te zegenen en te wijden, pas toen in zijn volheid tot mij doordrong, en er kwam een sterk gevoel van blijheid, van vreugde, in mij.

En alsof dat allemaal nog niet genoeg was, kwam de bijeenkomst in de Enk, met zoveel lieve woorden. Met zoveel bloemen en cadeaus en dat schattige gele boekje met gouden pen, waarin velen hun naam en goede gedachten of wensen hadden neergeschreven.

Een groot gevoel van dankbaarheid gaat uit naar allen die zich hebben ingezet om dit feest voor mij tot een hoogtepunt in mijn leven te maken."

Pr. Wies Kuiper.

Ten slotte een verwijzing naar enkele teksten in verband met "vrouwenwijdingen".



* Het onderstaande stukje van priester Gert-Jan van der Steen, kerkgemeente Zwolle, alwaar die wijding plaatsvond.

Nadat in de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland (2002 / 2003) een einde kwam aan de achterstelling van vrouwen aan het altaar, kwam dat op zaterdag 5 november opnieuw tot uitdrukking, nu door de priesterwijding van mevrouw Wies Kuiper.

"Onze Wies zal dan kunnen zeggen: *'Een kleine stap voor een vrouw, maar een gigantische sprong voor de Vrij-Katholieke Kerk'*.

Het zijn eigenlijk twee gebeurtenissen die weinig met elkaar te maken hebben. De eerste is die van de wijding zelf. Een kleine stap in tijd gemeten, maar diep ingrijpend in het innerlijk, al wordt dat meestal pas later merkbaar. De tweede gebeurtenis staat los van de persoon. Het gaat daarbij om een historisch feit, waarvan de consequenties ook pas later merkbaar zullen worden.

Wij hebben allen de discussies rond de vrouwenwijdingen meegemaakt en de meesten van ons hebben daar ook aan deelgenomen. De meningen waren soms verdeeld. We hoeven die discussie nu niet te herhalen. Zij is ook gevoerd in andere Kerken, zoals de Anglicaanse en de Oud-Katholieke Kerk, Kerken waarmee wij ons verwant voelen en die al eerder tot het vrouwelijke priester- en bisschopsambt hebben besloten. Er is veel literatuur over vrouwenwijdingen en er zijn ook een aantal goede websites aan gewijd.

Onze VKK heeft haar eigen, specifieke discussiepunten. Maar kenmerkend voor alle discussies is, dat er geen absolute waarheden verkondigd kunnen worden, maar slechts meningen en persoonlijke waarnemingen. Dan gaan de bekende verschillen in menselijk karakter een rol spelen: liberaal of conservatief, reukelijk of precies. In een liberaal land, zoals o.a. Nederland, is het pleit dan sneller beslist, in andere landen duurt het langer. Het eenmaal genomen besluit geeft daarna een bevrijdend gevoel. Mogelijkheden voor verdere ontplooiing komen in het verschiep. Dat is dan ook wat het vrouwelijke priesterambt zo boeiend maakt: naast het verdwijnen van ongelijkheid biedt het de mogelijkheid tot het ontdekken van nieuwe mogelijkheden, van vermoedelijk onverwachte verrijking. Dat proces moet natuurlijk alle tijd en ruimte krijgen.

Wij mogen Wies begroeten als de eerste vrouwelijke priester van de VKK in Nederland.

Enerzijds in de eeuwigheidswaarde van de verbinding tussen God en mens, en anderzijds in de stapsgewijze ontwikkeling van het vrouwelijke aspect in zowel vrouwen als mannen, als in een gezamenlijke ontdekkingstocht van de gehele Kerk." [G-J van der Steen]

* Ook vermeldenswaard met betrekking tot wijdingen van vrouwen is het volgende, uit *'Gesprekken met bisschop Bär'*. Mgr. R. Philippe Bär, de vroegere R.-K. bisschop van Rotterdam:

"Ik ken geen dogmatische noch schriftuurlijke bezwaren tegen de vrouw in het ambt. In allereerste instantie zou de

Kerk die paniek moeten overwinnen, wanneer er ook maar iets ter discussie wordt gesteld als het onderwerp 'vrouw in het ambt'. Men moet ook hier de discussie aandurven. Als dan blijkt, dat er geen enkele vorm van consensus kan worden gevonden, is het in ieder geval mogelijk gebleken om eindelijk eens de verschillende standpunten en motiveringen duidelijk in hun geheel te overzien. Zelfs dan kan het resultaat van een volwassen debat voor een toekomstige meningsvorming van nut zijn, omdat men anders blijft hangen in onduidelijkheden en een ongemotiveerd 'nietes / welles'. Het weigeren om over zo sterk levende vraagstukken als 'de vrouw in het ambt' of 'priestercelebaat' te spreken, begrijp ik eerlijk gezegd niet. En billijken doe ik het zeker niet. Zo'n weigerachtige houding kan zelfs contraproductief werken en past ook helemaal niet in

het licht van de vrijheid in verantwoordelijkheid van de kinderen Gods. Openstaan in respect is een wezensrecht van ieder schepsel en dus ook van de vrouw, die wij even serieus zouden moeten nemen als de Heer zelf dat doet."

* Elders in dit nummer nog een artikel over "De positie van de vrouw in de Bijbel en in de Kerk van Rome". Het is een eerste aanzet tot een studie over vrouwenwijdingen. Daarover is al vaak gediscussieerd in onze Kerk en uiteindelijk werd een tweetal jaren geleden een beslissend besluit genomen. Het zal onze Kerk verdiepen en verrijken.

✠ Frank

Publicaties Vrij-Katholieke uitgeverij

— **Pelgrim op aarde** - hoofdlijnen van de Vrij-Katholieke visie in vogelvlucht, F. R. den Outer, juni 1997; 94 blz., 9 zw. illustraties; ISBN 90-803757-2-1 € 6.50

In de VK geloofsvisie, die grotendeels begin 20ste eeuw vorm kreeg, wordt een Gods- en mensbeeld gegeven dat de mens zelfverantwoordelijkheid toekent en ruimte laat voor geestelijke ontwikkeling. Christus, behalve als historische figuur, krijgt niet alleen 'kosmische' gestalte en betekenis, maar wordt ook gezien als het hoogste 'beginsel' in ieder mens. Naast de leer over God, Christus, en de mens wordt ook een leer over Maria en die van de sacramenten gegeven. Deze hoofdlijnen van de VK leer krijgen een afsluiting in de algemene, 'oecumenische' geloofsbelijdenissen, speciaal die van de 4de eeuw.

— **Facetten** - de Vrij-Katholieke Kerk twaalf keer belicht, diverse auteurs, juni 1997; 78 blz., 7 zw. illustraties, ISBN 90-803757-1-3 € 6.50

Heruitgave van een serie artikelen, uitgegeven in 1973, bewerkt en aangevuld met nieuwe, speciaal voor de heruitgave van 1997 geschreven beschouwingen, waardoor een breed scala is ontstaan. Ter sprake worden gebracht aspecten als katholiek, theosofie, esoterie, gnosis, mystiek, liturgie, bijbel - credo - traditie, evenals een visie op Maria - de moeder Gods en op engelen - wereldwijd en hemelsbreed.

— **Karakteristiek** - achtergronden van Beginsilverklaring en Samenvatting van de leer van de Vrij-Katholieke kerk, L.C.E. van Hoogenhuyze; voorjaar 1999; 46 blz.; ISBN 90-803757-3-x € 5,00 Beide officiële documenten van de VKK worden op de voet gevolgd en ten dele weergegeven, voorzien van een korte, heldere toelichting door een van de bisschoppen van het eerste uur. In een appendix krijgen elke van de zeven sacramenten afzonderlijk aandacht.

— **In gebed** - bidden, het Onze Vader en andere gebeden, F.R. den Outer, voorjaar 2002; 79 blz., met 8 ill., waarvan 4 in kleur. € 6,50 In 'In gebed' komen vele aspecten van bidden ter sprake. Bidden als lof en dankzegging; dat eigen bewustzijn kan overstijgen; dat op het meest duistere en wanhopige moment verlichting kan schenken. Bidden voor anderen - met een beroep op de geestelijke wereld - dat de ander kan bemoedigen en tot steun kan zijn. Speciale aandacht krijgt het gebed dat Christenen uit alle tradities gemeen hebben: het Onze Vader. Daarbij wordt onder meer nader ingegaan op een geciteerde, bijzonder visie die de zeven bedien van dit gebed in verband brengt met het zevenvoudige mensbeeld en met de zeven primaire chakra's van de mens. Aan deze beschouwingen over bidden is een ruim aantal oude en eigentijdse gebeden toegevoegd, te ervaren als een meditatie.

— **Lectionarium** - lezingen tijdens de H. Mis, vrjr 2000, 77 blz. € 7.= Deze uitgave bevat alle schriftgedeelten die in de officiële VK uitgave van de LCC (5e druk, 1993) zijn opgenomen als epistel- en evangelielezing. Ook zijn weergegeven de lezingen van de Requiemmis en Huwelijksmis, van de hogere wijdingen en van de kerkwijding. De vertaling is grotendeels die van de Willibrord Bijbel van 1978 (die vrijwel gelijk is aan die van 1995).

Welke gedeelten uit de Bijbel zijn opgenomen is in detail aangegeven door versverwijzingen op de gebruikelijke wijze. Een overzicht van de bijbelboeken en hun afkortingen is op de laatste bladzijde te vinden.

Prijzen zijn onder voorbehoud en exclusief portokosten.
(Het boek **Karakteristiek** is uitverkocht, maar wordt in herdruk genomen; is mogelijk hier of daar nog te krijgen).

Verder zijn nog leverbaar, vanuit het VK Boeken- en Kledindepot

boeken:

Liedbundel voor de Vrij-Katholieke Kerk. € 7.50

The Sacraments, C.W. Leadbeater/
S.H.Ph. von Krusenstierna. €17.50

Een Christelijke gnosis, C.W. Leadbeater. € 8.50

De verborgen zijde van de Christelijke Feestdagen,
C.W. Leadbeater. € 8.50

De Hemelse Machten achter het Kerkelijk Jaar, J.E. van der Stok/ R.
Engelse. €11.00

Beginsilverklaring en Samenvatting van de Leer € 2.50
De Vrij-Katholieke Kerk in Nederland € 1.00.

Stoffen:

linnen € 7.50/m

paarse, katoenachtige soutanestof € 17.50/m

paarse sokken in diverse maten € 3,50.



Twee kandidaat-bisschoppen temidden van zoveel broeders en zusters werden deel van de gemeente”.

“De ceremonie van de consecratie was zeer intens, zowel voor mij als lid van de gemeente als zeker voor Peter, die dit met zijn hele wezen onderging,” zo gaat bisschop Baaij voort. “De hele dienst (die voor sommige gasten wel erg lang was) was van een bijzondere intensiteit en heeft iedereen energie gegeven.

Het moment van het plaatsen van de mijters op de hoofden van de bisschoppen en de processie tijdens het zingen van het Te Deum Laudamus gaven het besef, dat zij waardig waren de Kracht die zij hebben ontvangen door te geven. Na de dienst was er de ontspanning in het ‘foto-moment’, waarvan door iedereen dankbaar gebruik werd gemaakt om formele en minder formele momenten vast te leggen.

Vervolgens de lunch en receptie in het Europa-college. Een uitstekend verzorgde lunch, een overvolle zaal. Heel veel mensen met nog veel meer hartverwarmende, ontroerende woorden en cadeaus. Een dag om met blijdschap en dankbaarheid op terug te kijken, voor ons persoonlijk, maar zeker ook voor de Vrij-Katholieke Kerk in Nederland, die de blik richt op de toekomst in het werk van de Heer”.



* In ‘Een terugblik’ schenkt Jos Gies vervolgens niet alleen aandacht aan de beide bisschoppen, maar hij zet met name ook Gerda Baaij in het zonnetje: “Na maanden van geestelijke en stoffelijke voorbereiding was Peter Baaij zover, dat hij samen met zijn Zweedse broeder Anders Evert Sundien de zware taak van het bisschopsambt op Tweede Pinksterdag mocht aanvaarden in een consecratiedienst, waaraan vijf bisschoppen uit onze Kerk deelnamen. Met zijn consecratie is het college van bisschoppen in onze Nederlandse Kerk versterkt en verjongd en weet onze Kerk dat zij, menselijkerwijs gesproken, tot in lengte van jaren haar bedienaren van de sacramenten en andere leden van de geestelijkheid in de ononderbroken lijn van de Apostolische Successie kan wijden tot hun dienst aan God en hun medemens. In een overvolle kerk, wat een machtig gevoel was dat, waren wij getuigen van deze dienst en viering. Mijn grootste emotie ervoer ik, toen wij allen de wijdingslitanie zongen en Peter en Evert door alle aanwezigen aan God werden opgedragen en als geschenk door ons werden ontvangen.

[...] En naast haar vele verplichtingen vond Gerda de tijd om een complete set nieuwe liturgische kleding voor Peter te maken, wetend dat de vele uren die daarin zijn gaan zitten een voorbode zijn geweest van het veelvoud aan tijd dat zij hem de komende jaren extra zal moeten missen”.

* Citeren en recenseren is vaak wikken en wegen: wat nemen we letterlijk op, wat vatten we samen en wat slaan we over? Wel, in het augustus-septembernummer hebben een paar alineas in een artikel van priester Piet Standaar zo’n weldadige credo-kracht, dat ze een plaats in deze kolommen verdienen: “Het bijzondere van de intentie ‘Geestelijke vooruitgang’ van de 17^{de} zondag na H. Drievuldigheid is, dat er specifiek wordt verwezen naar een der uitgangspunten van de Vrij-Katholieke Kerk, namelijk dat de mens van oorsprong Goddelijk is en zijn leven(s) op deze aarde nodig heeft om deze Goddelijkheid te herwinnen. Dit is een heel logische en ook een heel troostrijke gedachte. Vanuit dit uitgangspunt heeft het leven altijd zin, ook als het soms zinloos lijkt. Wie echt bezig is met geestelijke vooruitgang krijgt daardoor een heel andere houding ten opzichte van het leven en de wereld. In deze tijd is het erg gemakkelijk om een broodje ‘geestelijke vooruitgang’ in de spirituele supermarkt om de hoek te kopen. Voor geld is alles te koop, zo wordt ons wijs gemaakt. Maar spiritualiteit en commercie gaan echt niet samen. Waakzaamheid is dus geboden.” / “De intentie van de 18^{de} zondag na H. Drievuldigheid is: Christus die de Waarheid is. Op deze dag wordt ons de Christus voorgehouden als Volmaakte mens en Incarnatie van de Vader. Christus als de Weg, de waarheid en het leven. Een prachtig en inspirerend voorbeeld, dat volop navolging verdient. Ook is het voorbeeld van Christus een belangrijke toetssteen voor ons om de zuiverheid van onze daden, gedachten en motieven na te gaan”.

* Het nummer van oktober-november laat ons weten, dat priester Piet Standaar door mgr. Frank benoemd is tot eerstaanwend priester van de Amsterdamse gemeente, daarbij eerstaanwend priester Peter Baaij opvolgend, die onlangs tot bisschop is gewijd.

* Uit de Parafrase van het gebed des Heren van Sint Franciscus van Assisi blijkt dat ook deze heilige de Engelen hogelijk vereerde: “Onze Vader, die in de hemel zijt: in de Engelen en in de Heiligen. U verlicht hen tot kennis, want U, Heer, bent licht. U doet in liefde ontvlammen, want U, Heer, bent liefde.

U woont in hen en vervult hen tot hun geluk, want U, Heer, bent het hoogste goed, het eeuwige goed, uit wie alle goeds voortkomt en zonder wie niets goed is”.

Den Haag doet een beroep op iedereen...

* In het juni-julinummer van het kerkblad van de Sint-Albaangemeente in Den Haag wijst bisschop Peter Baaij onder andere op een oudtestamentische uitbeelding van de H. Drieuldigheid, namelijk in Genesis 18:1-15. Daar ontmoet Abraham immers drie mannen, die hij aanspreekt als één Heer.

* In een gedetailleerd artikel over Sint Bonifatius wordt gesteld, dat deze bisschop de patroon is van de R.-K. bisdommen Fulda, Utrecht en Groningen. (*De patroon van het (aarts)bisdom Utrecht is echter Sint Willibrordus. – hsd b*)

* Vanwege de huidige financiële noodsituatie doet Marleen van der Zee een dringend beroep op iedereen om de Haagse Sint-Albaangemeente met een gift te steunen: giro 142489 ten name van de Vrij-Katholieke kerkgemeente Sint Albaan te Den Haag.

* In het Haagse augustus-septembernummer wordt – in een bijdrage over de aartsengel Michaël – Rudolf Steiner geciteerd, die ervan overtuigd was, dat de geestelijke leiding van de mensheidsontwikkeling afwisselend in handen is van zeven aartsengelen. Elke periode duurt zo ongeveer 350 jaar. De vorige Michaëlperiode eindigde ruim tweeduizend jaar geleden. Sinds 1879 heeft deze aartsengel opnieuw het roer overgenomen. Volgens Steiner heeft geen andere engel van oudsher de mensen zo geboid als Michaël, die als de boodschapper van de Almachtige wordt beschouwd.

* Gerda Baaij besteedt in de editie van oktober-november aandacht aan de bisschopsconsecratie van mgr. Michael Waron, waarvan in deze ‘Reflectie’ een verslag.

* Voorts is Vera de Zwart toegetreden tot de groep van altaardienaars en altaardienaressen.

Stilte en zang in Utrecht

* Het juli-augustusnummer van het kerkblad van de Utrechtse Sint Maartengemeente opent onder meer met een In Memoriam voor Roel Blok, Utrechts kerklid.

* In ‘De waarde van verstilling’ wijst priester Theo Mensink op de grote waarde van de stilte. Wanneer je stil bent kun je beter voelen wat er in je gebeurt en kun je beter luisteren. Je gevoel is een fijn instrument, een instrument dat God graag gebruikt: “En als de stilte wat langer duurt, probeer dan te voelen wat er in je omgaat. Een gevoel dat dan boven komt is een signaal uit eigen bron, het inwonende Licht. Dat inwonende Licht weet alles; het is God in je.”

* Patricia van Oosten presenteert het artikel ‘God zingt mij’, reeds eerder geplaatst in ‘Reflectie’ (2005-nr.2).

* Het gedicht van M. Vasalis, waarmee Renate Groen afsluit, is al een lied op zichzelf:

*De zomerwei des ochtends vroeg.
En op een zuchtje dat hem droeg
Vliegt een geel vlindertje voorbij.
Heer, had het maar gelaten hierbij.*

* De editie van september-oktober vermeldt de toediening van het H. Vormsel aan Floris Visscher op zondag 2 oktober.

* Priester Theo Mensink belicht in het artikel ‘Mogelijke ontwikkelingen binnen de Kerk’ zowel het feit, dat in 2003 alle wijdingen voor vrouwen open zijn gesteld, alsook de veranderingen die zich de laatste decennia in de maatschappij hebben voorgedaan, veranderingen die naar voren komen als gevolg van veranderingen in het geestelijke fundament in de samenleving. De regels en gedragscodes die de Kerk lang heeft aangereikt, werden als versleten beschouwd. Daarmee nam het kerkbezoek af en brokkelde het geestelijke fundament van de samenleving af. De Kerk was lange tijd een baken geweest, een richtsnoer waarop men zich kon verlaten, maar nu dat weggefallen is, is er een leegte ontstaan.

Iedereen heeft een geestelijke bron, maar het contact met die bron is bij velen verloren gegaan, met uitwassen als gevolg. Wij hebben als Kerk dus een taak te vervullen, namelijk het richting geven aan hen die zoeken naar kwalitatief-zuivere ankers. Als Kerk zijn we daarmee bezig en als exponent daarvan hebben we besloten niet langer onderscheid te maken tussen mannen en vrouwen. De integratie daarvan moet nog volledig plaatsvinden. Ondertussen is het gewenst door te gaan met het bieden van ankers: het geven van richting, de beste richting die te vinden is in het innerlijke, in de eigen Goddelijke bron, aldus priester Mensink.

De Moeder in de Hanzestad

* Het juni-julinummer van het Maandbericht van de Zwolse Sint-Michaëlgemeente is gewijd aan Maria, niet alleen in haar verschijning als de Moeder Gods, maar ook als de Wereldmoeder, die we tevens in andere godsdiensten terugvinden. Tijdens de gemeenteavond in de Mariamaand mei beeldden vele gemeenteleden haar in woord en gezang uit; daarvan wordt in de voornoemde editie een volledig verslag gegeven. Zo werd een IJslands veertiende-eeuws Maria-gedicht voorgedragen, aan de Chinese Boeddhistische Kwan Yin werd aandacht besteed, de gregoriaanse Maria-litanie werd gezongen, over Isis als de voorloopster van Maria werd gesproken, en de Maria-boom bij Hattem en de Maria-planten in De Pandhof te Utrecht werden met dia's en begeleidende teksten uitvoerig belicht.

* In de augustus-september-editie wijst priester Gert Jan van der Steen ons erop, dat Maria in de beleving der gelovigen dicht bij de mensen staat, maar ze moet in feite ook op gelijke voet staan met de H. Drieuldigheid. Geleidelijk aan zijn in de mythetvorming rondom Maria elementen opgenomen van de godinnenverering, met name die van Isis. Een gemeenschappelijk kenmerk van vele godinnen is, dat zij harmoniserend werken en het leven bewaken, wat ook het geval bij Maria is. Wij mensen hebben behoefte aan een moeder die voor ons zorgt en ons bemoedigt. In de dieptepsychologie staat Maria voor het archetype van de Moeder. Priester Van der Steen besluit met de opmerking, dat in de studie “Missie en Visie” vele denkbeelden over De Moeder tot uitdrukking komen.

* Het nummer van oktober-november staat grotendeels in het teken van de priesterwijding van diaken Wies Kuiper op zaterdag 5 november. Zo zwaait priester Jules Herbrink haar veel lof toe vanwege haar volledige inzet voor de Kerk en de kerkgemeente van Zwolle. Op 25 oktober 1998 werd zij toegelaten als altaardienaar. Haar klerkwijding ontving Wies op 17 december 2000 uit handen van Mgr. Draaisma, reeds het begin op weg naar het priesterschap. Wies was ook heel actief in het

bestuur van de Zwolse kerkgemeente, maar dat niet alleen, ze heeft reeds diverse functies bekleed als lid van de Theosofische Vereniging, in die voege is ze al een aantal keren naar Adyar en zelfs naar Sydney geweest. Na een gedegen opleiding mag Wies zich nu voorbereiden op de grote dag, aldus een dankbare priester Herbrink.

* Priester Gert Jan van der Steen legt het accent op het feit, dat op zaterdag 5 november in onze kerkprovincie een einde zal komen aan de achterstelling van vrouwen op het altaar: "Onze Wies Kuiper zal dan kunnen zeggen: "Een kleine stap voor een vrouw, maar een gigantische sprong voor de Vrij-Katholieke Kerk"". Natuurlijk waren ook in onze kerkgemeente de meningen betreffende de vrouwenwijding soms verdeeld, maar kenmerkend voor alle discussies in de VKK is, dat er geen absolute waarheden verkondigd kunnen worden, maar alleen meningen en persoonlijke waarnemingen. Mogelijkheden voor verdere ontplooiing komen nu in het verschiet. "En straks mogen wij Wies begroeten als de eerste vrouwelijke priester van de VKK in Nederland. Enerzijds in de eeuwigheidswaarde van de verbinding tussen God en mens, en anderzijds in de stapsgewijze ontwikkeling van het vrouwelijk aspect in zowel vrouwen als mannen, als in een gezamenlijke ontdekkingsstocht van de gehele kerkprovincie," aldus de scribent.

* De redactie van het Zwolse Maandbericht besteedt voorts niet alleen uitgebreid aandacht aan de levensloop van Wies Kuiper, die op 11 april 1935 in Valburg geboren werd, maar ook aan enkele visies op 'de vrouw in het ambt' van ambtsdraggers uit andere Kerken, waarbij de progressieve ideeën van mgr. R. Philippe Bär O.S.B., de vroegere bisschop (R.-K.) van Rotterdam, sterk opvallen.

Naarden gaat voor de bisschoppen

* In het meinummer van het Maandbericht van de kerkgemeente van Sint Michaël en Alle Engelen te Naarden wordt de bekende zenmonnik Thich Nhat Hanh geciteerd. Hij vergelijkt de manieren waarop Christenen en Boeddhisten met hun geloof omgaan, en ontmoet met name veel overeenkomsten. Hij stelt daarbij, dat niet de soetra's en evenmin de evangeliën de levende leer zijn, maar de levens van Jezus en de Boeddha. Zij zijn de voorbeelden. De Sangha (een Boeddhistische gemeenschap van mannelijke en vrouwelijke monniken en leken) en de Kerk zijn de voertuigen, de instrumenten; door middel van hun leden kan de leer tot leven komen.

* De juni-editie maakt ons onder meer deelgenoot van de interpretaties van het heraldische wapen, de kromstaf en de mijter van bisschop Peter Baaij. Ongetwijfeld zeer duidelijke beschrijvingen, maar wel jammer dat er slechts een 'algemeen voorbeeld van een bisschopswapen' bij staat, terwijl afbeeldingen van de kromstaf en de mijter ontbreken.

* In het juli-augustusnummer wordt mede aandacht geschonken aan het heengaan van Wil Gouverne (94 jaar) en Roel Blok (78 jaar).

* Helen en Jos Wieman dienen elkaar het sacrament van het huwelijk toe op zondag 14 augustus.

* Christiaan de Moraaz Imans wordt op zaterdag 27 augustus priester gewijd, en op zondag 4 september wordt Ben Fisser tot lezer en Christine Covelli tot acoliet gewijd.

* Boeiend en helder geschreven is het artikel 'Raadsels rond de Drie-eenheid (Trinitas); in gesprek met bisschop Augustinus', van de hand van Christiaan de Moraaz Imans.

* In de editie van september-oktober staat een oproep voor een nieuwe organist(e) en het kan beslist geen kwaad dit als Wetswaardigheid in deze kolommen op te nemen, omdat een organist(e) in de Liturgie een zeer belangrijke functie heeft. Wie wil solliciteren, hij (zij) belle tel. 0345-520253.

* Van de hand van Mary-Jane de Moraaz Imans-Kampschuur is het beschouwelijke artikel 'Van leven naar LEVEN', waarin zij onder meer de dood belicht: "Als je gaat doorzien dat alles illusie is, weet je ook dat de dood een illusie is. Volgens de oude Zieners uit de Veda's zit het Weten, de dimensie van het Bewustzijn, in het voorste gedeelte van de beide hersenkwabben gecentraliseerd. Nog onbekend gebied voor de wetenschap. Door meditatie (zijn zonder een enkele gedachte) is hiermee in contact te komen. Dit Weten krijg je door voortdurende inzet van jouw eigen Kracht en Wijsheid. Bij ieder mens gebeurt dat op het juiste moment. Het is belangrijk om zelf de zin van het leven te ontdekken".

Bloemendaal redt de klok

* Het juni-julinummer van 'Raphaël' van de gelijknamige kerkgemeente te Bloemendaal opent met informatie over haar kerkgebouw, dat nu gemeentelijk monument is, maar aan restauratie van de klok en de schoorsteen toe is. Foto's – met name uit de begintijd van het Bloemendaalse bedehuis, maar ook kiekjes van andere kerkgemeenten – worden gezocht ten behoeve van een fototentoonstelling in de kerk tijdens de Open-Monumentendagen in september. Overigens, de kerkgemeente van Bloemendaal viert halverwege 2006 het tachtigjarig bestaan van haar kerk, alles uit haar geschiedenis blijft uiteraard welkom (voor nadere info, ook over de actie 'Red de klok': 023-5313895).

* "Het was Franciscus, een van de grootste zonen die het Christendom heeft voortgebracht, die waarschijnlijk als eerste de dialoog zocht met de Islam. Hij, zo vol van Christus, preekte zelfs voor sultan al-Kamil in Egypte. De sultan heeft zich uiteindelijk niet tot het christendom bekeerd en Franciscus is het christendom trouw gebleven. Het kan ook niet anders. Wie een dialoog aangaat staan twee dingen voor ogen: men wil dat er naar hem geluisterd wordt, maar ook dat men in zijn eigen waarde wordt gelaten. En een dialoog heeft pas waarde, als dat respect wederzijds is". Een treffend citaat met actuele betekenis uit een artikel van Piet de Haan z.g., eertijds priester in de toenmalige Sint-Albanusgemeente te Leeuwarden.

* Het augustus-septembernummer vermeldt een gemeentevond (met gedachtewisseling) over Krishnamurti op vrijdag 23 september.

* En priester Theo Mensink schenkt in een meditatief artikel aandacht aan inwonend Licht, het goddelijk Licht, dat door meditatie belevendigd wordt.

* Een taalkundig probleem doet zich voor in het oktober-novembernummer. Daarin wordt gesproken over de functies van de Diaken en de Subdiaken: zij assisteren bij een Hoogmis immers de priester, wanneer deze celebreert. Nu merkt de (onbekende) scribent op: "Deze Hoogmis wordt ook wel een Drieherendienst genoemd. Deze drie Heren moeten voor het vervullen van hun functies wel de desbetreffende wijding hebben ontvangen". Maar hoe noemen we voortaan een Hoogmis met bijvoorbeeld een vrouwelijke priester en een mannelijke diaken en subdiaken? Er zijn nog veel meer 'varianties' mogelijk, maar de benaming Drieherendienst (oftewel de

Mis-met-drie-Heren) lijkt op den duur als wierook door een open kerkraam uit de 'kerkelijke Van Dale' te verdwijnen!...

Gaat Raalte hertalen?...

* Het mei-juni-nummer van de 'Lichtkring', het periodiek van de Christus-Pantocratorgemeente te Raalte, opent vreugdevol met de vermelding van de huwelijksinzegening van Karin den Ouden en Edwin Westerhoff op 24 juni.

* Priester Johan Pameijer wijst in 'Het verborgene' op het mystieke karakter van het Pinksterfeest, een dag waarop je de wijde wereld intrekt: op deze vijftigste dag na Pasen komt de geest over ons: het mysterie treedt in het volle licht. Pinksteren is het feest van de openbaring, dan worden de verborgenheden onthuld, dan schenkt de Levende zich weg: "Zo is het in het Boeddhisme en zo is het in het Christendom. Met Pinksteren groeit en bloeit de natuur om ons heen. Zij heeft haar geheimen geopenbaard. "Wie oren heeft om te horen, die hore"".

* In 'De 'offering' van ons verstand en ons hart' laat priester Frits Moers onder meer zien, welke problemen zich kunnen voordoen bij de vertaling van liturgische teksten. Zo is het Engelse woord 'sacrifice' (Engels noemt hij de 'moedertaal' van onze liturgie) in het Nederlands 'vertaald' met het anglicisme 'offering', terwijl alleen 'offerande' > 'offergave' hier zijns inziens juist was geweest.

* Voorts wordt in het juli-augustusnummer 'De vergeten waarheid' aangekondigd, een nieuw spiritueel boek van priester Pameijer. Ook van zijn hand zijn de artikelen 'Processie' en 'Mandala', terwijl priester Frits Moers in 'Liefde is 'van boven de Zon'' zijn aandacht richt op de goddelijke Liefde, die een Gave is, waarmee we als mensen onze zielenverwantschap kunnen herkennen. Liefde is de Wortel van de Schepping, waarmee elke ziel zich kan verbinden, op weg naar de harmonie met diezelfde Wortel van alle andere zielen, aldus de auteur.

* Een gezond en evenwichtig oecumenisch initiatief wordt vermeld in het september-oktobernummer, namelijk de 'Open Kerkendag Raalte'. Alle Raalter kerken staan op zondag 25 september enkele uren open, evenzo de Vrij-Katholieke kerk. De dag wordt afgesloten met een gezamenlijke oecumenische Vesperviering in de basiliek van de H. Kruisverheffing, waaraan voorgangers vanuit de Protestantse Kerken, de Rooms-Katholieke Kerk en de Vrij-Katholieke Kerk deelnemen. Genoemde Open Kerkendag is een initiatief van het Pastoresconvent Raalte, waarbij ook de Vrij-Katholieke kerkgemeente van Christus Pantocrator sinds juni van dit jaar betrokken is. Elke maand komt dit Convent bijeen. De Raalter Vrij-Katholieke kerkgemeenschap wordt daarin vertegenwoordigd door priester Frits Moers.

* In het artikel 'Onze zielenreis' gaat priester Pameijer uit van het begin van onze Bezinning op de Wijsheid: 'De Wijsheid heeft zich een huis gebouwd en haar zeven pilaren uitgehouwen'; daaraan voegt hij toe, dat de Wijsheid uit het Boek der Spreuken identiek is aan de Sophia van de gnosis, een verpersoonlijking van de kosmische en in alle tradities van de wereld erkende scheppingsmacht.

Rotterdam gooit zijn ankers verder uit...

* Het juni-nummer van het Maandbericht van de Sint-Franciscusgemeente te Rotterdam opent met het 80-jarig jubileum van de gemeente, alsmede met de negentigste verjaardag van priester Frans ten Brink, feiten die op zondag 5 juni in aanwe-

zigheid van mgr. Den Outer in de Rotterdamse geloofs-gemeenschap feestelijk zijn gevierd. In deze editie wordt tevens aandacht geschonken aan het emeritaat van priester Ten Brink en dat van priester Jopa Barneveld, die "nu behoren tot de stille gewijde krachten achter het werk in de gemeente, wier innerlijke waarde van hun krachtbron moeilijk te overschatten valt". Tevens zijn op de genoemde zondag Ietske Engelse tot deurwachter en lezer en Petra Schuurmans tot klerk gewijd.

* Belangwekkend is ook het feit, dat binnenkort op de zaterdagen in Antwerpen de H. Mis in het Nederlands zal worden gecelebreerd door priester Ronald Engelse, daarbij geassisteerd door acoliet Eddy Doms. Nadere mededelingen dienaangaande volgen.

* Een opmerking uit 'Leven zonder schuld en angst' van Petra Schuurmans: "Misschien kunnen we, met elkaar en zo nodig, ons beeld bijstellen: het zo zien, dat God – in plaats van zich te omringen met gehoorzame, angstige of onderdanige kinderen en bedienden – vrienden zoekt, goeie vrienden, die vrijwillig deze hoog gekwalificeerde relatie hebben gekozen".

* Het juli-augustusnummer staat in het teken van het sacrament van de H. Doop: "de reiniging door het heilige water is een vrijmaken van onze ziel voor de hoogste innerlijke geestelijke Lichtkracht, de innerlijke Christus, gesymboliseerd door de doopkaars". De daad is dan ook bij het Woord gevoegd, want Paula Wilhelmina van Rooyen is op 10 juli gedoopt.

* Sint Franciscus, de dienaar van de Heer van Liefde, opent het oktobernummer en dat spreekt voor zich, want de hemelse verjaardag van deze patroonheilige der Rotterdamse kerkgemeente wordt er op 9 oktober gevierd, de dag waarop de kerkwijding (15 augustus 1925) wordt herdacht.

En de redactie van het Maandbericht voegt eraan toe: "In het algemeen viert de Vrij-Katholieke Kerk niet de feestdagen van de Katholieke kalender. De meeste heiligen zijn op die kalender gekomen, doordat zij in de ogen van tijdgenoten en commissies een voortreffelijk en voorbeeldig christelijk leven hebben geleid. Maar de ware heiligen zijn natuurlijk de hoge ingewijden van de mensheid, de Meesters van Wijsheid; mannen en vrouwen die ons zijn voorgedaan op het pad van geestelijke evolutie. Zij hebben innerlijke, algemene spirituele kwaliteiten ontwikkeld, die hen tot voorbeelden van geestelijk leven maken. Men mag veronderstellen dat Sint Franciscus en ook Sint Albaan door de stichters van onze Kerk werden beschouwd als zulke hoge ingewijden. Dat verklaart hun plaats op de kalender van de Vrij-Katholieke feestdagen".

* In de rubriek 'Terugblik' wordt vermeld, dat mevrouw Ada Engelse-Swart, de moeder van priester Engelse, op 1 september is overleden. Ook lezen we, dat priester Wim Fokker, in het recente verleden eerstaanwezend priester in Rotterdam, op zondag 11 september in de Sint Albaanskerk te Den Haag afscheid als actief priester heeft genomen.

* * *
*

**Leef in vrede met jezelf, dan kun je ook
anderen vrede brengen;
een vreedzaam mens doet meer goed
dan een geleerd mens**

Thomas à Kempis (1379 - 1471)

Boekbesprekingen

Lambèrt de Kwant

Over de eindtijd

In zijn boek over de eindtijd wijst Jaap Hiddinga erop, dat voor veel mensen in hun denken sprake is van een eindtijd, maar dezelfde mensen vergeten volgens hem vaak, dat waar een einde is er ook een nieuw begin moet zijn. "Enkele profeten en groepen vertellen ook over dit nieuwe begin, en dat er uit een klein groepje mensen een nieuwe wereld zal worden opgebouwd, waarin de problemen van de oude wereld niet langer aanwezig zullen zijn; en waarin een nieuwe maatschappij wordt opgebouwd volgens nieuwe, geestelijke inzichten, andere normen en waarden. Als we echter grondig analyseren wat een einde en een nieuw begin is, dan moeten we tot de conclusie komen dat dit een verandering is. En uit de verschillende visioenen kunnen we zien, dat het een verandering is van een orde; dat we rustig kunnen spreken van een overgang van een enorme omvang, een overgang naar een nieuwe periode; en dat is wat God wel voor ons heeft bedoeld. Hoe dit in zijn werk zal gaan en wat de uiteindelijke situatie zal worden, is eigenlijk niet zo heel veel van belang, want elk mens werkt op dit moment nog aan zijn/haar eigen toekomst en als zodanig liggen heel veel dingen niet vast. Dat is ook de reden waarom er geen werkelijke voorspelling gegeven kan worden over een toekomst, want de toekomst wordt voor een groot gedeelte door ons zelf gecreëerd. Bovendien is het van belang te bedenken dat er veel mensen zullen zijn die deze verandering niet mee zullen maken in de stof."

Het heeft volgens Hiddinga dan ook geen zin ons bang te maken of zorgen te hebben over iets wat misschien pas over een langere periode zou kunnen komen. "Het is mogelijk dat men al over zal gaan naar 'die andere sfeer van arbeid', voordat datgene komt waarmee men bezig is in zijn/haar gedachten. Het is dus van het grootste belang in het *nu* te leven en acties, handelen, denken en voelen af te stemmen op datgene wat God van ons wil, in plaats van dingen te bedenken over een toekomst. Indien we nu beginnen met die andere manier van leven, dan maken we ook onze eigen toekomst makkelijker. De verandering is namelijk in de eerste plaats een verandering in de geest en het hangt ervan af hoe wij deze verandering benaderen. Dit bepaalt namelijk in hoeverre de materie met deze verandering mee kan werken of niet."

"Leef, beleef en heb onvoorwaardelijk lief", dat is alles wat God van ons vraagt; en de verandering die God voor ons bedoeld heeft, is een verandering in Liefde om ons nieuwe kansen te geven om die Goddelijke Liefde te laten groeien en te ervaren. om uiteindelijk één te worden met de Schepper. Dit is de verandering in de geest, en hoe deze verandering in de stof zal zijn, wordt door ieder mens op een andere wijze ervaren. Wacht niet tot die nieuwe periode er is om op een andere manier te leven, te denken en te handelen, maar begin nu, want het Nu is het enige moment waarin je werkelijk leeft."

Uitgelicht boekennieuws - nieuwe boeken

Op het Ankh-Hermes minisymposium "*Nieuw licht op Jezus*", dat op 19 november in Apeldoorn werd gehouden, zijn drie nieuwe boeken gepresenteerd.

Van **Hans Stolp** verscheen: *Jezus mijn broeder*, waarin hij vertelt wat hij vanuit de liefde vanuit zijn hart van het geheim van Jezus de Christus mocht aanvoelen en begrijpen. Een liefde die hem steeds gevoeliger maakte voor het feit dat in de mens Jezus de allergrootste en meest beslissende gebeurtenis uit heel de evolutie van de mens zichtbaar wordt, de belichaming van de Christusgeest op aarde.

Jacob Slavenburg schreef "*Inleiding tot het esoterisch christendom; een verborgen geschiedenis*. Naast een 'uiterlijk' (exoterisch) christendom heeft er altijd een 'innerlijk (esoterisch) christendom bestaan. Vormen daarvan zijn onder meer de gnostiek uit de eerste eeuwen, maar eveneens het Katharisme, de Middeleeuwse mystiek, de christelijke kabbala, de alchemie en de Graallegenden. Vanaf de 17^{de} eeuw is dit esoterisch christendom vertegenwoordigd door mensen als Jacob Böhme, Emmanuel Swedenborg, G. Gurdjieff, Rudolf Steiner en Carl Gustav Jung. De laatste jaren is er van wetenschappelijke zijde eveneens sprake van een sterke interesse in de Westerse esoterie.



Hein Stufkens schreef *Woorden van Jezus voor elke week; Bespiegelingen*. In dit nieuwe boek worden tweeënvijftig uitspraken van Jezus belicht. Ze zijn ontleend aan de bekende Evangelien en aan het Thomasevangelie, dat in onze tijd werd herontdekt. Stufkens geeft vanuit zijn levenslange interesse in deze teksten, bij elk van de Jezuswoorden een meditatief commentaar. Ieder commentaar biedt voldoende stof om er een week lang inspiratie aan te ontfanen en mee te leven. Verder wijst hij ook

op parallellen tussen de boodschap van Jezus en die van andere geestelijke stromingen.

Prins Charles over zingeving en spiritualiteit

David Lorimer schreef een boeiend boek over de visie van prins Charles op milieu, biologische landbouw, holistische geneeswijzen, spiritualiteit en onderwijs. Hij werd en wordt vaak onder vuur genomen, maar wie beseft hoeveel waardevolle zaken door hem worden ondersteund, kan niet ontkennen dat hij in zowel eigen land als daarbuiten een aanzienlijke en positieve invloed heeft. In toespraken stelt hij regelmatig onze materialistische levensvisie ter discussie. Het is voor het eerst, dat

Wetenswaardigheden uit de kerkgemeenten

Hendrik S. de Bruin

* In deze 'Reflectie' en in de Maandberichten is reeds uitvoerig aandacht geschonken aan het verscheiden van Mgr. ir. Tom Degenars, zodat de vermelding van zijn overlijden in de Maandberichtrecensies achterwege is gebleven.

* Tevens hebben de Maandberichten de bisschopswijding van Mgr. Peter Olaf Baaij en Mgr. Anders Evert Sundien in woord en beeld belicht, zodat ook hiervan in de recensies geen gewag is gemaakt. Desalniettemin meende ik er goed aan te doen wél het persoonlijke en dankbare verslag van bisschop Peter Baaij grotendeels op te nemen (zie 'Amsterdam').

* Door een misverstand mijnerzijds is het kerkblad van Arnhem in de vorige 'Reflectie' niet aan bod gekomen.

Amersfoort in de sfeer van wijdingen en het Mariale

* Het juni-julinumnummer van het Maandbericht van de gemeente van Onze Lieve Vrouwe te Amersfoort schenkt aandacht aan de subdiakenwijdingen (op Hemelvaartsdag/ Bevrijdingsdag jl.) van Eleonore Kemperink en Henry Hagen.

* In de editie van augustus-september staat een toespraak van dr. G.S. Arundale uit 1941, die Maria's Tenhemelopneming duidde als haar Inwijding aan het begin van de Zeven Grote Wegen, die zich vertonen, wanneer deze Inwijding heeft plaatsgevonden. Maria koos de Weg van de Engelen-Helpers van de wereld en werd zo de Wereld-Moeder. Arundale beklemtoonde, dat het begrip van de Wereld-Moeder niet uitsluitend christelijk is, maar al wordt gevonden in het Hindoeïsme als Jagatambal, in China als Kwan Jin en in Griekenland als Pallas Athene, de grote beschermengel van het Griekse volk, aldus dr. Arundale.

* Het oktober-novembernummer laat ons weten, dat priester Parcival van Gessel en mgr. Peter Baaij een reis maken door China en Tibet, en dat hun belevenissen kunnen worden gevolgd op website www.tibetreis-2005.nl, die voor deze verslaggeving speciaal in het leven is geroepen.

* In de interessante reeks 'Bijbelse spreekwoorden en gezegden' worden dagelijkse uitdrukkingen behandeld, die oorspronkelijk uit de Bijbel komen. De betekenis die we eraan geven schijnt over het algemeen vrij oppervlakkig te zijn. Aan bijna elk gezegde is ook een esoterische betekenis en uitleg te geven. Een kleine kanttekening wil ik maken bij de in deze aflevering (3) genoemde uitdrukking 'Er zit een addertje onder het gras'. Dit vrij populaire gezegde zou namelijk op bepaalde bijbelteksten teruggaan, maar daarin komt het begrip 'gras' niet voor. Mijn etymologisch woordenboek noemt als bron de Bucolica van Vergilius (3,93), waarin de uitdrukking 'latet anguis in herba' (de slang is in het gras verborgen) gebezigd wordt.

Arnhem op de hoogte!

* Het nieuwe omslag van het juli-augustus-septembernummer van de Arnhemse gemeente van Onze Lieve Vrouwe en haar Engelen wordt niet alleen gesierd door een afbeelding-in-kleur

van het eigen godshuis, maar ook door een nieuwe en originele titel: 'Op de Hoogte'. Deze benaming verwijst namelijk naar de unieke ligging van de karakteristieke kerk; ze dateert van 1934 en haar bouw is gebaseerd op die van de vroeg-Romaanse zaalkerkjes. Ze is dan ook opgenomen in de reeks Arnhemse kerken, die onder auspiciën van de Stichting 'Open Monumenten' als 'Religieus Erfgoed' op zondag 11 september (de Open-Monumentendag) voor iedereen zijn opengesteld.

* Ter gelegenheid van de bisschopswijding van Anders Evert Sundien en Peter Olaf Baaij waren reeds op Eerste Pinksterdag zoveel Zweden in Nederland aanwezig, dat op die dag in Arnhem een Pontificale H. Mis in het Zweeds kon worden gecelebreerd. Bij een foto-in-kleur van de celebranten en altaardienaren merkt priester Rien van Geet terecht op, dat "het schitterend was te ervaren, dat het taalgebruik zo ondergeschikt kan zijn bij zo'n indrukwekkende gebeurtenis; het onderstreepte weer eens, dat onze Kerk in feite grenzeloos is".

* De oktober-november-editie vertelt ons veel gemeentenieuws. Zo is priester Rien van Geet eerstaanwezend priester geworden, sinds priester Johannes Ritzer zich op de lijst van niet-actief dienende priesters heeft laten plaatsen, terwijl priester Adelbert van Raay aan de kerkgemeente is toegevoegd. Voorts stellen Ben Visser, onlangs tot lezer gewijd, en Carin van Midloo zich als altaardienaar beschikbaar. * Ook de Arnhemse kerk stond wagenwijd open op de zogeheten Open Monumentendag op 11 september. Zo'n 120 mensen kwamen een kijkje nemen en ieder van hen was verrast door de uitstraling en de rust van het bedehuis. Vragen werden er natuurlijk ook gesteld; daarbij was een veelgehoorde reactie: "Goh, jullie zijn dus eigenlijk een eigentijdse kerk in een oud jasje...". Hoe dan ook, vrijwel zonder uitzondering was men het erover eens, dat de Vrij-Katholieke Kerk op de Hoogte de mooiste gelegen kerk van Arnhem is...

Peter Olaf en Anders Evert: Ad multos annos!

* Het feestelijke en ruimschoots geïllustreerde juni-julinumnummer van het Maandbericht der Sint-Gabriëlgemeente te Amsterdam is grotendeels gewijd aan de bisschopswijding van mgr. Peter Baaij en mgr. Anders Evert Sundien op Tweede Pinksterdag.

"16 mei 2005 heeft een onuitwisbare indruk gemaakt op ons beiden," schrijft de pas gewijde bisschop Peter Baaij. "Na de lange periode van voorbereiding op deze belangrijke dag was het moment aangebroken. Waren er in de weken, dagen eraan voorafgaand zeker nog momenten van twijfel, onzekerheid en veel vragen, op de ochtend van de Tweede Pinksterdag overheerste een gevoel van rust. Van zeker weten dat het goed is, zoals het is. Temidden van het gedruis van de alsmaar binnenkomende mensen om ons heen bleef dat gevoel bij ons. Tot de laatste zitplaats was de kerk uiteindelijk bezet, ruim tweehonderdtwintig mensen waren aanwezig. Bij de binnenkomst van de processie was direct duidelijk, dat dit een bijzondere dienst zou worden.

de spirituele en ecologische visie van prins Charles in boekvorm wordt gepresenteerd. Een veelzeggend citaat: "Het gaat om de behandeling van de hele mens, niet slechts om een onderdeel; de ziel moet weer de plaats krijgen die haar toekomt; het gaat erom, en dat is het belangrijkste, dat het beste van de moderne geneeskunde geïntegreerd wordt met het beste uit de oude geneeswijzen. We moeten de door stress, trauma en de problemen van een hectische levensstijl beschadigde psyche een nieuwe richting geven.

De radicale prins. De visie van prins Charles op milieu, biologische landbouw, holistische geneeswijzen, spiritualiteit en onderwijs. Ankh-Hermes 2005.

Bezielde kosmos

Na zijn boek "*Kosmische visie*" verscheen van Ervin Laszlo recent "*Bezielde kosmos. Nieuwe wetenschappelijke visie op leven en bewustzijn in het universum*."



Wetenschappers lijken steeds meer tot het inzicht te komen dat het heelal een levend en samenhangend geheel is, een concept dat de herinnering oproept aan een oeroude visie, die onderdeel was van alle traditionele beschavingen: die van 'bezielde kosmos.' Dat beeld doet recht aan iets waarvoor in deze moderne tijd weinig plaats was, zeker niet in de wetenschap. Het is de overtuiging dat wij een deel zijn van de ander en de natuur: alleen zijn wij een bewust deel

van de kosmos, een wezen waardoor de wereld zichzelf kan leren kennen. Dit inzicht is de basis voor een diep besef van de zin van ons leven en een goede richtingwijzer nu we op een belangrijk kruispunt staan in de geschiedenis van de mensheid. In zijn voorwoord zegt Laszlo, dat onderzoekers aan het front van de moderne wetenschap tot een nieuw opmerkelijk inzicht komen in de aard van het universum en alle dingen die ertoe behoren, namelijk als een quasi-levend, samenhangend geheel. Alle dingen in dit universum hangen met elkaar samen. Alles wat op de ene plaats gebeurt, voltrekt zich ook op andere plaatsen; alles wat ooit op een bepaald moment is gebeurd, voltrekt zich ook op alle andere momenten. Niets is van voorbijgaande aard, het ene moment nog hier, het volgende moment vervluchtigd. Het universum is geen wereld van dingen en gebeurtenissen die los van elkaar staan, geen wereld met waarnemers van buiten die een onpersoonlijk schouwspel gadeslaan... Het boek bevat bijdragen van Irene van Lippe-Biesterfeld, Edgar Mitchell, Stanislaw Grof, Jane Goodall, Peter Russel e.a.

Ervin Laszlo: Bezielde kosmos. Nieuwe wetenschappelijke visie op leven en bewustzijn in het universum. Ankh-Hermes 2005.

Van **Jaap Hiddinga** verschijnt bij Ankh-Hermes zijn vierde boek: *Eindtijd of overgang? Visioenen over de veranderingen die aarde en mensheid te wachten staan.* De auteur had al vanaf zijn prille jeugd de gave om bewust uit zijn lichaam te kunnen treden en zich deze belevenissen te herinneren. Hij

krijgt lessen en er worden hem vele boodschappen gegeven in de vorm van belevenissen die hij meemaakt met een begeleidende engel. Door de jaren heen heeft hij meer dan duizend van dergelijke ervaringen gehad en de meeste daarvan opgeschreven. Dit boek bevat er een kleine selectie van. De lessen die hij tijdens de uittredingen krijgt, zijn soms zeer specifiek en hebben veel hulp kunnen bieden in situaties die zich in het dagelijkse leven voordeden. Veel van wat hij ervaren heeft, had een bredere en hogere betekenis. Het was niet uitsluitend voor hem persoonlijk bedoeld. Voor zijn eerdere boeken *Visioenen en uittredingen*, *Engelen en Visioenen* en *Man, vrouw en zielenbewustzijn* bestaat veel belangstelling. Ook wordt hij veel gevraagd lezingen te geven.

Van de in Schotland woonachtige auteur verscheen nu dus een boek over de eindtijd. Het boek gaat in op het diepgaande gevoel over komende veranderingen. De afgelopen decennia zijn er vele ideeën geformuleerd en voorspellingen gedaan over wat ons in de nabije toekomst te wachten staat. Veel mensen denken dat deze verandering gepaard zullen gaan met allerlei rampen, maar wat is de werkelijke betekenis van de huidige overgang? In een aantal diepgaande ervaringen, die aan hem tijdens zijn uittredingen werden geopenbaard, werd hem een blik gegund in de nabije toekomst. Een toekomst waarin vele veranderingen zullen plaatsvinden, maar die ook anders zijn dan wij vermoeden.

Zie ook het artikel "Over de eindtijd."

In mei 2006 verschijnt zijn vijfde boek dat hij samen met Yvonne Thonen schreef: *Conceptie, Geboorte en Opvoeding. De verbinding van de ziel met het lichaam.*

Najaar 2006 verschijnt: *De Verwarde Mens, De Zinnvolle betekenis en lotsbestemming van psychologische en geestelijke stoornissen in de samenleving van nu.*

Het sluiten van de cirkel. Spiritualiteit als verantwoordelijkheid

In zijn nieuwe boek wijst de psycholoog, filosoof en internationaal NLP-trainer, Eric Schneider, erop dat ontwikkeling van liefde ontstaat door ze te delen. Hoe meer je je spiritueel ontwikkelt, des te meer je een demonstratie bent van liefdes. Het is in die demonstratie van liefde, dat je je ontwikkeling teruggeeft aan de maatschappij, die je de mogelijkheid heeft gegeven om zelf te ontwikkelen en omgekeerd. Dus op die manier is je eigen individuele ontwikkeling dienstbaar aan het geheel. Het is de rode draad die door het boek loopt. Spirituele ont-

wikkeling impliceert in die zin ook verantwoordelijkheid.

Hoe hoger je je ontwikkelt, hoe hoger je verantwoordelijkheid. Hoe groter onze spirituele ontwikkeling, hoe beter we die waarden verwezenlijken, des te groter is onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Eric Schneider. Het sluiten van de cirkel. Spiritualiteit als verantwoordelijkheid, Ankh-Hermes 2005



Van gereformeerd theologe tot auralezeres

Bij **Uitgeverij Sigma** verschenen twee, wel heel persoonlijk getinte boeken, die mij diep raakten.

Mieke Heijerman schreef in de ikvorm haar ontwikkeling van een aanvankelijk zeer gelovig gereformeerd meisje (1961) uit de Achterhoek, dat zich door haar studie theologie gedwongen zag Kerk en christendom te verlaten. In haar boek *“Gezicht gevonden, van gereformeerde theologe tot auralezeres”* schrijft ze over de ontdekking van haar intuïtie, die haar op een nieuw spoor zet. Ze zorgt ervoor dat haar gevoeligheid haar kracht wordt en leert aura's te lezen, met positieve gevolgen voor haar dagelijkse leven en haar spiritualiteit. Ik vind het een heel openhartig, maar ook moedig boek. Moedig, want het is niet mis wat ze over haar veelbewogen leven schrijft. Ze schetst haar persoonlijke ontwikkeling aan de hand van gebeurtenissen uit haar veelbewogen leven, zoals ziekte en postnatale depressies, de dood van haar psychoanalyticus, haar echtscheiding en het afscheid van haar latere vriend.

Ik herken veel in dit boek. Opgegroeid in een zwaar bevin-delijk gereformeerd milieu ervaar ik evenals de schrijfster, haast fysiek, als zij het benauwende, geformeerde klimaat beschrijft. Ze weet, dat ze in die kring niet goed is zoals ze is. Je mag niet zijn wie je bent, maar moet zijn zoals anderen dat graag zien. Nu gebeurt dat niet bepaald alleen in gereformeerde kring. Je ziet het ook daarbuiten, ook in het spirituele wereldje, zoals ik als spirituele zwabberaar ervaar. Je eigen weg gaan en niet die van een alom geprezen goeroe of een “echt verlicht persoon” wordt niet altijd in dank afgenomen. Mieke Heijermans trekt de conclusie dat wat zij echt voelt, eigenlijk ook niet goed is. Ook heel herkenbaar. Wat jij voelt of ervaart, is niet relevant. Het gaat erom wat de Bijbel, de gereformeerde geloofsbelijdenis en de Kerk zegt.

Zoals ook vele gereformeerden depressief werden en bij de psychoanalyticus terechtkwamen, zo kwam ook Mieke daar terecht. Ik zeg “vele”, omdat even zovele gereformeerden heel goed terecht zijn gekomen en maatschappelijke en politieke posities bekleden. Onze minister-president is daar een voorbeeld van, maar echt heel gevoelige gereformeerde zielen, zoals Mieke, hadden het heel moeilijk. Mieke Heijermans gaat eveneens haar eigen weg; haar zoektocht brengt haar bij de feministische theologie. Later besluit ze echt de intuïtieve weg te volgen en auralezeres te worden.

In het leven van Mieke Heijermans lijkt afscheid nemen als een rode draad door haar leven te lopen. Afscheid van haar gereformeerde milieu, afscheid van gereformeerde vrienden, en later ook van vrienden met wie ze zich nauw verbonden wist. Afscheid van haar man en haar vriend. Steeds weer afscheid nemen, zoals ook van een boezemvriend met wie ze vele jaren lang heel veel kon delen. Het was genoeg. Ook afscheid van haar psychoanalyticus, die komt te overlijden.

Ze vraagt zich af of ze in spiritueel opzicht helemaal nergens bij hoort, ook niet bij New Age. Ze is niet zo bezig met bijvoorbeeld het Aquariustijdperk, met nieuwe tijden die al dan niet aanbreken, het wordt haar al gauw te leerstellig en daar heeft ze vanuit haar gereformeerde verleden een broertje aan dood. Ook heel herkenbaar. Ze leert leven met onzekerheden, maar werkt wel met vorige levens en geestelijke begeleiders. Gidsen zijn voor haar wezens uit een andere werkelijkheid waarmee ze contact kan maken en van wie ze iets kan leren en die, door bij haar te zijn, mogelijk iets van haar leren.

“Gezicht gevonden” is een ontroerend boek, dat voor velen herkenbaar zal zijn. Het laat ook zien hoe een orthodox geloof innerlijke verwondingen kan veroorzaken. Mieke was een van die vele innerlijk verwonde kinderen, die door diepe dalen ging, maar ook leerde dat je veel in het leven gratis, maar niet voor niets krijgt, ook niet een gereformeerd orthodoxe opvoeding...

Bij Sigma verscheen ook *“Uit de put naar de top! Hoe ik mijn depressie overwon.”* **Katy Castanõn-Reglero**, een kind van Spaanse ouders, schreef een eveneens moedig boek over haar depressie. Zij beschrijft aan de hand van haar eigen ervaringen hoe zij in een uitzichtloze put dreigde te verzinken en moeizaam worstelend zichzelf daaruit bevrijdde.

In het volgende nummer meer over dit aangrijpende boek.

Vuur uit de hemel. Nadat **Kiara Windrider** soefisme, boeddhisme, hindoeïsme, christendom, taoïsme en zen-



boeddhisme had onderzocht, ging hij naar Amerika om te studeren. Hij werd gefascineerd door de vele ‘new age’-aspecten die hij ontdekte in Californië, maar werd net zo gedesillusioneerd door de oppervlakkigheid die hij daarin tegenkwam. Hij schreef een fascinerend boek: *Poort naar de eeuwigheid*.

In zijn nieuwe boek *Vuur uit de hemel. De dageraad van een gouden tijdperk*, beschrijft hij zijn ervaringen in India, en hoe hijzelf en anderen daar tot verlichting kwamen.

Net als de speurtocht van Prometheus, naar vuur uit de hemel, is het zoeken naar verlichting voor de mens altijd iets mythisch geweest. Verlichting werd altijd verondersteld het toppunt van menselijke volmaaktheid te zijn, maar lag nooit helemaal binnen het bereik van de gewone sterveling. Maar na een leven lang dit ongrijpbare te hebben gezocht, ontdekte Kiara Windrider ten slotte dat wat hij zocht in een kleine gemeenschap in Zuid-India, die onder leiding staat van een avatar, genaamd Bhagavan. In het boek is een interview met Bhagavan opgenomen.

Verlichting kan eenvoudig omschreven worden als ‘in de eenheid komen’. Bhagavan zegt, dat verlichting niet iets is wat door jaren van meditatie en inspanning moet worden verdiend, maar veeleer als een geschenk ontvangen kan worden door een eenvoudige neurobiologische verandering in de hersenen. Iedereen kan dit ervaren, benadrukt hij. Hij noemt zichzelf een ‘technicus’ die weet hoe hij dat doen moet en die het ook aan anderen kan leren. Hij zegt dat het zijn missie is om verlichting te brengen aan de hele wereld. De neurobiologie van de verlichte staat is een ‘morfogenetisch veld’ en als er voldoende mensen verlicht worden, zal het zich snel over de hele wereld verspreiden, zo verklaart hij.

Kiara Windrider: “Stel je een wereld voor waar iedereen verlicht is. Hoe kunnen we oorlog voeren, als we onze medemens zien als een deel van onszelf? Hoe kunnen we aanzien dat iemand honger heeft, als we erkennen dat we allemaal verwanten zijn? Hoe kunnen we doorgaan de aarde te vernietigen, als we eenmaal zien dat we levende cellen in haar lichaam

zijn? We gaan een gouden tijdperk binnen, zegt Bhagavan, en verlichting is onze gezamenlijke bestemming. Zodra we allemaal verlicht zijn, kunnen we volgens hem zelfs de scenario's van het Laatste Oordeel, die door veel huidige wetenschappers en mystici zijn voospeld, veranderen en werkelijk een paradijs op aarde creëren."

Het boek beschrijft de eigen verlichtingservaring van de auteur en die van een aantal anderen. Maar belangrijker is: het laat zien hoe je dit voor jezelf kunt ervaren. 'Verlichting is heel gemakkelijk,' zegt Bhagavan, 'en iedereen zou verlicht moeten worden.'

Toen Kiara Windrider vorig jaar een lezing hield in Amsterdam, viel mij al op dat wat hij zei frappante overeenkomsten had met de visie van sri Aurobindo, een Indiase vrijheidsstrijder, mysticus en uitermate deskundig yogi, die een groot deel van zijn leven in diepe contemplatie doorbracht in de stad Ponderrichio in India. Later werd hij bijgestaan door Mira Alfassa, een Franse vrouw die uiteindelijk bekendheid kreeg als De Moeder. Sri Aurobindo's grote taak was het verankeren van een bepaalde kracht in het collectieve bewustzijn van de mensheid. Hij noemde dit de "supramentale kracht" en beweerde, dat deze kracht de mensheid absoluut zou doen ontwaken tot haar ware evolutionaire bestemming als supramentale soort... Windrider en zijn vrouw Crace brachten veel tijd in Auroville door, de stad van de eenheid der mensheid, die na de dood van sri Aurobindo door de Moeder was gesticht. Ik heb veel van en over Aurobindo gelezen en ik herkende in de lezing van Windrider meteen de visie van Aurobindo. Ik vroeg of deze zijn inspiratiebron was, waarop hij bevestigend antwoordde.

In het laatste hoofdstuk van zijn boek vat Windrider de visie van sri Aurobindo dan ook samen (over de supramentale indaling). Hij hoopt zo, dat wat hij noemt "verbazingwekkende revolutie", die momenteel plaatsvindt in de menselijke evolutie en waarin Bhagavan zo'n grote rol vervult, in een grotere context te plaatsen. Het boek bevat ook een bijlage waarin diverse gezichtspunten over de aanstaande "overgang" der tijdperken worden belicht in een korte samenvatting uit zijn vorige boek "Poort naar de eeuwigheid".

Wat er gebeurt daar in India, staat bekend als de 'diksha': een overdracht van goddelijke energie. Iemand, die daarvoor opgeleid is, legt daarbij zijn of haar handen op je hoofd om kosmische energieën te laten doorstromen. Deze energie is geprogrammeerd om te leiden tot verlichting. Veel mensen ervaren een gouden bal in hun hoofd die neerdaalt, waarna er een herstructurering in de hersenen begint. In twee bijlagen in het boek belicht de neuroloog Christian Opitz het verband tussen verlichting, de diksha, en de hersenen vanuit een neurologisch perspectief. Windrider is gediplomeerd psychotherapeut en spiritueel leraar. Hij werd geboren en groeide op in India, en bracht tweeëntwintig jaar door met werken en studeren in de Verenigde Staten vóór hij gehoor gaf aan een innerlijke roep om terug te keren naar India, waar hij de Bhagavan voor het eerst ontmoette.

Overig boekennieuws

In 1929 verzamelde G. de Purucker een kleine groep leerlingen om zich heen aan wie hij tot aan zijn dood in 1942 privé-onderricht gaf. De leerlingen waren gebonden aan geheimhouding, maar De Purucker voorzag dat er een tijd zou komen, dat de leringen zouden worden gepubliceerd. In 1948 verscheen

The Dialogues of G. de Purucker, het geredigeerde verslag van deze bijeenkomsten. Deze editie verscheen dit jaar in het Nederlands. Zijn grootste bijdrage aan het westerse denken was zijn verhelderende toelichting op de filosofische beginnelen van de esoterische traditie. Hij reikte daarmee veel gedachten aan, die een dieper inzicht in de ontwikkeling van mens en kosmos mogelijk maakte. De Purucker verlangt niet, dat alles voor waar wordt aangenomen. Integendeel. Hij doet een beroep op de mens om een nieuwe, ruimere visie te ontwikkelen op de kosmos en probeert misverstanden op esoterisch gebied weg te nemen. Sommige vragen gaan over het spirituele pad en esoterische training, andere over diepgaande leringen, zoals de monadeleer en de tocht die de mens en andere entiteiten maken in een zich ontvouwend heelal.

Dialogen van G. de Purucker, Deel 1 en 2. Theosophical University Press 2005.

Je bent niet wat je denkt, van Jan van Rossum, gaat over het ontwaken in de ultieme werkelijkheid, je natuurlijke staat. Over wat er daarvoor én daarna gebeurt. De presentatie is voor het overgrote deel in de vorm van dialogen, allemaal opgenomen in 2002 tijdens satsang-bijeenkomsten. Deze vorm van vraag en antwoord is heel geschikt om beetje bij beetje tot volledig begrijpen te komen en het onvermijdelijke in jezelf te realiseren - los van de setting waarin de dialogen plaatsvonden, omdat 'waarheid' noch aan tijd, noch aan omstandigheden gebonden is.

Voorafgaand aan de dialogen zijn er inleidende hoofdstukken, die op de 'persoon' geschreven zijn om de 'sprong' van duaal naar non-duaal bewustzijn enigszins soepel te laten verlopen. Zij dienen als een soort handleiding voor de rest van het boek.

Je bent niet wat je denkt kan dus zowel gelezen worden door 'advaita-leken' als door hen die al jaren met het onderwerp bekend zijn. In het laatste geval kan herkenning dan onbelemmerd samengaan met verdieping. Er is tevens een voorwoord van advaita-leraar Hans Laurentius. Verlichting of de hoogste realiteit kun je volgens Van Rossum niet bereiken. Voor ons denkvermogen is dat onmogelijk te aanvaarden, omdat het denken altijd iets wil bereiken. Het kan niet anders functioneren dan zo. Op het moment dat het denken lucht krijgt van het bestaan van zoiets als verlichting - of wat voor toestand ook die daaraan appelleert - kan het dat niet anders zien dan een te bereiken doel. Het streeft ernaar deze 'toestand' te vatten, te begrijpen, te doorgronden en er één mee te worden. Het denken zal alles proberen om verlicht te worden en vraagt zich steeds af: ben ik er al? Gezien vanuit de denkfout is dat helemaal terecht. Immers, als er ergens iets te halen valt wat waardevol lijkt, wat is er dan tegen om daar moeite voor te doen of voor te vechten.

Jan van Rossum, *Je bent niet wat je denkt*, Samsara 2005.

Nog één Messias. Op een nacht wordt Wladimir Ivansjin in zijn Moskouse flatje wakker door het geluid van een stem die hem zegt: "Jij bent een Messias." Hij gelooft dat onmiddellijk. Zijn vrouw kan Wladimirs transformatie niet aan, verklaart hem voor gek en verlaat hem. In Moskou, waar na de roemloze ondergang van de communistische heilstaat iedereen alleen maar wil feesten en zo snel mogelijk rijk wil worden, zit er niemand op een nieuwe Messias te wachten.

Nog één Messias is een fraai filosofisch en ontroerend verhaal, dat zich afspeelt in het hedendaagse Rusland, waar

temidden van de complete verwarring de mensen hun zekerheden en hun dromen zijn kwijtgeraakt en waar religieuze tradities geen antwoorden meer kunnen geven en waar sektes alle gelegenheid hebben. Het is in dit zinderende en chaotische land waar plotseling een Messias kan verschijnen, maar ook weer kan verdwijnen. Een boeiend geschreven boek, dat je niet snel loslaat. Een boek ook met een open einde... hoewel de hoofdpersoon het eigenlijk wel gehad heeft om Messias te zijn.

De auteur, Alla Avilova woont sinds 1979 in Nederland en werkt in ons land als journaliste. Zij is medeoprichter van het inmiddels opgeheven blad *De Koorddanser*, sinds 1984 één van de belangrijkste informatiebronnen over activiteiten op het gebied van zingeving en spiritualiteit. Eerder verscheen van haar de roman *'Openbaring van het vuur'*, die vertelt over de opsporing van een bijzonder Russisch manuscript (Rusland 1998 & 2005; Duitsland 1999). 'Nog één Messias' is haar tweede boek en tevens de eerste titel in het Nederlands. **Alla Avilova. Nog één Messias. Uitgeverij: Samsara**

Ziek zijn, beter, best. De gangbare geneeskunde beschouwt ziekte als een vijand en de zieke mens als het slachtoffer daarvan. Arts en filosoof Albert Jansen ontmaskert deze misvatting en zet daar een geheel andere visie tegenover: ziekte als hoedster van de eigen waarheid. Met milde humor en aan de hand van fascinerende voorbeelden uit zijn eigen leven en praktijk wordt de lezer vertrouwd gemaakt met het scheppingsproces als kern van iedere genezing en leert hij deze actief en welbewust inzetten voor zijn eigen gezondheid. De scheppingstherapie blijkt niet alleen praktisch en plezierig toe te passen, maar ook zeer effectief, snel en duurzaam, zonder ongewenste bijwerkingen.

Ziek, beter, best is met zijn handleiding en vele tips een aanrader voor elke aandoening, voor iedereen. De in zijn boek beschreven inzichten zijn gebaseerd op zijn persoonlijke ervaringen, op therapeutische gesprekken die hij met patiënten voerde en op het gedachtegoed van anderen. Hij noemt een tweetal bronnen, die zijn leven ingrijpend hebben veranderd en zijn beroep als arts sterk hebben beïnvloed: dat is enerzijds de antroposofie, de geesteswetenschap over de mens zoals die is ontwikkeld door Rudolf Steiner en anderzijds het boek *Een ongewoon gesprek met God* van Neale Donald Walsch. Zijn patiënten vertelden hem, dat ze de gesprekken verhelderend en verkwikkend vonden. Via dit boek wil hij ze zeggen, dat dit ook omgekeerd het geval is.

Albert Jansen. Ziek beter best. Ankh-Hermes 2005.

Na "water weet het antwoord" van Masaru Emoto verscheen: **"De boodschap van water"** en bevat foto's ooit gemaakt van bevroren waterkristallen. Emoto vroom watermonsters in, die tevoren waren blootgesteld aan negatieve of positieve woorden, emoties of verschillende soorten muziek. Daarna maakte hij foto's van de waterkristallen en stelde vast dat de positief beïnvloede watermonsters mooie, perfect gevormde kristallen opleverden. Het boek is uniek, omdat het de allereerste foto's bevat die Emoto maakte van waterkristallen. In het juninummer schonken we al uitvoerig aandacht aan Emoto, zijn uitzonderlijke visie en bijzondere foto's die we ook (zij het in zwart-wit) afdrukten.

Masaru Emoto. De boodschap van Water. Ankh-Hermes 2005.

In zijn nieuwe boek *Wie denken de mensen dat ik ben. Christologie van de liefde*, wordt door auteur Ronald van Vliet het leven van Christus Jezus beschreven vanuit het esoterische christendom. We volstaan slechts met een aankondiging, omdat het boek vlak voor de deadline binnenkwam. De bespreking houdt u tegood.

Eerder verscheen van Van Vliet: *Het manicheïsme als het christendom van vrijheid en liefde*. Kok, 2000. Van Vliet werkt aan een afronding van een proefschrift rond dit thema. **Ronald v.Vliet. Wie denken de mensen dat ik ben. Christologie van de liefde, Christofoor 2005**

Aan onze aandacht is ontsnapt: het vorig jaar verschenen boek *De mens verovert zijn bestemming, reïncarnatie en karma* van de mysticus en spiritueel meester, Omraam Mikhaël Aïvanhov. Omraam schreef de vele boeken die, ook na zijn dood uitkwamen, niet zelf. Het zijn bewerkingen van de vele toespraken en het onderricht dat hij gaf.

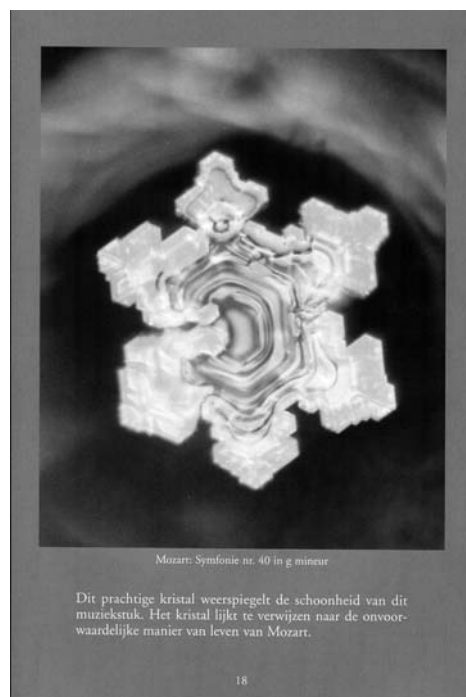
In dit opmerkelijke boek gaat hij in op vragen als: waarom word je in een bepaald land of bepaald gezin geboren? Waarom is de een gezond, intelligent, rijk, machtig en beroemd, terwijl de ander juist gehandicapt is of beperkt? Wat is de oorsprong en betekenis van de banden die je aangaat met anderen, bijna onbewust... Zelfs wie zich de meest vrije mens waant, ondergaat zijn lot, omdat hij de wetten niet kent, die het beheersen.

Ook dit boek is een aanrader. Het bevat niet zomaar wat kreten over onze bestemming, maar gaat diep in op vragen die ons allen bezighouden.

Omraam Mikhaël Aïvanhov. De mens verovert zijn bestemming. Prosveta 2004.

Al enkele jaren verschijnen de dagteksten van Omraam Mikhaël Aïvanhov. Voor iedere dag een tekst, samengesteld uit het onderricht dat hij gaf. Het is mijn ervaring, dat iedere dagtekst weer een verrassing en... les is. Ook confronterend. Woorden die de dag door blijven hangen, blijven natrillen. Een mooi cadeau aan uzelf of anderen.

Omraam Mikhaël Aïvanhov. Dagteksten. Prosveta 200



Het "Mozart-kristal", foto uit het vorige boek van Emoto